

# ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్రవారపత్రిక



ఔసాయింటు ఎచ్చింగ్ చిత్రము.

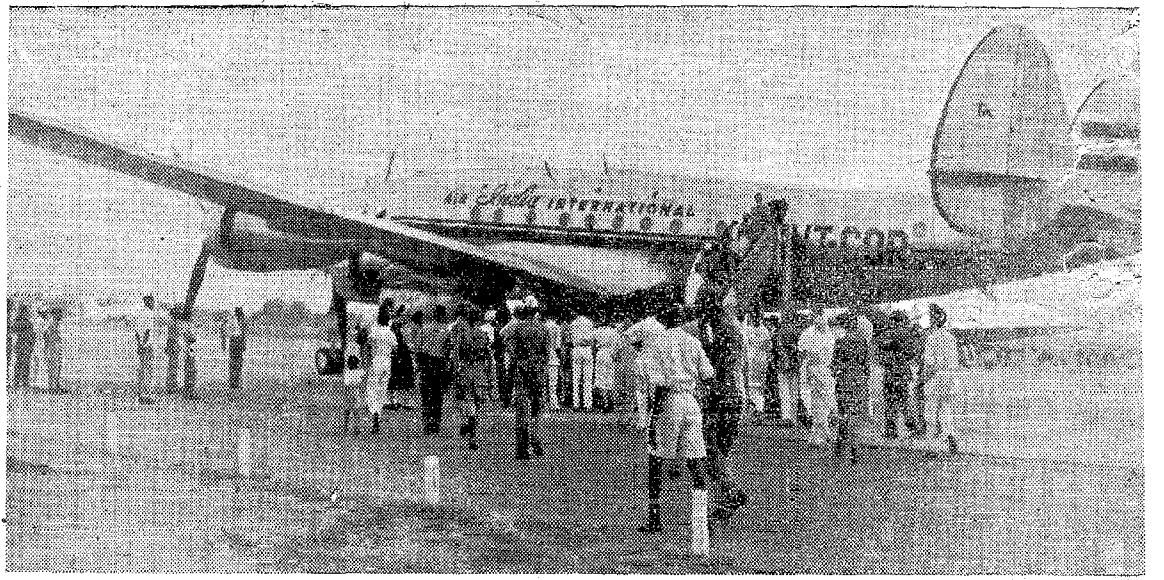
నైనితాల్ హిమాలయ ప్రకృతి

చిత్రకారుడు : యఫ్. ఇ. హాల్ పేర్స్.

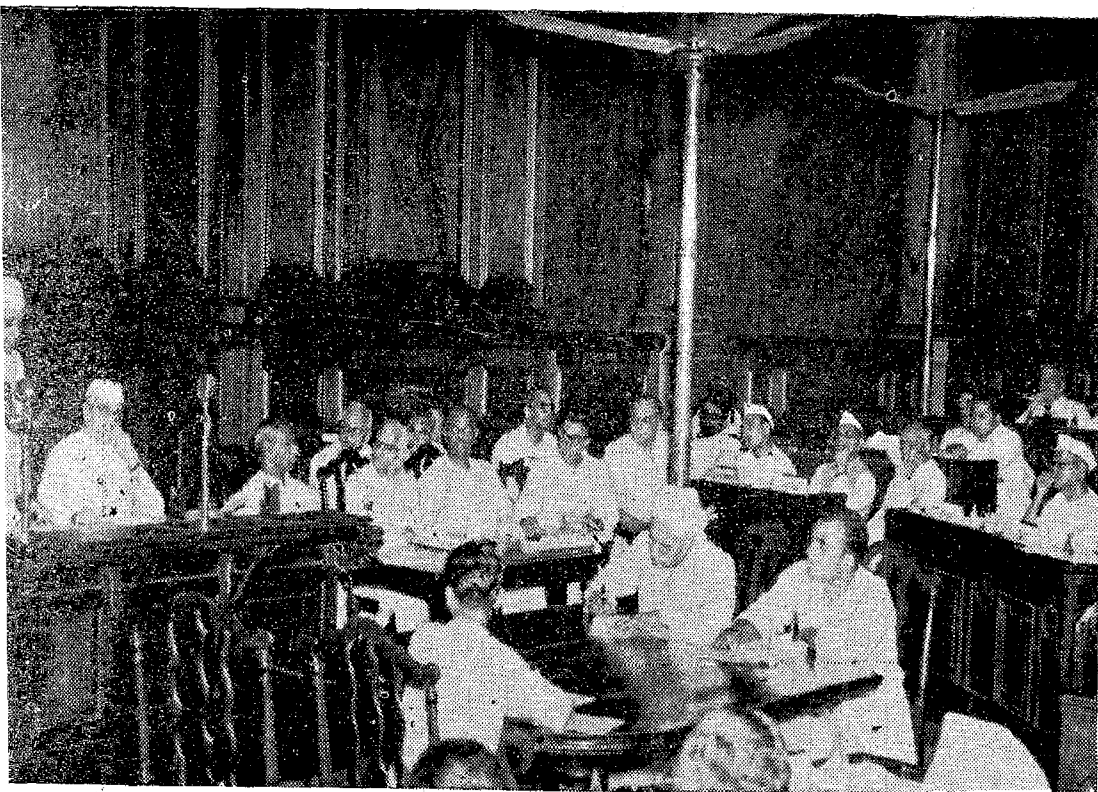
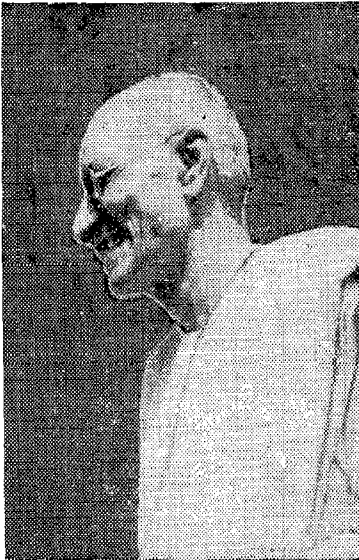
12-5-48 ANDHRA PATRIKA ILLUSTRATED WEEKLY

వెల 4 అణాలు

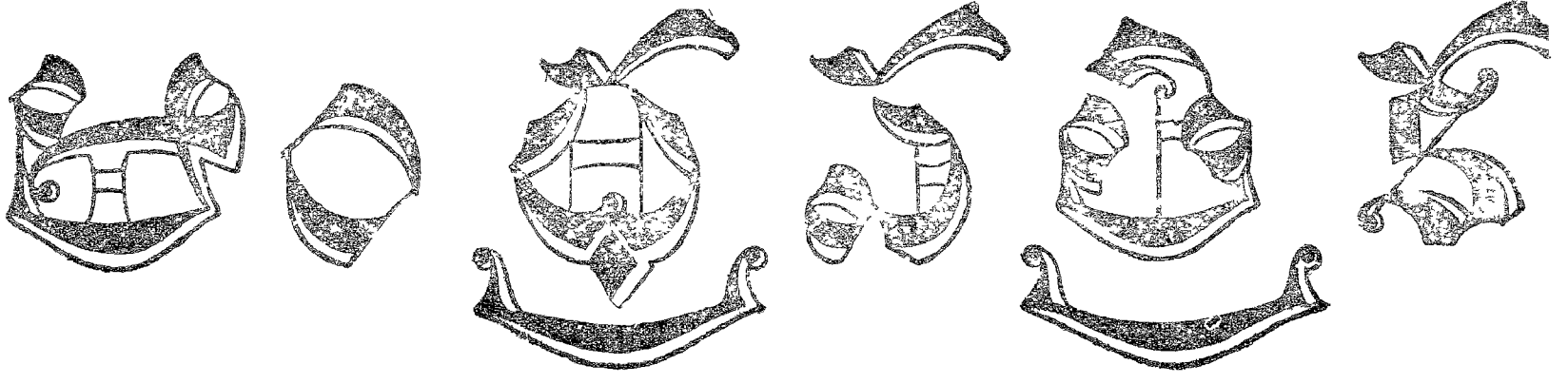




# ವಾರ್ತಾ ಚಿತ್ರಾಲು







సంవత్సరచందా రూ. 12-0-0

విడిపత్రిక అకౌంట్ 0-4-0

## ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

మీరు లేనావి దొంగరించిన నరవర! యస్మియము తన ముఖము కను దా

గొంతు నవి నే చుకుని నరాయణము ఎరసింధన్త వధముల కెల్లకా. (సుహృదారణము)

సంపుటము 40

వంచిక 35

Founder: K. NAGESWARA RAO.

సర్వధా సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ చవితి బుధవారము



అభినేత్రి వ ర ల క్షి

(స్వతంత్రాపిల్మునాది 'డ్రోహి' చిత్రంలో).



మరుద్దేశక్తుల విచిత్రత్వం

నిష్టు కేంద్రసంఘం ప్రకటించెను కాని అసలు ప్రకటితమైన కరపత్రము తమది కాదని చెప్పలేదు. అదీకాక ఆ కరపత్రము హైదరాబాదులో ప్రకటింపబడినది. అది తమది కాదనిన మాటను సంస్థాన కిర్యానిష్టు పక్షము చెప్పవలసియున్నది. అతి క్షిప్రవకారులను వారు, అభివృద్ధి నిరోధకులు, ఒకప్పుడు ఏకమై, ఉభయాలకు అయిష్టమైన, నిజమైన ప్రజాపక్షములను ప్రజాప్రభుత్వములను కూలద్రోయుటకు ప్రయత్నించుట అనేక దేశములందు జరిగినది. ఇప్పుడు హైదరాబాదులో రజాకార్లు, కిర్యానిష్టులు అదేవిధముగ ఏకమై యుండవచ్చును. ఉభయాలకు కాంగ్రెసు అన్నను, యూనియను ప్రభుత్వమున్నను గిట్టదు. ఈ హేయ భావమే ఉభయాలను సన్నిహితులను చేసినది. ఇంతవరకూ, కిర్యానిష్టులు యూనియన్ ప్రాంతములో నుండి, హైదరాబాద్ సంస్థాన ప్రదేశమున ప్రవేశించి అరాచకమును చేయుచూ వచ్చిరి. ఇప్పుడు అన్నిచోట్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు కిర్యానిష్టులను అరెస్టు చేయుచుండుట మూలమున, దానిని గ్రహించి వైజాము ప్రభుత్వముకూడ వారిని తన వైపునకు త్రిప్పుకొనుటకుగాను, వారి వైన నిషేధమును తొలగించెను. ఇక మీదట సరిహద్దు సంఘటనలు మునుపటికన్న ఎక్కువ కావచ్చును.

ఓరిగుపురి స్నేహము ఎంతకాలము  
 సాగునన్నది వేరువిషయము. ఉభ  
 యులు కేవలము తాత్కాలిక పూహ  
 ప్రయోజనము నిమిత్తమే దీనికి ఒడబడిరి.  
 ఉభయుల ఆశయములు, ఆంతర్యములు  
 భిన్నములు. పైన చెప్పినట్లు అధిపతీశ  
 ప్రభుత్వముపైన గల హేయమే వారిని  
 దగ్గరకు తెచ్చినది. రజాకార్లు ముస్లిము  
 రాజ్యస్థాపన కొరకు హైదరాబాద్  
 స్వతంత్ర రాజ్యముగ నుండవలెనను  
 చున్నారు. కమ్యూనిస్టులు భారత  
 ప్రభుత్వమును బలహీనముగ చేయు  
 టకు హైదరాబాద్ స్వతంత్రముగ  
 నుండవలె ననుచున్నారు. దేశవికృత  
 యందు దేశస్యక్తిత్వమునందు వారికి  
 విశ్వాసము లేదని చైనాయందు

కమ్యూనిస్టులు జరుపుచున్న అంత  
ర్యుద్ధము, ఇట స్వయంనిర్ణయ సూత్ర  
మను నినాదముతో లీగు దేశవిభజన  
కోరికను బలపరచుట వ్యక్తము చేసి  
నది. భారత దేశములో కూడ వారవలం  
బించుచున్న విధానమును గమనించిన  
చైనాయందు లేవతీసిన అంతర్యుద్ధ  
మునే ఇక్కడ కూడ లేవతీయదలచి  
రను అనుమాన మేర్పడిన అసహజము  
కాదు. అధినివేశములో అశాంతిని  
రెచ్చగొట్టుటకు హైదరాబాదును  
కేంద్ర స్థానము చేసికొనవచ్చును.

రజాకార్లుకు, కమ్యూనిస్టులకు ఒప్పందమును ప్రోత్సహించుటలో వైజాము ప్రభుత్వము తన భవిష్యత్తునంతను జూదములో ఒడ్డినదనవలసి యున్నది. వైజాము రాజ్యాధికత్వము నిలువవలెననిన బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమును స్థాపించి యూనియనులో చేరవలసి యున్నదిగాని కమ్యూనిస్టును దగ్గరకుతీసి స్వతంత్రతను ప్రకటించినందువల్ల రాదు. భారత ప్రభుత్వముతో విరోధమును ప్రోత్సహించి సంస్థానమును అశాంతిలోనికిడిచి తమ ఆధిపత్యమును స్థాపించుటే కమ్యూనిస్టుల పన్నుగడ. రజాకార్లు సంస్థాన అంతర్భూతినేగాక, యూనియన్ శాంతినికూడ భంగపరచుచున్నారు. వారిని ముందు నిషేధించవలసినదను భారత ప్రభుత్వ హెచ్చరికను లెక్కచేయలేద. వైగా కమ్యూనిస్టులను ఎదుర్కొనుటకు వారుండుట అవసరమనిరి. అలా చెప్పిన కొద్దిరోజులకే కమ్యూనిస్టువై నిషేధమును తొలగించి, వారిద్దరికి మైత్రిని ప్రోత్సహింపజూచుట విచిత్రమేగాక దాని ఆంతర్యము దానంతట అది వ్యక్తమగుచున్నది.

గవర్నరు జనరల్

జూను 21 న పెడలిపోనున్న  
మాంటుబాట్ ప్రభుస్థానమున  
శ్రీమాన్ చక్రవర్తుల రాజగోపాలా  
చారిగారిని గవర్నరు జనరలుగా నియ  
మించుట హర్షణీయమైన సంగతి. వారి  
నియామకము అనుకొన నిది కాదు.  
మాంటుబాట్ ప్రభువు రాకుమారి  
ఎలిజబత్ వివాహమునకు  
పెడలిపడ్డ రాజగోపాలాచారిగారు  
తాత్కాలికముగా గవర్నరు జన  
రలుగా నియమింపబడెను. ఆ కారణ  
ముగ ఇప్పుడు మరొకరిని నియ  
మించుదు రనుకొనుటకు వీలులేదు.  
పైగా కాంగ్రెసు పెద్దలందరికీ ఏదో  
ఒక బాధ్యత ఉండనే ఉన్నది.  
గవర్నరు జనరలు పదవిని పొందుటకు  
రాజగోపాలాచారిగారు ఘోషింపబడి భార  
తీయుడు అగుటయేగాక, చివరి భార  
తీయుడుకూడ కావచ్చును. అసలు  
గవర్నరు జనరలు పదవికూడ వారితో  
అంతరించవచ్చును. వారెక్ హేప్టిం  
గ్సుతో ఆరంభమైన ఈ ఉద్యోగము  
రాజగోపాలాచారిగారితో ముగిసి  
ఆయన నియామకము పాతశకాంతమే

గాక నూతన శకారంభమునకు  
చిహ్నము కాగలదు.

నేడు అమలునందున్న అధినివేశ  
రాజ్యాంగ సిద్ధాంతరీత్యా గవర్నరు  
జనరలుకున్న అధికారములు ఉదాత్త  
మైనవేకాని వాస్తవమునకు రాజ్యాధి  
కారము యావత్తు మంత్రివర్గ వశము  
నందే యున్నది. అయినప్పటికీ తన  
సలహామూలమున రాజ్యాంగవ్యవహార  
ములను దిద్దగలుగుటకు అవకాశము  
లేకపోలేదు. రాజ్యమునకు అతనే  
అధిపతి. స్వతంత్రభారతమునకు  
పరాయిదేశస్థుడు అధిపతిగా నుండుట  
అతనికి నచ్చలేదు. హాంట్ బాటకను  
గవర్నరు జనరలుగా సూచించు  
టకు సంఘానముల సమన్వయేగాక,  
పాకిస్థానుకు కూడ ఆతడే గవర్నరు  
జనరలుగా నుండవచ్చునని ప్రధ  
మమున జన్మగా రింగీ క రిం చు లే  
కారణము. తరువాత జిన్నా గారు  
మాటతప్పెను. మొదట జిన్నా గారు  
వచ్చుకొనెనని బ్రిటిషుప్రధాని అట్లీ  
గాక మహాత్మాగాంధీకూడ ధృవ  
పరచెను.

రాజగోపాలాచారి నిరూపకము అన్ని పక్షములకు, అన్ని దేశములకు తృప్తిని కలిగించెను. ఆయనకు వచ్చిన అన్ని అభినందన సందేశములందు పాకిస్థాన్ గవర్నరు జనరలు జన్నాగారినుండి వచ్చిన సందేశమును అందరు గమనించియుండురు. శ్రీ రాజగోపాలాచారి గారు ఆయన కిచ్చిన సమాధానము ఆయన సహజ చాతుర్యమునకు నిదర్శనము. “మీ అధ్యర్థమున ఉభయ అధినివేశములకు నిజమైన స్నేహము ఏర్పడునని ఆశించుచున్నాను. ఈ స్నేహము పాకిస్థానుకు ఎంత ముఖ్యమో, భారతదేశమునకు కూడ అంత ముఖ్యము” అని జన్నాగారనిరి. “ఉభయదేశములమధ్య పరిపూర్ణ సుహృద్భావ సహకారముల అత్యవశ్యకతనుగూర్చి నాకెట్టి సందేహములేదు. మీరా విషయమునే ఇంత విస్వప్రముగా నొక్కచెప్పినందుకు నాకు చాల సంతోషము” అని రాజగోపాలాచారిగారు సమాధానమిచ్చిరి. జన్నాగారి లాంఛన సందేశమును, రాజగోపాలాచారిగారు దాదాపు ఆతురతతో గూడిన ప్రకటనక్రిందనే తన సమాధానముతో మార్చివేసి, దానికి కట్టుబడియుండవలెనని స్ఫురింపజేసిరి. పాకిస్థానును అంగీకరించవలసినదని కాంగ్రెసునాయకులందు ప్రథమమున వాదించినది శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారే. బ్రిటిషు ప్రభుత్వ విభజనా పథకము వారిప్రశాళిక ననుసరించే ఏర్పడినది. దేశవిభజన అనేకదారుణములకు, విపక్షములకు దారితీయునని, (శ్రీ) రాజగోపాలాచారిగారేగాక, తదితరులు కూడ ఊహించియుండక పోవచ్చును. కాశ్మీర్, హైదరాబాద్ సమస్యలపరిష్కారమునకు కూడ (శ్రీ) రాజగోపాలాచారిగారు పథకములను సూచించవచ్చును.



నేటి ప్రపంచం:

# పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యాల సమాఖ్య

అఖిల యూరప్ రాజ్యసమాఖ్య శీర్షికచి, యూరప్ రాజ్యాలలో ప్రజాస్వామ్యమును, అనుభూతిగా వచ్చుచున్న సత్ సాంప్రదాయాలను రక్షించుకొనటకు యూరప్ ఖండములోని రాజ్యము లన్నియు కలసి పనిచేయవలెనని ఆయా ప్రభుత్వములకు నూచినూ, ఈ సమాఖ్య విషయమై ప్రజలలో విరివిగా ప్రచారము చేసి, జడ్డకు సంపాదించి తద్వారా ప్రభుత్వములపై ఒత్తిడి తెచ్చుటకు ఈవారం నెదర్లాండ్స్ రాజధాని హేగ్ నగరంలో 16 యూరప్ రాజ్యాల అధికార ప్రతినిధులు సమావేశమైరి. యుద్ధ కాలములో బ్రిటన్ ప్రధానిగా వుండిన విక్టోరియా చార్లెస్ ఈ సమావేశమును ప్రారంభించుచు యూరప్ రాజ్యముల కన్నింటికి ఒకే కాపసభ యూరప్ వలె నన్నాడు. ప్రాన్సు మాజీ ప్రధాని రమూడిర్, బెల్జియం మాజీ ప్రధాని ప్రధాని పోల్ వాల్ టెలాండ్ నెదర్లాండ్స్ యువ రాజు బెన్ జూజ్ మొదలగు ప్రముఖులు ఈ సమావేశమునకు హాజరై ఉపన్యసించిరి. నెదర్లాండ్స్ పార్లమెంటు భవనమున 'హోల్ ఆఫ్ లైట్స్' లో, ఈ సమావేశము కొరకు ప్రత్యేకముగ, అతి సుందరముగ అలంకరింపబడినది. విక్టోరియా చార్లెస్ ముగ 'E' అక్షరము సభాభవనములో చిత్రింపబడినది.

ప్రపంచములో ఇట్టి సమాఖ్యలు, రాజ్య కూటములు ఇదివరకు లేకపోలేదు. ఒకప్పుడు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల అధ్యక్షుడుగా పనిచేసిన మన్రో అనునాడున ఉత్తరదక్షిణ అమెరికాలన్నియు ఒక 'రాజ్య కూటము' యనియు, ఆ కూటములోని ఏ రాజ్యము పై నైనను, కూటములోని బహుళ రాజ్యమేదియైనను ఎట్టి దౌర్జన్యము ప్రారంభించినా, అది కూటము యందటపై జరుగవలెనని భావించ వచ్చునని ప్రకటించి ఉత్తరదక్షిణ అమెరికా రాజ్యముల కూటముని స్థాపించెను. ఈ ప్రకటననే 'మన్రో సిద్ధాంత'మనియు, ఈ సిద్ధాంతము అమెరికాలో నుండి బయటపడిన దక్షిణ అమెరికా రాజ్యములు ఎంతో బహిష్కారములను పొందెను వానిలో ఎట్టి కల్లోలము జరుగుచున్నను కూటములోని ఇతర రాజ్యము లేవియు జ్యోతియు కలగజేసికొన వలె లేకపోయినది. అరబ్ రాజ్యములకు తిరిపు, సిరియా, లెబనాన్, సాదీ అరేబియా, ఇరాక్ లు తరువాతి కొంతకాలమునకు 'అరబ్ రాజ్య సమితి' వొకదానిని స్థాపించి, మధ్య ప్రాచ్య రాజకీయములలో ఇప్పుడొక పధానధామికము నిర్వహించుచున్నది ప్రాంతీయ ప్రయోజనముల సంరక్షణకొరకు కొన్ని కొన్ని రాజ్యము లిట్లు కూటములుగాను, సమాఖ్యలుగాను ఏర్పడుకొని, ప్రపంచమునందు తిరుగుకొంతి భద్రతల రక్షణకు స్థాపించబడిన 'నానా రాజ్యసమితి' తన కర్తవ్య నిర్వహణ యందు అసమర్థమై పోయినదని చాల రోజుల క్రిందటనే నెదర్లాండ్స్ గ్రహించిరి. ఇప్పుడు 'విక్టోరియా చార్లెస్' సర్వోత్తమ పోవుటకు కూడ, ముఖ్యముగా పోలీస్ విషయములో, ఇట్టి రాజ్యకూటములే కొంతవరకు కారణమగుట నిస్సందేహము.

యూరప్ రాజ్యసమాఖ్య శీర్షికవలెనని అధికార ప్రముఖులు ప్రచారము చేయుట ఇది ప్రథమము కాదు. అనాది కాలము నుండియు యూరప్ అంతయు ఒక సామ్రాజ్యముగానే పరిగణింపబడుచు 'పవిత్ర'కొమర్ నామ్రాజ్యమును పేర పిలువబడుచుండెడిది. అప్పుడు యూరప్ రాజ్యముల పాలకులలో ముఖ్యులైనవారిని ఈ పవిత్ర 'కొమర్ సామ్రాజ్య' సార్యభూములనివ్వవలెనని యుద్ధముల నెపోలియన్ ఆశయము కూడ ఇట్టి విక్టోరియా చార్లెస్ సమాఖ్యయే. ఆధునిక కాలములో విక్టోరియా చార్లెస్ విక్టోరియా చార్లెస్ సమాఖ్య ప్రధాన ప్రచారకుడని చెప్పవలెను. 1940 వ సం.లో యుద్ధము జరుగుచుండ గనే ప్రాన్సు, బ్రిటన్ లు రెండును కలిసి ఒక రాజ్యముగా ఏర్పడవలెనని ఈయన నూచించెను. యుద్ధము సమాప్తమైన తర్వాత 1946 వ సం.

జూలైలో మాట్లాడుతూ, యూరప్ రాజ్యము లన్నియు కలిసి ఒక సమాఖ్యగా ఏర్పడవలెనని చర్చిలో బహిరంగముగ విజ్ఞప్తి చేసెను. ఆ విజ్ఞప్తిని అప్పుడు చాల మంది ఆసక్తితో పరిశీలించిరి. గాని అంగీకరించినట్లు కనపడదు. ఈ సమాఖ్య విషయమై ప్రచారము జరుపుటకు బ్రిటన్ లో చర్చిలో ఆధ్వర్యమున ఒక ప్రత్యేక సంఘము 1847 వ సం. మే నెలలో ఏర్పడినది. బ్రిటన్ లో ఈ ఉద్యమమునకు మద్దతు నిచ్చువారు ముఖ్యముగ కన్సర్వేటివ్ వే.

అగ్రరాజ్యములగు రష్యా, బ్రిటన్, అమెరికాల మధ్య విభేదములు పెరిగి, తూర్పు యూరప్ రాజ్యముల నొక్కొకదానిని కమ్యూనిస్టులు దౌర్జన్యముతమగా వశీకరముకొనట మొదలిసినప్పటినుండి, పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యములలోని ప్రజాస్వామికవాదులలో తీవ్రపంచలను ప్రారంభమైనది. పశ్చిమ యూరప్ లో ప్రాన్సు, ఇటలీలలో కమ్యూనిస్టులకు మంచి ప్రాముఖ్యమున్నది తక్కిన రాజ్యములన్నియు చాల చిన్నవి. బహిష్కారములైనవి. కాబట్టి తూర్పు యూరప్ రాజ్యములకు, వానిలోని ప్రజాస్వామికవాదులకు పట్టిన గతియే తమకు పట్టవచ్చునని పశ్చిమ యూరప్ నాయకులు అందోళనకూడజొచ్చిరి. ప్రజాస్వామ్యము కొరకు పోరాడి, విజయమును కమ్యూనిజముకు వచ్చునట్లు అమెరికాకు కూడ ఉద్వేగములేను. అమెరికావలెనందరు ఈ పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యములనుండియే వలసవెళ్ళవలెనని గాట్టి, ఈ రాజ్యములకు అన్ని విధముల సహాయముచేయుటకు అమెరికా ప్రజలు, ప్రభుత్వముకూడ సంసిద్ధమగుటలో ఆసక్తి విషయము లేదు. యూరప్ రాజ్యములలో యుద్ధ ఆలకటి, నాటిని తన వంకకు త్రిప్పుకొనటకు అమెరికా యుద్ధము సమాప్తమైనప్పటినుండియు ప్రయత్నించుచునే యున్నది. యుద్ధమువలన నాశనమైపోయిన ఆర్థిక కర్మ వస్థలను పునర్నిర్మించుకొనటకు యూరప్ రాజ్యములకు ధనసహాయము చేసెదమని అమెరికా విదేశాంగమంత్రి మాగ్లో చేసిన నూచన ఈ విధానములో ఒక భాగమే. అయితే, రష్యా త్వరలో మేల్కొని, తూర్పు యూరప్ రాజ్యముల నన్నిటిని తన వశ మొనర్చునని, అమెరికా ఆశలను కొంతవరకు వ మొనర్చినది. కాని అందువలననే పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యములు అతి శీఘ్రముగా కూడబడుతున్నది, తమ రక్షణకు సన్నాహము లొనర్చుకొనుచు, తమ దేశములో కమ్యూనిస్టు తిరుగుబాటుకు అసకాశము లేకుండ చేసి వేసినవి. మార్చిలో పథకమును ఆమోదించి 16 రాజ్యములే ఇప్పుడు అఖిల యూరప్ రాజ్య సమాఖ్య సమావేశములో పాల్గొనుచున్నవి. మార్చిలో పథకము కేవలము ఆర్థిక సహకారమునకు సంబంధించినదే. ఈ సమాఖ్య నైతిక, రాజకీయ విషయములందు కూడ సహకారము, ఏకపక్షానుసంబంధవలెననుచు, మార్చిలో పథకము అధికార పూర్వకముగా, ప్రభుత్వముచే అంగీకరింపబడినది. ఈ సమాఖ్య అసాధికారాలచే ప్రస్తావించబడుచున్నది. అధికార పూర్వకముగ ఈ సమాఖ్యకు ఇప్పుడు మద్దతు లభించక పోవచ్చునుకూడ. పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యములగు బ్రిటన్, ప్రాన్సు నెదర్లాండ్స్, బెల్జియం, లగ్జంబర్గులు ఈ మధ్యనే ఒక నైతిక ఒడంబడిక 'నేర్నాటు' చేసుకున్నవి. దానివారా అవి ఒక 'కూటము'గా ఏర్పడినవని చెప్పవచ్చును. స్కాండినేవియన్ రాజ్యములగు డెన్మార్క్, స్వీడన్, నార్వేలు ఇట్టి నైతిక ఒడంబడికనే కుదుర్చుకొని, మరొక సమాఖ్యగా ఏర్పడవలెనని ఆలోచించుచున్నట్లు తెలుస్తున్నది. స్వీట్జర్లాండుకు ఇట్టి కూటములవలన ప్రయోజన మేమీ లేదు. జర్మనీ, ఆస్ట్రీయా లభివ్యక్తు ఇంకను అనిశ్చితముగానే యున్నది. బ్రిటన్ లో అధికారములో నున్న సోషలిస్టు పార్టీ ఈ సమావేశము నెడల వైముఖ్యత ప్రకటించినది. పార్టీలోని సభ్యులెవ్వరు ఈ సమావేశమునకు

పోరాదని ఆజ్ఞాపించినది. ఈ సమావేశములో పాల్గొనుచున్నవారందరు పూర్వకాలపు భావములు గల కన్సర్వేటివ్ లు; ధనిక వాదులు. యూరప్ సమస్యను సోషలిస్టు విధానము ప్రకారము పరిష్కరింపవలెనని బ్రిటిష్ కార్మిక పక్షము, తద్వారా బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము భావించుచున్నది. కాబట్టి అధికార పూర్వకముగా ప్రభుత్వములు కలుగజేసుకుని ఈ నూచనను ఆమోదించి, అఖిల యూరప్ రాజ్యసమాఖ్య శీర్షాటుచేయునను ఆసలేదు. పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యముల కన్నింటికి, ఇప్పుడన్ని విధముల కాపుటలగానన్న అమెరికా ఈ సమాఖ్యను ఆమోదించ దను భయములేదు. యూరప్ రాజ్యము లన్నిటిలోను ప్రజాస్వామ్యము, ఏదో ఒక కొంత ధనిక వాదకర్మము కాపాడుటయే అమెరికా ఆశయము. పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యముల ఆర్థిక వ్యవస్థలు కూలిపోయి, విప్లవములకు దారితీయుచుండ కాపాడుటకు అమెరికా ధనమును గుప్ప వలసి వస్తున్నది. యూరప్ రాజ్యము లన్నియు సమాఖ్యగా ఏర్పడి ఆర్థికముగ బలపడినచో అమెరికా ఇప్పుడు చేస్తున్న ఖర్చు తగ్గిపోవుటయేగాక, ఇదివరకు చేసిన ఖర్చు కొంతవరకైన రాబట్టుకొనవచ్చును. నైతికముగ యూరప్ రాజ్యములు బలపడినచో రష్యా ఆటకట్టిపోవును. కాబట్టి అమెరికా దృష్ట్యా ఇట్టి సమాఖ్య వాంఛనీయము. అమెరికా డెమాక్రటిక్, రిపబ్లికన్ పక్ష వాయులు ఈ సమాఖ్యకు సుముఖులే.

యూరప్ రాజ్య సమాఖ్య వాంఛనీయమైనను ప్రస్తుత కాలమున అది అనాచరణీయము, అసంభవము. యూరప్ రాజ్యములన్నియు ఒకే జాతికి చెందినవి కావు. వాని సాంప్రదాయములు పరస్పరవిరుద్ధములు. తాత్కాలికముగ, ఫాసిజం, కమ్యూనిజంవంటి శత్రువుల నెదుర్కొనుటకు ఈ రాజ్యము లన్నియు వికలము కావచ్చునుగాని, కాళ్ళ కముగ, రాజకీయముగ ఏకరాజ్యముగా ఏర్పడజాలవు. ఇప్పుడు ఈ రాజ్యముల ఆర్థిక వ్యవస్థలలోను, సాంకేయమునందును భేదము లున్నవి కొన్ని రాజ్యములు త్వరలో కర్మవస్తవైవును త్వరత్వరగా పురోగమించుచున్నవి; కొన్ని ధనిక వాదమున రక్షించుటకు విశ్వ ప్రయత్నములు చేయుచున్నవి. కొన్ని దేశములు సామ్రాజ్యవాదమునకు స్వస్తి చెప్పి, కర్మవాదుల రాజకీయ సమావేశమును గుర్తించినవి; మరికొన్ని తమ సామ్రాజ్యముల, నీవిధముగా నైనను రక్షించుకొనుటకు ప్రాకులాడుచున్నవి. ఇట్టి పరిస్థితులలో ఈ రాజ్యము లన్నియు ఏకరాజ్యముగా ఏర్పడగలుగు అసంభవము.

తూర్పు యూరప్ స్లావ్ రాజ్యములకు పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యములతోకన్న రష్యాతోనే ఎక్కువ సంబంధ మున్నది. అందువలననే అవి అంత త్వరగ రష్యాతో జేరబోయినవి. రష్యా, మరికొన్ని రాజ్యములు జేరుగానుండిగా యూరప్ రాజ్య సమాఖ్య సక్రమముగ పనిచేయజాలదు. ప్రస్తుతము రష్యాను, దాని ఉపగ్రహ రాజ్యాలను పదవీదీని తక్కిన రాజ్యములే యూరప్ సమాఖ్యగా ఏర్పడవలెనని, క్రమేపీ ఇతర రాజ్యములను కూడ ఇందు జేర్చుకొనవచ్చునని చర్చిలో చెప్పినాడు. కాని పశ్చిమ యూరప్ రాజ్యములు మాత్రమే ఇట్టి సమాఖ్యగా (21 వ పేజీ చూడుడు)

## యూ సా ఉ రి

ఆంగ్ల సా ప్రభుత్వ హత్యశీరంపై, బర్మా మాజీ ప్రధాని యూ సా ను, మేరి వ తారేఖున ఉదయం 5-30 గంటలకు తెలతెలవారుండగా, ఇన్స్పెక్టరులు ఉరితీశారు. ఆయనతోపాటు ఈ హత్యశీరంపైనే శిక్షితులైన మరి ఐదుగురిలో ముగ్గురి ఈ జైలులోనే ఉరి తీశారు. తక్కిన ఇద్దరిని వెంట్రెల్ జైలులో ఉరి తీశారు. అధికారిత్వ జైలుగోడలపై ఒక ప్రకటన కాగితం అంటించారు. "తలారి, వారందరి ఉరిశిక్షణాకార్యక్రమాన్ని తుట్టుగా నిర్వర్తించాడు" అని ఆ ప్రకటనలో ఉంది.



యూ సాకు 47 ఏళ్లు. ఉరికంటము దగ్గరకు చిరునవ్వుతో వచ్చాడు. దోపియి బుద్ధివంతుడు. అక్కడ అగి కాంతంగా దైవానికి తన ప్రార్థన లభించుకొన్నాడు. "బర్మా నాయకు లందరికీ నా వందనములు తెలుపవలసిందే" అని తన తుది సందేశంలో తెలిపాడు. యూ సా, చివరిగా కానవ్వమొగం తప్పించలేదు. ఇద్దరు ప్రభుత్వ మంత్రులు, ఇరవైమంది ప్రభుత్వోద్యోగులూ, ఉరిశిక్షలను వీక్షిస్తూ రెండుగంటలూ గడిపారు. కేవలము వెంటనే, ఖననం చేశారు. యూ సాని, క్రిందటి నాడే, తుదిసారి భర్తను సందర్శించి వీక్షిస్తూ వున్నాడని. యూ సానినీ, ప్రఖ్యాతిగానే గడిచింది. 1940 లో బర్మా పధాని అయ్యాడు. మరుసటిసంవత్సరం, బర్మాభివ్యక్తుని గూర్చి చర్చిలో సంప్రదించటానికి లండన్ వెళ్లాడు. "సంప్రదించుట ఫలితం చాలా నిరాశాజనకంగా ఉంది" అని యూ సా అప్పుడు వెలువరించాడు. తిరిగి స్వదేశానికి వస్తూ దోపియి లిస్బన్ లో, జపాన్ రాజకీయ మంత్రాంగ వర్గాన్ని కలుసుకొన్నాడు. జపాన్ లో కలిసిపోతానని హామీయిచ్చాడు. యుద్ధ మెపోయి యూ సా బర్మా వచ్చేనాటికి, దేశంలో ఆంగ్ల సా ప్రతిభ వెలుగుతూ ఉంది. "ఫాసిస్టు విరోధ ప్రజాస్వాతంత్ర్య పక్షానికి" నాయకుడై ఆంగ్ల సా తన పక్షాన్ని మంచి అభివృద్ధిలోకి తెచ్చున్నాడు.

యుద్ధానంతర బర్మా ప్రభుత్వం లో యూ సాను ఓ చిన్ని ఉద్యోగం పొరేశారు. 1946 లో రంగూన్ లో మోటారులో వెళ్తుండగా ఇతనిపై సిస్టోక్స్ కాల్పులు. కొద్దిలో గండం తప్పించుకొని బ్రతికాడు. యూ. ఆంగ్ల సా, అధికారములోకి వచ్చాడు. ఈ నాయకు లిద్దరికీ మధ్య ఉన్న భేదాలను, ఇద్దరూ ఎల్లాగ్ కొంత సర్దుకొని, గత సంవత్సరారంభంలో, లండన్ కు బయలుదేరిన రాయబారంలో ఇద్దరూ పాల్గొన్నారు. ఆ జూలై 19 న బర్మా ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక కర్త సమావేశం జరుగుతుండగా, దుండగుల ముఠా సాయోధకులై, రంగూన్ లోని ప్రభుత్వ క్యాబ్రిన్ భవనంలోకి దొంగిలగా ప్రవేశించి, ప్రభుత్వ నాయకులైన ఆంగ్ల సాను మరి ఆర్థర ను ఫూరంగా చిత్రవధ చేసి చంపేశారు. ఆ సందర్భంలో, ప్రభుత్వ మితన్ని బంధించటానికి, ఇతని ఇంటికి వైద్యం పంపించగా, అతని అనుయాయులతో కొంత సంకులసమరం జరిగింది. చివరికి యూ సాను బంధించారు. అతని నేరం ఋజువైచింది. అప్పీలులో కూడా అతని శిక్ష తగ్గించలేదు. ఉరితీశారు. యూ సా మాత్రం, మహావీరునిలాగే చిరునవ్వుతోనే ఉరికంట మెక్కాడు.





అరగంట అయినరవార నికోలై పెట్రో విన్ తోటలో తనకి ఆహ్వానమయిన పాద రింట్లోకి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు. బరువయిన విషయం అతన్ని ఆవరించింది. తన కొడుక్కి తనకి మధ్య ఉన్న అంతరం అతనికి పూరిగా తెలిసివచ్చింది. రోజురోజూ ఆ అంతరం ఎక్కువవుతుందని కూడా అతనికి అర్థమయింది. చిరకాలపు ప్రకారం సంపాదించి పీటర్స్ బర్గ్ లో ఆ శీతకాలాలు గడిపినదంతా వృథా అన్నమాట; యువకుల సంభాషణలు బాగ్రత్తగా విన్నదంతా వృథా; వాళ్ళు తీవ్రంగా వాదప్రతివాదాలు జరుపుతున్నప్పుడు తనకూడా అవ్వడప్పుడు ఏదో అనడానికి ప్రయత్నించిన దంతా వృథా. "అన్నయ్య మా మార్గమే సరియైనదంటాడు," అతను ఆలోచించాడు, "గర్వం సంగతి అల్లా ఉంచి మాకంటే సత్యానికి వాళ్ళే దూరంగా పోతున్నారని నామట్టుకు నాకు అనిపిస్తుంది. కాని వాళ్ళలో ఏదో ఉంది—మాకులేనని, మాకంటే వాళ్ళకి అధికాన్ని ఇచ్చేది.....అది యావనమా? కాదు యావనమేకాదు. బానిసలకు యాజమాన్యాన్ని వహించినాటి రక్తస్పర్శ మాకంటే వాళ్ళలో తగ్గిపోయింది—అదే కారణ మేమో, ఆ అధికాన్నికి!"

నికోలై పెట్రోవిచ్ బరువుగా తల వాలిస్తున్నాడు; చేతివేళ్ళతో ముఖమీద నిమరుకున్నాడు.

"కాని కవిత్వాన్ని కాదనడం?" మళ్ళీ ఆలోచించాడు, "కళ అంటే అభిమానం లేక పోవడం, ప్రకృతి అంటే అభిమానం లేక పోవడం..."

తనచుట్టూ చూశాడు, ప్రకృతిమీద ఆభిమానం లేకపోవడం ఎల్లా వీలవుతుందో గ్రహించడానికి లాగి. అప్పుడే సాయంత్రం వడుతోంది. ఒక అరమైలుదూరంలో ఉన్న చెట్లతోపు వెనకాల కూర్చుంటు దాక్కున్నాడు. కదలిక లేని బొలాలమీద అనంతముగా ఆ చెట్ల నీడలు పోసిపోయాయి. చెట్లతోపుని అంటి ఉన్న సన్నని దారిమీద ఒక రైతు తెల్లని పొట్టి గుర్రాన్ని ఎక్కి వెళుతున్నాడు. అతని ఆకారం స్పష్టంగా కనబడుతోంది. అతని భుజంమీది చిరుగుబాడ—నీడలో ఉన్నాగాని, గుర్రపు డెక్కలు ఉత్సాహంగా చప్పుచున్న సాగి పోయాయి. వెనకవక్రమింపి ఎండ పూర్తిగా చెట్లతోపుని వెలిగించింది. కొమ్మలమధ్యనించి వెచ్చని ఎండచెట్లమొదల్లో దాచుకుంటుంది. చెట్ల ఆకులు ముదురు నీలిరంగుగా కనబడుతున్నాయి. వాటివైన, పాలిపోయిన నీలకాళంలో సాంధ్యప్రభలు మెల్లగా పాకాయి, పిచుకులు పైకి ఎగురుతున్నాయి; గాలి పూర్తిగా నిలిచిపోయింది. తామరపువ్వులూ అదును కారవిడిచిన తేనెటీగలు రోద చేస్తున్నాయి. సన్నని కీటకాలగుంపు మబ్బులాగ ఒక ఒంటరిగా ఉన్న చెట్లకొమ్మని పట్టుకుని ఎగురుతుంది. "అహ! భగవాన్! ఎంత అందంగా ఉంది ఇదంతా!" అనుకున్నాడు నికోలై పెట్రోవిచ్. అతని అభిమానపద్యాలు నోటిచివరకివచ్చాయి; అక్కడివిచ్చినద్రవ్యము, కత్తి జ్ఞాపకం వచ్చింది—అతను పద్యాలు పైకి చివరిలేదు. ఏకాంతంగా ఆలోచనలో కానా లనే మనిగిపోయాడు—అందులోనే విషాదకర

మయిన సంతృప్తిపొందుతున్నాడు. అతనికి కలలు కనడం అంటే ఇష్టం; ఈ పల్లెటూరి ఆవాసం దానికి దోహదం ఇచ్చింది. కొద్దికాలం క్రితమే, అతను ఇల్లకలలుకంటూ తనకొడుకు కోసం, ఆ బళ్ళమూడేదగ్గర ఎదురుమానూ కూర్చున్నాడు. ఆరోజునించి అంతా ఎంతగా మారిపోయింది! తండ్రికొడుకుల మధ్య అనుబంధం ఆనాడు అస్పష్టంగా ఉంది; ఈనాడు అది స్పష్టపడింది. ఎంత వింతగా స్పష్టపడింది! చనిపోయిన తన భార్య అతనికి జ్ఞాపకంవచ్చింది అతనికి చాలాకాలం పరిచితమయిన గృహాడి రూపంలో కాదు; సన్నగా, యావనంలో ఉన్న రూపంలో, అమాయకంగా అతన్ని చూపు లతో ఏదో అడుగుతూ, చిన్న మెడకి పైన గట్టిగా చుట్టిన తలకట్టుతో ప్రకృత మయింది. మొట్టమొదట అతను ఆమెను చూసినప్పటి స్వరూపంలో ఆమె ప్రకృత మయింది. అప్పటికింకా అతడు చదువుకుంటున్నాడు. తన వతి గృహంలో మేడమెట్లమీద ప్రథమ సందర్శనం అనుకోకుండా అతని భుజం ఆమెకు తగిలింది.

అతడు తుమార్చు చెప్పి లనుకున్నాడుగాని, "పారపాటుకి మన్నించండి," అని మాత్రమే అనగలిగాడు. ఆమె తలవంచి చిరునవ్వు నవ్వింది. చటుకుని ఆమెకు భయంవేసి పారి పోయింది. కాని మేడమెట్ల చివర తిరిగి అతని వేపు చూసింది, గంభీరంగా చూసింది, ఆమె చెక్కులు ఎర్రగారాయి. తనవారే, అదురు బెదురుగా అడి మాటలు, సగంసగం వాక్యాలు సంకోచాలు, బరువయిన విరహం, ఆ తీవ్ర వాంఛలు, చివరకి, చిట్టచివరకి ఊరేపాడని ఆ తన్మయత.....అదంతా ఏమయిపోయింది? ఆమె అతని భార్య అయింది. అతడు సుఖం అనుభవించాడు, ఈ చూమిమీద బహు కొద్ది మంది అంత సుఖం రుచిచూసి ఉంటారు... "కాని" అతడు ఆలోచించాడు. "ఆ తీయని ప్రథమతూట, వాటిలో మానవుడు చిరంగా నిత్యంగా ఎందుకు జీవించలేకపోతున్నాడు?"

ఆ ఊహను స్పష్టపరచుకోడానికి అతడు ప్రయత్నించలేదు; కాని ఆ సఖ్యసృష్టి, జ్ఞాపికంటే బలమయిన ఏదో ఒక కళ్ళిచ్చే బంధించి నిలబెట్టకోవాలి, తీసికొన్న అతనిలో ఆవరించింది. మార్గాత్మక ప్రక్కకి రావాలని, ఆమెవెచ్చని స్వర్గ ఊర్పు, తినికి తగలాలని కోరు కున్నాడు; అప్పుడే ఆమె వచ్చేట్టా కూడా అని పించింది అతనికి.

"నికోలై పెట్రోవిచ్," ఫెనీచ్చాగొంతుక అతనికి దగ్గరగా వినబడింది. "ఎక్కడన్నాడు?" అతడు అడిగిపడ్డాడు. అతనికి బాధా కలగ లేదు, సిగ్గు కలగలేదు. ఫెనీచ్చాగొంతుక బాధ్యత వీ పోలికయినా ఉందని అతడు ఎన్నడూ ఊహించనయినా లేదు. ఆమె తనకోసం వెతు కుతూ వచ్చిందనుకూత్రం అతనికి విచారం వేసింది. ఆమె గొంతుక మళ్ళీ అతనికి—వెరసిన జాట్లు, కెడ్డ వయస్సు—వాస్తవిక పరిస్థితిని జ్ఞాపిక తెచ్చింది.

తను అప్పుడే అడుగుపెట్టిన మోహిత ప్రపంచకం; అతని గడిచిన జీవితపు పొగ మంచులలోనించి అప్పుడే ఉద్భవిస్తున్న ప్రపంచకం, చెదిరిపోయింది, మాయ మయి పోయింది.

"ఇక్కడున్నాను," అతడు జవాబు

చెప్పాడు, "వస్తున్నాను, నవ్వు వెళ్ళు." "ఇదగో, బానిసలకు యాజమాన్యం వహించిన అలవాటు" అతని మెదడులో చలుకుని స్ఫురించింది. ఫెనీచ్చాగొంతుక పొలిరింటిలోకి మాట్లాడ కుండా తొంగి చూసి వెళ్ళిపోయింది. అతను కలలు కంటుండగానే తనకి తెలియకుండా చటు కుని చీకటిపడిపోయినందుకు అతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది. అతనిచుట్టూ అంతా చీకటిగా మారంగా ఉంది. ఫెనీచ్చాగొంతుక అస్పష్టంగా, కొద్దిగా అతని కళ్ళకు అనింది ఇంట్లోకి వెళ్ళడానికి లేచాడు. అతని వృద్ధ యం లో రెక్క తిన ఉద్యోగం అంత తేలికగా చల్లారదు. అతడు తోటలో కొంతసేపు ఇటూ అటూ తిరిగాడు. అప్పుడప్పుడు తన కాళ్ళకింద భూమివేపు చూస్తున్నాడు. అప్పుడప్పుడు ఆకాళంలో మెరుగున్న నత్త తాల గుంపుల వేపు చూస్తున్నాడు. అతను ఎంతో నడిచాడు. అలిసిపోయాడా? అతనిలో ఆకాంతి, అస్వమయిన, విషాదపూరితమయిన ఆకాంతి, ఇంకా చల్లబడలేదు. తన మనస్సులో దంతా తెలిసికొనితే బజర్ వో ఎంతగా విరగ బడి నవుంటుంది! అక్కడి కూడా అతని మీద జాలిదలచుకు. నలభయినాళగు సంతన్న రాల వయస్సు పైడ్డ తనబోటివాడు, నవ్వవ సాయవారుడు, కమతానికి అధిపతి, అతను కన్నీళ్ళు కార్చుతున్నాడు—కారణంలేని కన్నీళ్ళు—ఇది వయలెక్కెల్లో వాయిచడంకంటే వెయ్యిరెట్లు చెడ్డది.

నికోలై పెట్రోవిచ్ అల్లా తోటలో తిరుగు తూనే ఉన్నాడు; అతను ఇంట్లోకి వెళ్ళలేక పోయాడు—ప్రకాంతమయిన సుఖమయిన ఆ ఇల్లు వెలిగిన కిటికీలతో అతన్ని అదనంగా ఆహ్వా యంగా ఆహ్వానిస్తోంది చీకటిని వదిలిపెట్టి లోపలికి వెళ్ళాలని అతనికి అనిపించలేదు అతోటని, సజీవంగా ముఖానికి తగలకున్న ఆ గాలిని, ఆ విషాదబావాన్ని, ఆ తీరని ఆవేదనను వదిలి పెట్టి వెళ్ళలేకపోయాడు.

ఒక దారిమళ్ళిపులో అతనికి పావెల్ పెట్రో విచ్ ఎదురుపడ్డాడు "ఏమిటి అల్లా ఉన్నావు?" అతడు నికోలై పెట్రోవిచ్ అడిగాడు "అల్లా తెల్లగా పాలిపోయావు; నీకు వంట్లో బాగా లేదు; వెళ్ళి నిద్రపోరామా?"

నికోలై పెట్రోవిచ్ తన మనస్థితి అతనికి తెలిపి కదిలి వెళ్ళిపోయాడు. పావెల్ పెట్రో విచ్ తోట చివరిపాకూ నడిచివెళ్ళాడు. అతడు కూడా ఆలోచనలో పడ్డాడు; అతడుకూడా

ఆకాళంవేపు తలయెత్తిచూశాడు. కాని అతని చక్కన కళ్ళలో నత్తతాలవేపు ఇంకేమీ ప్రతి ఫలించలేదు. అతడు అదర్శవాదిగా జన్మించ లేడు. నాగరకలో కడిఆరి, వైషయకమయిన అతని అంతరాత్మ, ఫ్రెంచి సంస్కారంవల్ల కొంత నిరుత్సాహాన్ని అలవరచుకున్న అంత రాత్మ, కలలు కనలేదు.....

"నా కొక అద్భుతమయిన ఊహ తట్టింది" బజర్ వో ఆ రాత్రి అక్కడితో అన్నాడు. "నీకు తట్టిందా? మీచుట్టం, ఎవరో కెడ్డఉద్యో గిట, అతని దగ్గరినించి ఏదో ఆహ్వానం వచ్చిం దన్నాడు మీనాన్న. మీనాన్న వెళ్ళడంలేదు. క—పట్టానికి మనం పోదాం; నిన్ను కూడా రమ్మన్నాడుగా ఆ పెద్దమనిషి. గాలి ఎంత చక్కగా ఉందో చూడు. పట్నంలో నాలుగు చోట్లా తిరిగిచూద్దాం. బదారుకోజులు అలా అలా తిరిగివచ్చాం, సుఖంగా."

"మళ్ళీ ఇక్కడికి తిరిగివస్తావా?" "లేదు; నేను మానాన్న దగ్గరికి పోవా లి. క—కి ఒక ఇరవయి అయిదు మైళ్ళుంటుంది ఆ ఊరు. అతన్నిచూసి చాలా కాల మయింది; మా అమ్మనీ చూడాలి. ముసలి వాళ్ళకి కాస్త సరదాగా ఉంటుంది. నన్ను బాగా పెంచారు, ముఖ్యంగా మానాన్న; చాలా చిత్రమయిన నునిషి. వాళ్ళకి నే నొక్కడినే కూడాను."

"అక్కడ చాలా రోజులుంటావా?" "అక్కడ ఉండ ననకుంటాను. ఏమీ తోచడం అక్కడ."

"తిరిగి మళ్ళీ మా యింటికి వస్తావా?" "చెప్పలేను.....చూస్తాను. ఏమంటావు? వెడదామా?"

"నీ ఇష్టం" బదర్ వో అక్కడి అన్నాడు. అతనికి లోలోపల తన స్నేహితుడి సలహాకి ఎంతో సంతోషం కలిగింది. కాని అదంతా కప్పిపుచ్చడం తన విధి అనుకున్నాడు. అతడు ఊరికి నీసాల్సిపు కాలేదు!

మరునాడు అతడు బజర్ వోతో కలిసి క—కి వెలిపోయాడు. మెరినోలో చిన్న వయస్సు వాళ్ళంతా ఎంతో విచారించారు వాళ్ళు వెళ్ళి పోతున్నందుకు. దుస్యాపా ఏడిచిందికూడా...

కాని ముసలివాళ్ళు కాస్త సుఖంగా ఊపిరిపిల్చు కున్నారు.

౧౨

మన స్నేహితులు ప్రయాణమయి వెళ్ళిన క—చెట్ల ము ఒక యువకుడైన రాష్ట్రాధికారి పరిపాలనక్రంద ఉంది; అతడు అభ్యుదయవాదిని రంగుకుడు కూడా—సాధారణంగా రమ, కేశీయులలో ఈ రెండు లక్షణాలు కలసి ఉంటాయి. అతడు అధికారం స్వీకరించిన మొదటి సంవత్సరం పూర్తిగా గడవ కుండానే అక్కడి వైనికోద్యోగితోనే కాకుండా—అ ఉద్యోగి ఉన్నతకుటుంబానికి చెందినవాడు, రత్నక నైస్యంలో ఉద్యోగం చేసి విరమించి వాడు. అతనికొక ఇల్లు, ఒక గుర్రపుసాల ఉండి ఆ ఉల్లో. తన కింద ఉద్యోగస్థులతోకూడా తగాదా తెచ్చుకున్నాడు. ఈ తగాదాలు పెరిగి పెరిగి కెడ్డ యుద్ధంకింద పరిణమించిన కారణం చేత, పీటర్స్ బర్గ్ లోని మంత్రి కర్గం, దీన్ని విచారించి పరిష్కరించే నిమిత్తం సమ్యక్మయిన పెద్ద ఉద్యోగి నొక్కణ్ణి ఆ పట్టానికి పంపవలసిన అవసరం వచ్చింది. అధికారిల ఎన్నిక మాట్టి (22 వ పేజీ చూడుడు)

**తాజ్ మహల్ బీడి లు**  
వెనుకటివేరు ప్రఖ్యాతులు కలిగినవి

తాజ్ మహల్ బీడి లు  
తాజ్ మహల్ బీడి లు  
తాజ్ మహల్ బీడి లు

**Syed Kader, Pensioned Havildar Beedi Merchant**  
Pension Line, Washermenpet, Madras

అశ్వత్థాశాస్త్రి గారి వద్ద, అశ్వత్థాశాస్త్రి గారి వద్ద, అశ్వత్థాశాస్త్రి గారి వద్ద

No 1, Strong Jodi Beedi

ఇంకను సాటిలేని గాను శ్రేష్ట మైనవిగాను వున్నవి. పనికిమాలిన నకలు బీడిలకు మోసపోవద్దు. వివరములకు: మాన్యుఫ్యాక్చరర్లు:

**మె స ర్వు స య్య ద్ భా ద ర్,**  
వాషర్ మెన్ పేట్, : : మద్రాసు 21.



భారతరాజకీయాలు :

# నిజాంకు మోదరాబాద్ కమ్యూనిస్టుల వంతపాట

## సంస్థానాల ఏకీకరణోద్యమంలో నూతన ఘట్టం

మోదరాబాద్ సంస్థానంలోని కమ్యూనిస్టు పార్టీపై ఆంధ్ర తొలగించుచు సంస్థాన ప్రభుత్వ మీ మధ్యనే ఒక ప్రకటన చేసినది. సంస్థాన పరిపాలనలో అన్ని వర్గముల సహకారమును తాను కాంక్షించుచున్నట్లు నిజాం ప్రకటించిన తరువాత జరిగిన గనునీయసు చర్య ఇది ఒక్కటియే. సంస్థాన కాంగ్రెస్ ప్రారంభించిన సత్యాగ్రహోద్యమములో అరెస్టయిన వారిని కొంతమందిని కూడ విడుదల చేసిరి. సంస్థానకాంగ్రెస్ అగ్రనాయకులు, కాంగ్రెస్ ఆధ్వర్యమున గల ఉద్యమములో పాల్గొన్న వారిలో అత్యధిక సంఖ్యాకులు ఇంకను జైల్లో ముగ్గురునే యున్నారు. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వస్థాపనవిషయము ఇదివరకటియట్లే అనిశ్చితముగానే యున్నది. నిజాం ఫర్మానావలన ఏకైక కార్యము కమ్యూనిస్టుపార్టీపై ఆంధ్ర తొలగించబడినది చెప్పక తప్పదు. సంస్థాన కాంగ్రెస్ నాయకులను జైళ్ళలోనే వుంచి, కమ్యూనిస్టులపై ఆంధ్ర తొలగించుట, అన్ని వర్గముల సహకారము అపేక్షించి కాదని ఇట్టి పరిస్థితులలో అనుమానించవలసివస్తున్నది. ఆంధ్ర తొలగించగానే తన పంథాను విరలిస్తూ కమ్యూనిస్టుపార్టీ చేసిన ప్రకటన ఈ అనుమానమునే బలపరుచుచున్నది.

మోదరాబాద్ సంస్థానము భారత యూనియన్లో చేరకూడదు, సంస్థానములో వెంటనే బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము స్థాపించకూడ దనుటయే కమ్యూనిస్టుపార్టీ విధానములోని ముఖ్య సూత్రములు. సంస్థాన సర్వస్వతంత్రము కాపాడుచూ, నిజాంను నాశన మొనర్చి తర్వాత ప్రజలకు స్వయంనిర్ణయహక్కు యిత్తురట!

మోదరాబాద్ కమ్యూనిస్టు ప్రజలకు చేసిన విజ్ఞప్తిలో దాదాపు సగభాగము నెహ్రూ ప్రభుత్వమును తూలనాడుటయే. ఆగస్టు 15 వ తేదీన భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము లభించి, నెహ్రూ ప్రభుత్వము అధికారము స్వీకరించిన తర్వాత ఆ ప్రభుత్వము బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య వాదులతోనూ, భారతీయ పెట్టుబడిదారితోనూ చేతులు కలిపి పనిచేస్తున్నది. భారత ప్రజలు ఈ ప్రభుత్వవాయములో అనేక బాధ లనుభవిస్తున్నారు. మోదరాబాద్ కూడ భారత యూనియన్లో చేరిపోయినచో ఆ బాధలే మోదరాబాద్ ప్రజలకుకూడ వాటిల్లును. వైగా భారతీయ పెట్టుబడిదారులు మోదరాబాద్లో కూడ సావరము లేర్పరచుకొని ఇచ్చటి పెట్టుబడిదార్లకు తోడయ్యెదరు. కాబట్టి సంస్థానం భారత యూనియన్లో జేరరాదు అని కమ్యూనిస్టు విజ్ఞప్తి తెలియజేస్తున్నది. సంస్థానములో ఇప్పుడు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము స్థాపింపబడినచో ఆ ప్రభుత్వములో సంస్థానకాంగ్రెసుకు ప్రాబల్యము వుండి, సంస్థానము భారత యూనియన్లో జేరవలసివచ్చును. అందువలన ఇప్పుడు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము పనికిరా దనుటయే కమ్యూనిస్టుపార్టీ మతము.

కమ్యూనిస్టుపార్టీ ఆచునరింపదలచుచున్న ఈ విధానము మోదరాబాద్ ప్రజలకు, భారత ప్రజలకు అనరదాయకమైన దగుటయేగాక భారత కమ్యూనిస్టుపార్టీ విధానమునకు కూడ విరుద్ధముగా నున్నది. తమపై ఆంధ్ర తొలగించినందుకు నిజాముకు కృతజ్ఞతగా కమ్యూనిస్టు లీ విధానమును అనుసరింపదలచి యుండవచ్చును; లేదా వీరిట్టి విధానము ననుసరింతురని ధృఢవిశ్వాసము కల్గిన పిమ్మటనే వీరిపై నిషేధము తొలగింపబడి యుండవచ్చును.

ఆంధ్రకమ్యూనిస్టుపార్టీ ఇన్నాళ్ళ నుండి 'విశాలాంధ్ర' సాధించుటకొరకు, తెలంగాణాను సర్కారు, రాయలసీమ ఆంధ్రులతో కలుపుటకు కృషి చేస్తున్నట్లు నటిస్తున్నది. నిజాంపై తెలంగాణా సోదరులు జరుపుచున్న పోరాటములో పాల్గొనవలసినదని వీరి పత్రికలు పదేపదే ఘోషించుచుండెడివి. మహారాష్ట్ర, కర్నాటక కమ్యూనిస్టు పార్టీలు కూడ ఇట్లే ప్రచారము చేయుచుండెడివి. ఇప్పుడు మోదరాబాద్ స్వతంత్రముగా నుండిపోవలెనని, భారత

యూనియన్లో జేరరాదని వీరే చెప్పుచున్నారు. సంస్థానము భారత యూనియన్లో జేరిన అచ్చటి ధనికవాదులు కూడ వీడింతురని వీరు ప్రజలకు చెప్పుచున్నారు. వీరి మతము ప్రకారము కమ్యూనిస్టులు కానివారందరు ప్రజలను వీడించెనువారే ఒకవేళ భారతదేశములోని పెట్టుబడిదారులు ప్రజలను వీడించుచున్నచో భారత ప్రజలతోపాటు సంస్థాన ప్రజలనుకూడ కలిపి, సంఘటితపరచి, వారి నేరు ర్కొనరాదా? ఏప్రాంతపు ప్రజలు ఏప్రాంతపు పెట్టుబడిదారులతోనే పోరాడినచో ప్రజా ఉద్యమము బలహీన మైపోదా? భారతదేశము ఇన్ని విభాగములై బలహీనమైపోవుట ప్రజల శ్రేయోభివృద్ధికి అవునని మనయే వీరి భావనయా? లేక రష్యాకు ఒక్కొక్కముక్కను క్రమేపీ కట్టిపెట్టుట కిది యొక పన్నాగమా? నిజాం నవాబు తమ పార్టీపై నిషేధమును తొలగించిన స్వల్పబహుమతికే వీరు తమ 'విశాలాంధ్ర' 'విక్రమార్క' ఆశయములకు తిలోదకములిచ్చుటకు సంసిద్ధుడని రన్నచో, వీరిట్టి ప్రజాలో శ్రేయోహామిలో స్పష్టపడుచున్నది. సంస్థానము బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము స్థాపింపనూ పలదు; సంస్థానము భారతదేశములో చేరనూవల దని ప్రచారము ప్రారంభించుటతో వీరు ఇట్లే హాడ్ ముఠాకొను, నిజాం నవాబును బలపరుచుటకు పూనుకొనిరిని స్పష్టపడినది. ముస్లిం మతం లలో సంస్థానకాంగ్రెస్ పలుకుబడిని రూపు మాపుటకు వీరిక బ్రహ్మాండమైన ప్రయత్నములు ప్రారంభించవచ్చును.

నిజాంతో ప్రత్యక్షపోరాటము జరిపి ప్రజా ప్రభుత్వమును సాధింతుమని వీరిప్పుడు పైకి చెప్పుచున్నను జరుగునది శూన్యమే. పోగా, పగలు ఇతేహాద్ రాజకార్య దోచుకొన్న గ్రామములపై పడి రాత్రుల పిరుకూడా దోచుకొని, హింసలపాలు జారుట ఇప్పటికన్న ఎక్కువ కావచ్చును. సంస్థానములో బాధ్యతాయుత ప్రజాప్రభుత్వమును స్థాపించకుండుటకు ఈ ఆకాంక్ష నిజాంకు మరొక కారణముగను. మోదరాబాద్ కమ్యూనిస్టుల ఇప్పటిదోరణి 1942 వ సం. ఆగస్టు విప్లవమునాటి భారత కమ్యూనిస్టుల ప్రతిపదిధానమును మర పించుచున్నది.

సంస్థాన ఏకీకరణలో నూతన ఘట్టం భాంతదేశము స్వతంత్రమైన తరువాత సంస్థానములలో విప్లవకరముగ మార్పులు, ఊహించలేనంత త్వరగా జరిగినవి. చిన్నచిన్న సంస్థానములను సంజ్ఞిరాష్ట్రములతో కలిపి వేయుట, వీలైనచోట్ల కొన్ని సంస్థానములను ఒక యూనియన్గా ఏకీకరణ మొనర్చుట ఇప్పటికి దాదాపు పూర్తియైనది. తూర్పు పంజాబ్ సంస్థానము లన్నీ కలసి ఫుల్లియన్ సమాఖ్యగా పాటియాలా మహారాజా ఆధ్వర్యమున ఏర్పడినది. ఇండోర్, గ్వాలియర్, మాన్యాసంస్థానములు "మధ్యభారత" సమాఖ్యగా కలసిపోవుటకు నిర్ణయించుకున్నవి. ఈ సమాఖ్యమే 14 వ తేదీన అమలంబోయితి వచ్చును. అప్పటితో చిన్న సంస్థానముల ఏకీకరణ ఉద్యమంలో ప్రథమఘట్టము పూర్తియగును. బ్రిటిష్ పరిపాలన కాలమున దాదాపు ఆరువందల సంస్థానము లుండెడివి; ఇప్పుడు వాని సంఖ్య 20 కి మించి వుండదు. వీటన్నిటిలోను బాధ్యతాయుత ప్రజాప్రభుత్వము ఏర్పరచబడినది.

సంస్థానములు భారత యూనియన్లో జేరునప్పుడు రక్షణ, రాకపోకలు, విదేశవ్యవహారములను మూడు శాఖలవైసే అధికార దత్తత చేయబడినది. అమాత్యత్రయపథకము ప్రకారము కేంద్రప్రభుత్వమునకు ఈ మూడు అధికారములే యుండును గాబట్టి సంస్థానములు, రాష్ట్రములు ఒకేవిధమైన అధికారము గలిగి యుండునని అప్పుడు భావించబడెను. దేశము

విభజిత మైపోయిన తర్వాత భారతయూనియన్ కేంద్రప్రభుత్వము బలవత్తరముగా నుండవలెనని రాష్ట్రప్రభుత్వములు, కేంద్రప్రభుత్వము కూడ వాంఛించినవి. రక్షణ, రాకపోకలు, విదేశ వ్యవహారములపైనే అధికారము గల కేంద్రప్రభుత్వము దుర్బలమైయుండును. అందువలన కేంద్ర ప్రభుత్వమున కింకా ఎక్కువ అధికారములను వుంచవలెనని రాజ్యాంగపరిషత్తు నిర్ణయించినది. క్రొత్తరాజ్యాంగచట్టము ప్రకారము ఏర్పడగల కేంద్రప్రభుత్వమునకు ఇప్పటికే కేంద్రప్రభుత్వము కున్న అధికారములు వుండును. కాబట్టి సంస్థానములు పై మూడుశాఖల అధికారములే దఖలుపరచినచో, కేంద్ర ప్రభుత్వము వరు కొన్ని ప్రాంతములపై ఎక్కువ అధికారమును, మరికొన్ని ప్రాంతములపై పరిమితమైన అధికారమును కలిగియుండును. కేంద్రప్రభుత్వ చట్టములు కొన్ని ప్రాంతములకు మాత్రమే వర్తించి, ఇతర ప్రాంతములకు వర్తించుటకు పరిస్థితి గందరగోళమునకు దారితీయును. అట్టి పరిస్థితి ఏర్పడకుండవలెనన్న, సంస్థానములు పై మూడుశాఖల అధికారములనే గాక, రాష్ట్రప్రభుత్వము లెన్ని అధికారములను కేంద్రప్రభుత్వమున కిచ్చుచున్నచో సంస్థానములకూడ అన్ని అధికారములు దఖలుపరచవలసియుండును. సంస్థాన ఏకీకరణ ఉద్యమంలో ప్రథమఘట్టం ముగిసిన తరువాత ఈ నూత్న ఘట్టమునకు ప్రాముఖ్యత వచ్చినది. సంస్థానశాఖ ఇప్పు డీ విషయమును కూడ జయప్రదముగ సాధింపగల్గినది. 1935 వ సం. భారత రాజ్యాంగ చట్టములో కేంద్రప్రభుత్వమునకు ప్రత్యేకించబడిన అధికారములు, కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు రెండును వ్యవహరించవచ్చునని నిర్దేశించిన శాఖలు, రాష్ట్రప్రభుత్వములవలెనే, సంస్థానములకూడ భారత యూనియన్ కేంద్రప్రభుత్వమునకు దఖలుపరచుటకు ఇప్పుడు అంగీకరించినవి. అయితే, పన్నులు విధించు అధికార మొక్కటి మాత్రము వినుహాయింపబడినది. ఈ వినుహాయింపు జరుగకున్నచో రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు, సంస్థానముల ప్రభుత్వములకు ఎట్టి భేదమును వుండదు. ఈ మార్పులను అంగీకరించుచు తయారుచేయబడిన నూతన ఒడంబడిక పత్రమును ఆమోదించుటకు కథియవాడ్, రాజాస్థాన్, వింధ్యప్రదేశ్, మత్స్య సమాఖ్యల రాజప్రముఖులు నిర్ణయించిరి. క్రొత్తగా ఏర్పడుచున్న ఫుల్లియన్, మధ్యభారత సమాఖ్యల అధికారదత్తత ఒడంబడికలోనే ఇట్టి మార్పులు చేయబడును. పెద్దసంస్థానములగు మైసూర్, తిరువాన్కూర్, ధోవోల్ లు కూడ ఈ సమాఖ్యల మార్గమునే అనుసరించి అదనపు అధికారములను కేంద్రప్రభుత్వమునకు దఖలు పరచవలసి యున్నది. ఇందుకు సంస్థానశాఖ త్వరలోనే పూనుకొను నని విశ్వసించవచ్చును.

మహారాష్ట్ర రాజకీయాలు మహారాష్ట్ర రాష్ట్రకాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు జే.రాష్ట్రకాంగ్రెస్ కార్యవర్గసభ్యుడు మోరే గారలు తమ అనుచరులతోసహా కాంగ్రెస్ నుండి విడిపోయి, 'బహుజనసమాజ్' అను క్రొత్త రాజకీయపక్షమును ఏర్పాటు చేయుచున్నారని ఈమధ్య వార్తలువచ్చినవి. ఒకరాష్ట్రకాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడే కాంగ్రెస్ నుండి విడిపోయిన ఆ ప్రాంతములో కాంగ్రెస్ పలుకుబడి చాలవరకు దెబ్బతినునని సామాన్యముగా భావించవచ్చును. కాని జే.రాష్ట్ర, మోరే వర్గము విడిపోవుటవలన కాంగ్రెస్ పలుకుబడి ఏమంట దెబ్బతినకపోవచ్చుననియే అభిజ్ఞులు అభిప్రాయపడుచున్నారు. మహారాష్ట్రలో, ఆంధ్రులకువలెనే, వ్యక్తిగత స్వలాభాపేక్ష మొందు, నిరక్షరాస్యులగు ప్రజలలో బ్రాహ్మణ, అబ్రాహ్మణ విభేదములను ప్రచారము చేసి, వ్యక్తిగతప్రయోజనములను సాధించుకొనుటకే త్రస్తుతపు చర్యలు ఉద్దేశింపబడినట్లు తెలుస్తున్నది. బ్రాహ్మణ, అబ్రాహ్మణ భావము లింతవరకు మహారాష్ట్రములో బాగా

వ్యాపించలేదు. ఇప్పుడది జరుగవలెనని కొందరు భావించిరి. కాని వారి అనుచరవర్గములోనే విభేదములు పుట్టి కొంతమంది బ్రాహ్మణేతరులు కాంగ్రెస్ నుండి పోవుట జరిగినది కాంగ్రెస్లో నున్న బ్రాహ్మణేతరుల సంఖ్యతో పోల్చిచూచినచో వీరి సంఖ్య అతిస్వల్ప మని తెలియును. కాని మతవిభేదములే పనికిరావని మనము భావించుచున్న ఈ సమయమున, మతసంస్థలన్నియు రద్దుచేయబడిన తరువాత, మతశాఖల విభేదములు తిరిగి తలయెత్తుట, కాంగ్రెస్ ఐక్యతనువిచ్ఛిన్న మొనర్చుట మిక్కిలి శోచనీయము. జే.రాష్ట్ర వర్గము 'బహుజన సమాజ్' మను పేరుతో కాంగ్రెస్లో ఒక శాఖగా చాలరోజులనుండి వ్యవహరించుచున్నది. రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ అగ్రనాయకులతోను, బొంబాయి మంత్రివర్గసభ్యులతోను జైధకు సరిపడలేదు. అందువలన 'బహుజన సమాజ్' నాయకుడుగా తనకు గల పలుకుబడిని వుపయోగించి ఇతరులకు శాశ్వతీయవలెనని జే.రాష్ట్ర ఆలోచించెను. మహారాష్ట్ర కాంగ్రెస్ నాయకుడు, కాంగ్రెస్ కార్యదర్శియగు శంకర రావ్ దేవ్, కేంద్ర మంత్రి గాడ్కర్ గారలు ఈయనను మండించిరి. రాష్ట్రకాంగ్రెస్ సంఘములోని బ్రాహ్మణేతర సభ్యులను సమాజేతరచి, కులవిభేదముల నిప్పుడు త్రవ్వకొనుటవలన రాగల నష్టములను వివరించి చెప్పిరి. అంతటితో 'బహుజన సమాజ్' బలము తగ్గినది. తన పక్షమును బలహీన మొనర్చినందుకు జే.రాష్ట్ర ఆగ్రహము కలిగి, కాంగ్రెస్ నుండియే వైదొలగ నిశ్చయించినాడు. ఈ కులవిభేదము లిప్పు డిట్లు రేకెత్తుటకు తప్ప శంకరరావ్ దేవ్ దైనా, జే.రాష్ట్ర అది తప్పక ఖండింపవలసినదే.

రాజకీయముగా నూతనపక్షముగా 'బహుజన సమాజ్' మహారాష్ట్రలో పనిచేయును. ఈ పక్షము రైతుల శ్రేయోభివృద్ధికే పనిచేయునట. జే.రాష్ట్ర గాక బొంబాయి కాసనసభలోని రిగురు సభ్యులకూడ ఈ పక్షమున జేరినారు. వీరు కాంగ్రెస్ సభ్యత్వముతోపాటు కాసన సభాసభ్యత్వమునకు కూడ రాజీనామా నిచ్చెదరో లేదో తెలియదు. ఈ పక్షమును బలపరుచుచున్నవారు కొందరు భారతదేశము బ్రిటిష్, అమెరికాలపట్ల స్నేహభావముతో నుండకూడదనియు, రష్యావర్గములో కలసిపోవలెననియు వాదింతురు. ఈ పక్షమునకు పట్టణములలోని కార్మికులతో ఎక్కువ సంబంధ ముండదట. గ్రామములలోనే తమ పలుకుబడిని వ్యాపింపజేసి కొనవచ్చునని జే.రాష్ట్ర తలంచుచున్నాడు. కులవిభేదముల ప్రచారముతో పలుకుబడిని సంపాదించుటకు వీరు పూనుకొనవచ్చును. తమతో ఏకీభవించువారందరు కాంగ్రెస్ సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నియ్యవలసినదని జే.రాష్ట్ర మోరేలు విజ్ఞప్తి చేసినారు. ఈ విజ్ఞప్తి ననుసరించి 10 వల మంత్రివర్గ కాంగ్రెస్ ప్రాథమికసభ్యత్వములకు రాజీనామా నివ్వవచ్చునని జే.రాష్ట్ర ఆశ్చర్యముచున్నాడు. కాని ఇట్టివారి సంఖ్య 2 వలకు కూడ మించివుండదని మోరే అభిప్రాయ వడుచున్నాడు.

కాంగ్రెస్ నుండి చీలిపోయినను, తేరొక రాజకీయపక్షమును స్థాపించక, తమ పక్షములో జేరవలసినదని సోపలిస్తులు జే.రాష్ట్రులను ఆహ్వానించిరి. వీరందఱు అంగీకరించలేదు. జే.రాష్ట్ర మోరేలు వైదొలగుటవలన కాంగ్రెస్ పలుకుబడి తగ్గిపోకుండ కాపాడుటకు కాంగ్రెస్ నాయకులు, ముఖ్యముగా బ్రాహ్మణేతరులు, గ్రామములందు తిరిగి ప్రచారము చేయుచున్నారు. కాంగ్రెస్, సోపలిస్తు, బహుజన సమాజ్ లలో ఏది మహారాష్ట్ర ప్రజలనెక్కువగా ఆకర్షించుకొనగల్గునో కాలమే నిర్ణయించును.



# పార్లమెంటు సభ్యుల బాధ్యతలు

శ్రీ దిగవల్లి వేంకటేశ్వరరావు

ప్రజలవలన ప్రజల కొరకు నిర్వహించబడు ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వ మని పేరు. దేశములోని ప్రజలంటును కలిసి ఒక సభగా చేర్చి కార్యాలయము చేయుచు పరిపాలనము చేసికొనటం దేమైన ప్రజాప్రభుత్వ పద్ధతి కాని విశాలమైన దేశమున బహుసంఖ్యాక జనులను చూచి నిది సాధ్యముకాదు గనుక ప్రజలు తమ కష్టమైనవారిని కొందరిని తమ ప్రతినిధులుగా నెన్నుకొనగా వారికే సభగా సమావేశమగుచు కార్యాలయమును కార్యనిర్వహణమును చేయుదురు. కార్యాలయము చేయు ప్రజాసభను కాంగ్రెసుగా, పార్లమెంటు అని పిలుతురు. కార్యనిర్వహణము చేయువారిని మంత్రివర్గ ముందురు.

ఇంగ్లాండు స్వరూపమున రాజరికముగా కనబడుచున్నను రాజ్యాంగస్వభావమునబట్టి యిది ప్రజాప్రభుత్వముగా నున్నది. ప్రభుత్వ వ్యవహారము లన్నియు రాజాపేరిటనే జరుగుచున్నను నిజముగా దేశపరిపాలనము చేయువారు ప్రజాప్రతినిధుల విశ్వాసమునకు పాత్రులగు మంత్రివర్గమువారే. ఇంగ్లాండుదేశపు ప్రజాప్రతినిధుల ప్రభువుల సభ, కామన్స్ సభ అను రెండు సభలలో సమావేశమగుచుండును. ప్రభువుల సభలో వంశపారంపర్యముగా భూస్వామ్యులైన ధనవంతులును, మతాచార్యులను రాజాగారివలన ప్రభువులైన వారు నుండురు. కామన్స్ సభలో వివిధ ప్రాంతములందు దేశప్రజలు ఎన్నుకొనిన ప్రజాప్రతినిధులు వారు సంవత్సరములవరకుగాని, ఈలోపున మరల ఎన్నిక జరుగువరకుగాని సభ్యులుగా నుండురు.

ఇంగ్లాండు దేశములోని రాజ్యాంగధర్మమును బట్టి ప్రభుత్వధికారమున్నయు రాజా, ప్రభువులసభ, కామన్స్ సభ కలిసిన 'పార్లమెంటు' అనబడు రాజ్యాంగ సంస్థయందే నెలకొని యున్నది.

జనసామాన్యముయొక్క విశ్వాసమును గోల్పోయిన ప్రజాప్రతినిధులుగాని, మంత్రులుగాని ఒక్క తొలుతను పార్లమెంటులో నుండటమే పీలులేదు. అందువలన నక్కడ ప్రజాప్రభుత్వము సార్వత్రికమే వేయుచున్నది. ఇంగ్లాండులోని పార్లమెంటరీ ప్రజాప్రభుత్వ విధానములోని రాజ్యాంగ మర్యాదల ప్రవచనములో ప్రజాప్రభుత్వమును చక్కగా నిర్వహించుకొన జూచువారిందరిని ఆదర్శ ప్రాయములుగా నున్నవి. మనము భారతదేశమున కూడ ప్రజాప్రభుత్వమే స్థాపించుకొన దలచి యున్నాము గనుక ఈ రాజ్యాంగమర్యాదలను చక్కగా గ్రహించుట అవసరము. ఇంగ్లాండు పార్లమెంటరీ ప్రజాప్రభుత్వమునందు ప్రజాప్రతినిధుల కాసనసభయైన 'కామన్స్ సభ'కు ఎన్నుకొనబడిన ప్రజాప్రతినిధుల బాధ్యతలెట్టివి? దేశములో వివిధ ప్రాంతములందలి ప్రజలు ఈ సభ్యుల నెన్నుకొందురకదా, ఆ నెన్నుకొను నియోజకవర్గముల పట్ల ఆయి సభ్యులకు గల ప్రత్యేక బాధ్యతలెట్టివి? పార్లమెంటు కన్న కొనబడిన సభ్యులు తమ యుద్ధాగమునబట్టి నిర్వహించవలసిన కార్యములెట్టివి? ఆ సభ్యులు తమ నిత్యజీవనము నెట్లు గడపవలసియున్నావి? అనునవి మనము జాగ్రత్తగా గమనింపవలసిన యంశములగు నున్నవి.

ఇంగ్లాండు దేశములో 1774 వ సంవత్సరము నవంబరు నెలలో పార్లమెంటుకు జరిగిన ఎన్నికలో బ్రిస్టల్ నగరము కామన్స్ సభకు రెండు స్థానములకు ఇరువురు సభ్యుల నెన్నుకొనవలసి యుండెడిది. అందులో నొక స్థానమునకు, స్వాతంత్ర్యప్రియుడును, మహావక్తయు నైన ఎడ్మండ్ బర్క్ మహాశయు డభ్యర్థియై నడిచెను. ఇత డా పట్టణమునకు గ్రొత్తవాడు. రెండవ స్థానమునకు నడిచినవాడు మాత్రము క్రాంత్యుధులకు ప్రాత కాపున ఆ పట్టణవాగుల యాజ్ఞానువర్తిగా నుండువాడై యుండెను. బర్క్ మహా

శయుడు ఎన్నికలో జయముగాంచి పార్లమెంటు సభ్యుడైనాడు. అంతట పార్లమెంటు ప్రజాప్రతినిధిగా తనకు గల బాధ్యతలను గూర్చి అతడొక మహాపదాభిమానముగా గావించినాడు. నాటికిని, కేటికి నవి పార్లమెంటు సభ్యుల యొక్క బాధ్యతలను గూర్చిన ఒక ప్రమాణ సూత్రముగా పరిగణింపబడుచున్నది. అతడిట్లనెను.

“మహాశయులారా! ప్రజాప్రతినిధి, పార్లమెంటు సభ్యుడు తన నెన్నుకొనిన నియోజకవర్గముతో అవినాభావసంబంధము కలిగియుండవలెనను సంగతి నిజము. అతడెట్టి అరమరయు లేక తన వృద్ధయ మిచ్చి ప్రవర్తించవలెను. వారితో అతి తరచుగా ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు జరుపుచు అత్యంత సన్నిహితుడుగా నుండవలెను. వారి కోరికల నతడు మన్నింపవలయును. వారి అభిప్రాయముల నతడు గమనింపవలయును. వారి వ్యవహారములపట్ల అతడు శ్రద్ధ కలిపవలయును. వారి సమీక్షము అతడు తన విశ్రాంతిని, కాలమును, తన సంతోషమును సౌఖ్యమును గూడ త్యజింపవలెను. మఱియు ముఖ్యముగా తన తేమలాభములకన్న వాని తేమలాభములనే ఎక్కువ శ్రద్ధగా చూడవలెను. కాని సమస్త పాతలైన తన స్వంత అభిప్రాయములను, పరిపక్వమైన తన విశేషజ్ఞానమును, తన అంతరాత్మకు న్యాయ మని తోచిన ధర్మమును



గత నవంబరులో లార్డు మోంట్ బాటెక్ రాకుమారి వివాహమునకు లండన్ వెళ్ళగా శ్రీ రాజగోపాలాచారిగారు గవర్నరు జనరల్ గా పనిచేశారు. అప్పట్లో అధికార స్వీకరణానంతరం మంత్రుల అధీనంధనం స్వీకరించుచుండగా తీసిన చాయాచిత్రం ఇది.

మాత్రము. అతడు విడనాడరాదు. ఇది నియోజకుల ఇష్టావ్యమములనబట్టి అతనికి లభించినట్టివిగాని, రాజ్యాంగవిధులనబట్టి సిద్ధించినట్టివిగాని కావు అవి పరమాత్యయన గ్రహమున నతనికి లభించిన ధర్మములు. వాని నతడు దుర్వియోగము జేసిచో ఆ పాపము నతడెవరిపై పడవలయును. మీ ప్రతినిధి తన యావత్తుని మీ కొరకు వినియోగింపవలసియుండును తన బుద్ధి బలమునెల్ల మీ కొరకే వినియోగింపవలసియుండును. మీ మోమలమి కొరకు దాని నతడుపయోగింపని స్వామిశ్రేయ చేయుటకు బదులు స్వామి శ్రోహము చేసినవాడగును.

“నాతోడి సభ్యుడు, మీరు చెప్పినట్లు విని, మీరు లోబడి యుండు ననుచున్నాడు. ఇది వెట్టి బాగులమాట. ప్రభుత్వనిర్వహణ మననది కేరలము ఒకరి యిష్టమునైన సాధారణమేదే యైనచో, నా యిష్టముకన్న మీ యిష్టమే ఎక్కువగా గణించబడినది. అయితే ప్రభుత్వనిర్వహణము, కాసననిర్మాణము అననవి ఆలోచన విశేషలతో (Reason and Judgment) నిర్వహించవలసిన కార్యములుగాని, కేరలము ఇష్టావ్యమములనబట్టి జరుపు సామాన్యకార్యములు కావు.

“ఒక విషయమునుగూర్చి ఆలోచించిచూచుటకు పూర్వకే, దానిని గూర్చి ఒక నిర్ణయమును చేసేవేయనట్టిది ఆలోచన వెట్లగును? ఆలోచించువారు కొండలును, నిర్ణయించువారు మరి కొండలు నైనచో అదియెట్లు సరిగా జరుగును? ఒక విషయముయొక్క మంచి చెడుగులను వినవారికి మూడుమందలవైళ్ల దూరములో నన్నవారు దానిని గూర్చి నిర్ణయింపవలసి

యున్నచో కార్యనిర్వహణ మెట్లు కొనసాగును?

“తమ అభిప్రాయ మేదో చెప్పటకు అందజేసిని అధికార మున్నది తన నెన్నుకొనిన నియోజకుల అభిప్రాయము వారి ప్రతినిధి సంతోషముతో విని జాగ్రత్తగా ఆలోచింపవలసిన గొప్ప అభిప్రాయమే. అయితే ఈ ప్రకారము చేయు, ఆ ప్రకారముగ జేయుము, అని యాజ్ఞాపన పూర్వకముగా వారేదైన సూచనలను జేసిచో మాత్రము అది అతనిబుద్ధికి, అంతరాత్మకు వికల్పమని తోచినప్పుడు కూడ అతడు దానిని తిరస్కరించుచు తుచ తప్పకుండు వారి ఆజ్ఞానుసారముగా నాచరించి వోటుచేసి వారి యిష్టానుసారముగ బ్రవర్తించవలసియుండునట మాత్రము సరికాదు ఇది దేశముయొక్క న్యాయధర్మము లకు వికల్పము. ఇది మన రాజ్యాంగధర్మములకు గూడ అనుకూలమైన అభిప్రాయము కాదు పార్లమెంటు అనుది పరస్పరవిరోధకరమునైన వేటువేటు ప్రత్యేకవర్గముల వారంపిన రాయబారుల సభ కాదు. ఒక్కొక్క ప్రతినిధి తనను బంపినవారి తేమలాభములను మాత్రమే గమనించి తక్కినవారి మన ప్రతిభలను ప్రతిఘటించి, వారి కెదురుగా వాదించి ప్రవర్తించుట కేర్పడిన సభ కాదు. పార్లమెంటు సభ అననది, ఒక జాతియొక్క కార్యాలయసభ. సర్వజనా స్పృహతో భవంతు అను ఆ స్ఫూర్తిని వనశ్యులతో నుంచుకొని జాతియంతట యొక్క తేమలాభములను స్వతంత్రముగా కనిపెట్టి చరింపవలసిన కార్యాలయసభ ఇది. కేరలము

ఒక ప్రాంతమునకు, ఒక వర్గమునకు సంబంధించిన తేమలాభములుగాని, వారివారి చిల్లర తిగవులుగాని, అభిప్రాయభేదములుగాని వారు పాటించరాదు. స్వచ్ఛంద శ్రేయమును గూర్చిన సమాలోచనము మైనే వారి నిర్ణయము లాధారపడవలయును. మీ రొక సభ్యుని ఎన్నుకొందురను మాట నిజమే కాని, మీ రాతని నెన్నుకొని సంకల్పనే అతడు కేరలము మీ బ్రిస్టల్ పట్టణసభ్యుడుగాక పార్లమెంటు సభ్యుడగును.”

ఈ యుపన్యాసభాగము చాల ప్రసిద్ధి కెక్కినది. బర్క్ మహాశయుడు చెప్పిన రాజ్యాంగ సిద్ధాంతములు శ్రావ్య కావు. ఇదవరకు బ్లాక్ స్టోన్ మొదలైన రాజ్యానితిజ్ఞులు చెప్పినవే. కాని ఇంత చక్కగా, ఇంత బాహుళ్యముగా, ఇంత స్పష్టముగా, ఇంత గట్టిగా ఎవ్వరును చెప్పియుండలేదు ఈ మాటలు చెప్పిననాటి నుండి కేటికి రెండువందలండ్లు గడచినవఱకు, నియోజకవర్గములందును, పార్లమెంటు సభ్యులకర్తవ్యములందును, కెక్కిమార్పులు వచ్చినను, ఈ సిద్ధాంతము లిప్పటికిని, అందఱును అంగీకరింప తగినట్టివిగానే యున్నవి ఒక స్థానిక నియోజకవర్గ మొక పార్లమెంటు సభ్యుని నెన్నుకొనును. ఆ నియోజకవర్గము విషయములో నతనికి కొన్ని ప్రత్యేక బాధ్యతలుండును అయితే అతడు కేరలము వారు చెప్పినట్లెల్ల చేయవలసిన కార్యనిర్వహణక ప్రతినిధి మాత్రము కాదు మొత్తముమీద యావత్తు దేశముయొక్క తేమలాభములకును బాధ్యత వహించు ఒక గొప్ప రాజ్యాంగసభ్యుడు నుండుడు సభ్యుడగు నుండును. తన నెన్నుకొనిన నియోజకవర్గమువారి కోరిక

లనుబట్టియు, అభిప్రాయములను బట్టియు, అతని రాజకీయపక్షముయొక్క నిర్ణయములను బట్టియు, అతనిలో కొంత చలనము కలుగవచ్చును. అతని పార్లమెంటులో చర్చించి నిర్ణయింపబడు విషయములందు తన స్వబుద్ధిని, ఉద్దేశ్యానించు హక్కును మాత్ర మతడు విడనాడదు.

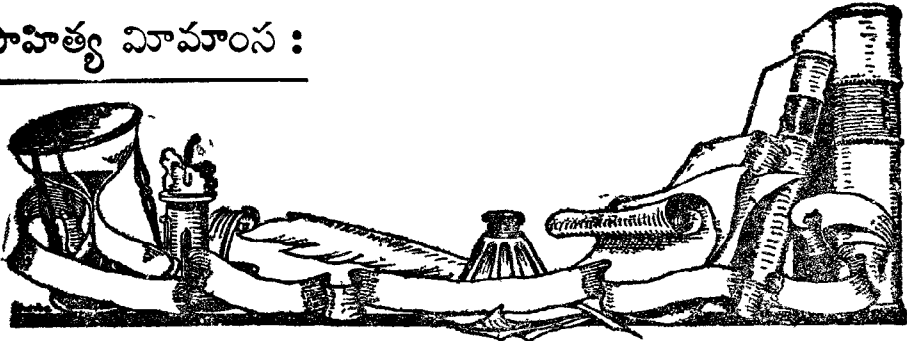
ఏదో ఒక స్థానిక సమస్యగాని, ఒక స్థానిక కర్మముయొక్క తేమలాభములుగాని గాక, దేశ మంతటకని సంబంధించి, దేశమునెల్ల కలవరపెట్టు సమస్యలనే ప్రధానముగా నెంచి ఎన్నికలు జరుపుట ఇంగ్లాండులో ప్రస్తుతము ఆచారముగాననబడి. సాధారణముగా ప్రస్తుతము రాజ్యపరిపాలనమును చేయుచున్న ప్రభుత్వ వర్గమువారికి అనుకూలంగాని, ప్రతికూలంగాని ఒక అభ్యర్థి ఎన్నికలలో పోటీకేయును. అందు పార్లమెంటులోనున్న రాజకీయపక్షముల వారిలో ఏదో యొక పక్షమున చేరి, వారి రాజకీయ దృక్పథమునే అతడును సాధారణముగా అరలంబించెదనని వాగ్దానము చేయుచుండును. మిత్రపక్షము, వ్యాపారవృత్తికట్టడిసంఘములు (Trade Unions) శ్రీల ప్రాతినిధ్యము, మొదలైన కొన్ని విషయములను గూర్చి ఇట్టిట్లు ప్రవర్తించు నని కొన్ని కొన్ని వాగ్దానములు అతడు చేయవలసివచ్చి, అతడు పార్లమెంటు సభ కన్నకొనబడగానే ఆ వాగ్దానములకు సాధ్యమైనంత అనుగుణముగా నతడు ప్రవర్తించవలసియున్నను, అతని నెన్నుకొనిన నియోజకవర్గ ప్రాంతమునందలి యధిక సంఖ్యాక సమస్యలను సంపాదించిన రాజకీయ పక్షముయొక్క సభ్యుడుగానే అతడు ప్రవర్తించును. దాని నాయకులపట్ల భయభక్తులు కలిగి ప్రవర్తించును ఏ విధముగా నాలోచించినను అతడు కేరలము కొంఱు నియోజకులధికారము లిచ్చి పంపిన ప్రతినిధి కాదు. అతని అధికారములు పరిమితములు కావు. అతని అధికారమును నియోజకవర్గమువారు తీసికేయుటకు పీలులేదు. పార్లమెంటు ఎన్నుకొనబడిన సమయమున రాజకీయపక్షముతోడి సంబంధమును కడలుకొని ఎత్తి మొకపక్షమున జేరుచుచున్ను చెరచుచున్ను. అంతిమాత్రమున తన సభ్యత్వమును మానుకొనవలసినదని అతనిని కోరుటకు పీలులేదు. ఇంగ్లాండుదేశమునందలి రాజకీయ పక్షములవ్యవహారములకు కేరలముగాని అగాధమైన సిద్ధాంతభేదమును లేవు. దేశ తేమలాభములకు సంబంధించిన ముఖ్యవిషయములందెల్ల అన్ని పక్షములవారు నొకే అభిప్రాయమును కలిగి ఒకే నీతిధర్మములతో కట్టుపడి ప్రవర్తించును. తక్కిన యంశములందు మాత్రము కొన్ని కొన్ని భేదాభిప్రాయములు కలిగి యుండురు. ఆ దేశములోని రాజకీయ పక్షములవారికి కాంగ్రెస్ లోచనమునందు, కార్యకర్త మనంగు కొన్ని భేదము లుండును. అందువలన వారివారి పరస్పర ప్రజాని లందలి వివిధవిషయముల నెల్ల తూచి చూచుకొనటలో ఒక్కొక్క డొక్కొక్క పక్షమువారి దృష్టమును వరించి అందు సభ్యుడగును. దేశకాలపరిస్థితులందు కలిగిన మార్పులవలనగాని, అతని అభిప్రాయములందే కలిగిన మార్పులవలనగాని అతడు మఱు అలోచించుకొని, తాను మొదట చేరిన పక్షమును వీడి, ఇంకొక పక్షమున జేరవచ్చును. అంతమాత్రమున నతనిని నిందింపవలెలేదు. సాధారణముగా నెవ్వడును ముఖ్యముగా తన సిద్ధాంతములను మార్చుకొనడు. ఎంతో ఒలవ తీరమైన కారణ మున్నగాని తన రాజకీయపక్షమునండి తొలగి ఇంకొక పక్షమున జేరు. అందువలన, మనస్సులో బాధ పడిపడి, తుదికరడు తన పక్షముతో కలిసి పని చేయలేక అవ్యవస్థాపితమున జేరుటకు తెగించిన అతని సామాన్యమునకు మెచ్చుకొనవలసినదే. ఇటువంటి సమయమున మొదట తాను అభ్యర్థిగా నడిచి నప్పుడు చేసిన వాగ్దానముల కిది ఎంతో అనుకూలతేక వగనని యోచించుకొనవలసి యుండును. పార్లమెంటులో నింకొక పక్షమువారితో నతడు చేరదలచిన సమయమున నొక్కొక్కసారి తన సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చి మఱు తన స్థానమునకు జరుగు ఎన్నికలలో అభ్యర్థిగా నిలుచును. అప్పుడతని అభిప్రాయములను, తన నిర్ణయమును అతని నియోజకులు అనుమతించిచో అతనినే మఱు నెన్నుకొందురు. అయితే అతడు తన స్థానమునకు రాజీనామా నిర్వహణమున నియ







సాహిత్య విమానం :



# శ్రీ కృష్ణదేవరాయలయుగంలో తెలుగు సాహిత్యం

శ్రీధనకుమారం వరదాచార్యులు

శ్రీనాథుడు తెలుగు సాహిత్య ప్రపంచంలో ప్రదర్శించిన పద్ధతిని ఆధారంగా తీసుకొని ప్రబంధకాలపు సాహిత్యభవనం శోధించింది. ఆయా పురాణాలలో ఉన్న ఒక్కొక్క కథాసందర్భాలన్నీ కాళంలో స్వీకరించి, ఇంకా కమనీయంగాచేసి, రాయలవాటి గణితకవనదర్శనంగా కవులు కావ్యాలలో నిరూపించుకొన్నారు. కనకనే ఆనాటివారి కావ్యాలన్నీ కామినీసంపద్యభవాలలో లలితమధురంగా ఉన్నాయి.

రాయల సమకాలంలో అప్పదిగజాలనే మహాకవులేగాక, సీరప్రతిభలు కావలసిన మహాకవులున్నా చాలమంది ఉన్నారు. అయితే, వారి గ్రంథాలన్నీ మన కందుకూరులోకి రాలేదు. మొత్తంమీద ఆకాలపు కవి, తన నాలుకపై రసధారలను చిలుకుకొన్నాడు. వాస్తవికమైన పౌరాణికజగత్తును రసభావమయముత ప్రపంచంగా మార్చివేసి స్వాభావికమైన కావ్యసంకదను ప్రసన్న గంభీర సూక్తులతో, ఆ కవి ప్రాధులు అందించారు. వారలో ఒక్కొక్కరిని గూర్చిన గుణగౌరవగానం ఒక్కొక్క సర్వాంగసుందరమైన కమనీయకథనమైంది. మొత్తంమీద అప్పటివారి నందరినీ విశిష్టంగా భావించినప్పుడు, స్వభావసుందరమైన ఆంధ్ర కవిత్వానికి సంబంధించిన మధురరూపాన్ని వారందరూ ఏకవిధంగా అందించారు. వారిలో ఒక విశిష్టత ఉన్నది అని తెలుస్తోంది. భావరసకవిత్వం వారు వెలయించినప్పటికీ, అవాంతరాలైన ప్రయోజనాలను కూడా అవసరమైన వస్తువులలో కుదించి-కుదించి-నిరూపించారు. ఈ ద్వితీయమృతమృతమృత మహాకవిత్వం.

అల్లసానిపెద్దన్న ఒక ధార్మికోద్యమిని. అప్పటికే విధర్మలు ప్రవేశించి, జాతినీ కలతబెట్టడమైన, జాతి ధర్మాన్నీ, నిగ్రహాన్నీ, నిరూపించడానికై తన కవిత్వాన్ని వినియోగించాడు. అదే వరదాధీనిప్రథమ ప్రయోగభాసగోష్టి. ఆముక్తమాల్యదలోకూడా కృష్ణదేవరాయలు విశిష్టమైనాన్ని ఉపయోగించుకొంటూ కనబడతాడు.

రాయలకు సహజంగా వైష్ణవాభిమానం ఉన్నది. ఆయన గ్రంథాలు ఆ విశేషాన్నే మూచిస్తున్నాయి. పరశుభక్తి కలిగిన కవులకూడా ఆకాలంలో కృష్ణ విష్ణు భక్తిసూచకవాక్యాలు వ్రాశారు.

“కృష్ణరాయశ్రీతీర్థకరుణాసమాధిసం చతురంతర్యాన మహాగ్రహార సమూహముడు తిమ్మయార్యుండు శివరాధీనమతి యశావార శివగురు శిష్యుండు పారిజాతాపహరణము కావ్య మొనరించె నంద్రభావ”.

పాండురంగమాహాత్మ్యం సరేసరి. ఆకాలంలో విజయనగరపు సరిహద్దులలో శైవమతకావ్యాలు కన్నడ భాషలో వస్తూఉంటే, శ్రీఘటనకై వైష్ణవకావ్యాలు బయలుదేరినవా? అని ఊహకలుగుతుంది.

ఉద్యమాల భేదం, దేశానికి-కాలానికి-భేదం ఇటుంది ఒక దేశాన ఒక ఉద్యమం. వేరొక దేశాన వేరొక ఉద్యమం. ఇక్కడ ఉద్యమాలు అంటే, రాజకీయాన్నీ, మతాన్నీబట్టి వచ్చే ఒడుదుడుకులన్నమాట. దేశకాలరీతినిబట్టి రాజకీయం మారుతుంది. అది మారగానే దాన్ని అనుసరించినవన్నీ మారుతూ ఉంటే.

రామాయణ శ్రద్ధ-భారత శ్రద్ధ-వేరువేరుగా వ్యాపించిన దినాలలో, రామభక్తి వాదులూ, కృష్ణభక్తి వాదులూ ఒకరినొకరు అడమాయించుకొంటూ, లోకాన్ని మభ్యపెట్టుతూఉంటే, రెండింటినీ ఏకపరచాలని మింగళిమారన్నకూడా అభిప్రాయపడ్డాడు. తత్ఫలంగా రామపాండవీయం వచ్చింది. తెలుగు కవులలో కొందరు వాల్మీకిలు, కొందరు వ్యాసులు రామాయణ భారత గాథలను రెండింటినీ కథలో పాడుతున్నా, నన్నయ్య తిక్కన ఎఱ్ఱన్నల వాల్మీకికవిత్వ వ్యాసత్వాలను తమలో నిరూపించుకొన్నారు. అందుకనే—

“వీయెడ నర్థ గౌరవ స  
మృద్ధయు శబ్దవిశుద్ధియుం దిరం  
బ్రయన వద్యతం బరగ  
నంద్రవచస్పతి భారతంబు రా  
మాయణమున్ రచించిన మ  
హామృల నాత్మ దలం చెడక జగ  
ద్దేయుల నన్నపాద్యునిని  
తిక్కనధీమణి నెట్టి సర్వవికా”

అని మారన్న అంటున్నాడు. తన ఆశ్రయింపాడి, రామాయణ భారత సామరస్యాన్ని లోకం ముముఖంగా ఆస్వాదించేటట్లు చేయాలని అభిలాష కలవాడైనాడు.

“లోకత్రాణరతి తదాదిని మహి  
లోకప్రవేశోత్త భా  
మార్గప్రథమ ద్వితీయు పద గుం  
జన్మంజుమంజీర గ  
జాకల్పములరామభారతకథా  
సంగ్రంబుల మించు వా  
ల్మీకి వ్యాసుల గొల్పెడక తదుభయా  
శ్లేషార్థసంసిద్ధికా”

అని పలుకుతూకూడా తన యభిప్రాయాన్ని గూఢంగా నిరూపిస్తున్నాడు. రామరాజభూషణుడు హరిశ్చంద్రన లోపాఖ్యానాన్ని బట్టి వ్రాయడంలో వేరు రహస్యాన్ని గుర్తింపజేస్తు. ప్రజాతంత్రం ఎరిగిన నలహరిశ్చంద్రుల జీవితాన్ని గ్రహించడం ఆకాలం వేరువేరుగా ఉంచడం కన్నా, మిళితంగా ఉంచడంలో మేముగా ఉంటుందని రామరాజభూషణుని ఊహ. ఇది రాజకీయోక్తినిరూపకము. ఇటువంటి రెండ్రాల కావ్యాలకు శబ్దవిషయంలో ప్రాధి మూలాలన్న ఉద్దేశం దీని తరుచూతిది. వస్తువునుబట్టి ఇటువంటి రచనచేసి, కవితా ప్రేయస్ లలో భావపరివర్తనాన్ని ఇవ్వడానికి తమ కృతులకు తగిన కాలంలో వినియోగించారు.

రాయల శైత్రయాత్రలు ఇంకా పూరికాలేదు. ఇంకా కొన్ని విజయశ్రీలు రావలసే ఉన్నాయి. విలాసమతి, విజయమతి ఈ రెండున్నా కలిసిఉన్నది నాలవి. విలాసవిహారాలు ఉన్నప్పటికీ వానిని విడువకుండానే విజయశ్రీలాభాన్ని మూచిస్తూ ముక్కుతిమ్మన్న పారిజాతాపహరణం వ్రాశాడు.

ఈ కావ్యనిర్మితిలో వేరొక హేతువును కూడా కొందరు చెబుతారు. రాయలదేయిన తిరుమలదేవి ప్రణయాపరాధం చేసింది. అంటే, ఒకప్పుడు వామపాదంతో చిన్నతాకుడు ఇచ్చిందని అర్థమంటే! అప్పుడా కృష్ణభూషణికి కోపం వచ్చింది. ఆ కోపాన్ని పోగొట్టి మళ్ళీ ఇద్దరినీ కలపడానికి తిమ్మనార్యుడు ఈ కావ్యం వ్రాశాడని అంటారు.

“జలజాతాసనవాసవాదిమర పూ  
జాభాజనంబై తన  
ర్పులతాంతాయుడు కన్నతండ్రికిర మ  
చ్చో వామ పాదంబునకా  
దొలకా ద్రోచె... నట సత్యభామ.  
అప్పుడు కృష్ణుడు—  
“నను భవదీయదామని మ  
నంబున నెయ్యపుగిన్న బూని, తా  
చిన, అది నాకు మన్ననయి  
చెల్వగు నీ పదపల్లవంబు మ  
త్తనుపులకాగ్రకంబక వి  
తానము తాకిన నొచ్చునంచు నే  
ననియెడ నల్ల మానవుగ  
దా! ఇకనైన అరాళ కుంతలా!”

అన్నాడు. కోపం తెచ్చుకోలేదు. ఆ కృష్ణుడు తెచ్చుకొని కోపాన్ని ఈ కృష్ణుడు ఎందుకు తెచ్చుకోవాలి? ఈ పద్యం వీని వినగానే, రాయలు దేవిని అనుగ్రహించినట్లు తెలుస్తోంది. అయితే, అసలు ఈ కావ్యం ఇందుకే వచ్చిందా? ఈ అల్పప్రయోజనానికి ఈ కావ్యం వ్రాశాడని అనడం తిమ్మనకూ గౌరవంకాదు. ప్రణయాపరాధాన్ని కోపకారణంగా చేసుకొన్నాడనడం రాయల రసికతకు న్యూనతకాదు?

అయితే, ఆకాలం విలాసవిధానాలకు ఆవకాశం ఇవ్వకపోలేదు. రాజుల మనోవృత్తులున్నూ ఆవిధంగా లేకనూ పోలేదు. దానిని అనుసరించకనూ పోలేదు. ముక్కుతిమ్మన్నే దేవస్థంలో—

“సరసపు టల్ల దీర్ఘతరి  
కార్డుమర్దననందకాంబు సం  
భరణ గుణాప్తి నెన్నుదుము  
వై, గట్టివై, జడవై, గళంబువై,  
వారి నలుగేలు బ్రేకొన ను  
ఖాంబుధి నిచ్చలు దోలలాడు నిం  
దిర కృపజూచుగాత! నర  
దేవభామణి కృష్ణరాయనికా”

అని శృంగారస్థనం చేశాడు. ప్రబంధయుగం ఒక రకంగా శృంగార కవిత్వానిధానమైంది. అయినా అక్కడకూడా కవులు సమకాలికములైన ఇతర ప్రభావాలను కవిత్వంలో కలుపక తప్పిందికాదు. ఆక్వాసాంతాలలోని పద్యాలు విజయశ్రీసమాస కత్తను చాటుతూఉంటే.

శ్రీరాజరాజనరేంద్ర నన్నయభట్టారకుల యుగం వైదికమతశ్రద్ధ గల కవిత్వాన్ని ప్రసరింపజేస్తే, ప్రబంధయుగమని చెప్పడగిన ప్రబంధయుగము విలాసమయకవిత నిచ్చింది. ప్రబంధాలలో శృంగారమే కాక, వీరసన్నివేశకూడా ఉన్నది. దేశం అన్యాయాంతంకాగా, దేశరక్షణ చేయించాలనీ, వీరసంతానం కనిపించాలనీ, వీరచరితాన్ని అలంబనం చేసుకొని వీరరసం వర్ణించారు. అక్కడకూడా ధర్మం నిరూపితమైంది. మనుచరిత్రవంటి వైదిక ధర్మకావ్యాలూ, శివ విష్ణుభక్తికావ్యాలూ వచ్చాయి.

అసలు పురాణాలన్నీ పామరవాఙ్మయమే. ఒక వాటికాలంలో పామరవిజ్ఞానవాఙ్మయమైతే పురాణాల అనువాదం అవసరమైంది. కవితా సౌందర్యం లేకుండా కేవల విషయవాఙ్మయిని కొందరిచ్చారు. కవితాసౌందర్యపు మెఱుగులతో ఉన్నవి కొన్నిఉన్నాయి. పురాణేతిహాసాలలోని కొన్నికొన్ని ఘట్టాలనే వేరుగా తీసి, ప్రబంధీకరించినవారున్నారు. విజయసుఖితులైన రాజుల సంతోషమనారంగా శృంగార కావ్యరచన జరిగింది. ధర్మకవులకు తాతయ్య అనిపించుకొన్న పెద్దన్నకూడా, ఎంత శృంగార గజిబిబి చేశాడో లోకమంతా ప్రసిద్ధమే. ఇంకా—

“ఉడురాజముఖీ మృగరాజకటి  
ర్గజరాజగతిః సనభారనతా  
యది సారముణీ హృదయే రమతే  
కృష్ణః కృతపః కృష్ణ సమాధిరతిః?”  
అనికూడా ఎప్పుడో అన్నాడని ప్రతీతి. కవితా స్వరూపం చెబుతూకూడా, పెద్దన్న శృంగార పోకడలు పెద్దతనంలోకూడా, దిగ్భావీ పోకుండా పట్టాడు.  
“చేతికొలంది కాగిటను  
తేల్చిన గన్నియ చిన్నిపాన్ని మే  
ల్యూతల చన్నుదోయివలె  
ముచ్చటగావలె బట్టి చూచినకా  
డా తొడనున్న విన్నుల మి  
టారపు ముద్దుల గుమ్మ కమ్మనా

వాతేల దొండపండువలె  
వాచవిగావలె పంటనూదినకా”.

ఏ ప్రబంధం చూచినా సరే శృంగారదేవి సర్వాంగోపాంగసహితమై సాక్షాత్కరిస్తుంది. అప్పుట్లో మహమ్మదీయ పాలకులు అత్యంతమూఢోగలాలనులై ఉండడమూ, అదే సంస్కారం హిందూరాజులకూ, హిందూజనులకూ సంబంధించి ఉండడమూ కవిత్వాన్ని ఆవిధంగా చేసింది. ధూర్జటికవిత్వం మాధురీమహిమకందగటలో—  
“భువనైక మోహనోద్ధత గుళుమార వార  
వనితా జనతాపహరి సంతత మధురాధాకోదిత  
సుధారస ధారలు గ్రోలుట”... హేతువంట!

సాధారణంగా ప్రబంధాలలోని ఏ వర్ణన అయినా కాంతాసంబంధంతో కూడుకొని ఉంటుంది. దానికితోడు పుష్పలావికా వర్ణనమూ, వారవిలాసివర్ణనమూ అత్యంతగా ఉంటే వాళ్ళ మాటలు కొన్నికొన్ని చోట్ల ఎంతో వచ్చిగా కూడా ఉంటే.

సాలంకృతాంతపురాణము చూచి కవులు సాలంకారకావ్యాలను ఘటించారు. అసలు కవి సామాన్యప్రజనుండి బయలుదేరి, రాజాస్థానాలు చేరి రాజజీవితముగ్గుడై ప్రజను మఱచి విలాసకవిత్వను నిర్మించడం అప్పుట్లో నేర్పుకున్నాడా? అనీ.

కవులు ప్రజోద్యమంలో ఉండడాన్ని గుర్తించిన రాజులు ఆ ఉద్యమంలోనుండి మరల్చడానికి, అధికంగా, విలాసమయంగా ప్రలోభపెట్టి, వారిని తమ అధీనంగా చేసుకొన్నారా? అనీ—

రాజప్రజా సామరస్యాన్ని ప్రదర్శిస్తూఉన్న సమర్థరాజులను, కవులు వర్ణనాచమత్కారంచేత శృంగారమయ జీవితాలనుగా చేశారా? అనీ—  
అయా ప్రబంధాలు చూస్తూఉంటే ఊహకలుగుతుంది. ప్రబంధ కవులు సామాన్యంగా అంతటా ఊహాగానం చేస్తూ, సంయోగ వియోగాత్మక శృంగారాన్ని ప్రతిపాదించారు.

ఒక్కొక్క కవి తన జీవితంలోని అనుభవాన్నీ, మధురమైన విలాసఘట్టాన్నీ, కావ్యీకరించినట్లు కనబడుతుంది. పెద్దన్న వర్ణించిన కొండకొన తన గ్రామం దగ్గర పర్యటనలో ఉన్న లోయ. వసుచరిత్రలోని కోలామాల పర్యటనకూ, శుక్తిమతి పెనుగొండ పర్యటనకూ అక్కడ ఉన్నవని ప్రతీతి. ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నంలోనూ, కళాపూర్ణోదయంలోనూ ఉన్న శృంగార విలాసమంతా మారన్న అనుభవరసికత్వానికి దర్శనం అనిపిస్తుంది.

మారన్నకాలం చిత్రమధురమైనది. ఆతనికి పూర్వంవారు కానీ, సమకాలంవారు కానీ, సామాన్యంగా శబ్దార్థాలకు సంబంధించిన చిత్రవిన్యాసంతో కావ్యాలు పూరించారు. తాను వస్తుకృతమైన సౌందర్యాన్ని లోకహృదయానికి లలితంగా అందించాలని, వస్తు జగిబిగి కల కావ్యరచన చేశాడు. కథలో కథ పాడిపాడు. కథాపాత్రలను చేతితో ఎత్తి ఆటలాడించాడు. ఇది ఒకవిధమైన సుందరస్పృశ్టి.

ఇక వసుచరిత్రకారుడు ఉండనే ఉన్నాడు. సాహిత్యవిదులకు సంగీతం రాదు; సంగీతవిదులకు సాహిత్యంరాదు. భట్టి సంగీతసాహిత్యనామక విద్యాయుగళం కలవాడు కావడమేగాక తక్కువారహస్యనిధికూడా. ఆనిశిసముత్పన్న కావ్యరత్నమే వసుచరిత్ర. అచేతనాలలో చేతనత్వాన్ని ఆరోపించుకొని, ఆస్వాదించేటప్పుడు కలిగే ఆనందం అక్కడ కలుగుతుంది. ఇట్లా, దేశకాలకవిత్వావిన్యాసంతో ఉన్న మన ప్రబంధాలను చూస్తే, అవి తెలుగువాళ్ళ అపూర్వస్పృశ్టిచిహ్నాలుగా భాసిస్తే.

**వెరిసిన వెంట్రుకల టెవడము**  
రంగు పూయవక్కరలేదు. అయ్యేదవదికన్న. తెల్లని రంగును మార్చి కాళకముగా వెంట్రుకలకు నలుపు విచ్చును. గుణం కావిదో, డబ్బు వాననుచేయదును. తెలుపు కొంచెమై యుండిన దా 2-కి-1 మధ్యరకమై యుండిన దా 3-కి-1 శూర్తిగా యుండిన దా 6-కి-1.  
గమవింపు;-ఇది మెదడుకు శంటికి మంచి పోషణ విచ్చు టెవడము.  
Dinraksh Aushadhalaya,  
No. 214 P. O. Rajdhanavar (Hazariabagh)



కథానికలు :

# గుణసంది

శ్రీ మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి

అను-బంధం.. అని, బిగ్గరగా నడుస్తుంటున్నట్లు గొణుగుతున్నాడు... శ్రీ ప్రం.  
ఆ ఊరివాడిని కాబట్టి, అభిమానంకొన్న... 'కృష్ణాపత్రిక సారస్వతానుబంధం' అని నేను కల గంటున్నట్లు అర్థంచేసుకున్నాను.  
'కాదోయో... ఋణానుబంధం...' ఇది వాడి, సాదా.  
'ఎక్కడో-ఏకడనో, ఊల్లో పుట్టి-పెరిగిన బండరులో, పద్మప్రాసీ కొనుక్కున్న ఉత్తరీయం, అలహాబాదులో అచ్చలిలో గజగజలాడే ముసలిబడుగుఅవసరం గుండె కరగి... రైలు కదులుతూండగా ఆలా కిటికీలోంచి గిరవాటు వేశాను... ఎక్కడిక్కడో చూశానా... యింతకూ అది వాడికి ప్రాప్తం...'

ఇత్యధం...  
అవును-హయ్యో-గా తల ఊగించుతూ, దానబ్బగా, నాకథ అల్లాను.  
"దొంగవంట పోతూవుంటే... కానీ దొరికింది. కానీ దొరికితే, కలిసివస్తుంది నానుడి. కానీ చూడాలి... పార్కు మలుపులో కానీ-కానీ లాటరీ పరుచుకు కూర్చుంటే, బిల్లెరి అద్దంమీద దాన్ని కానా కాచి-కాచి, కలకాలం ఉ సూర మనేట్టు, అర్ధ రూపాయి, వాడిదగ్గర దోచాను.  
(చెప్పడం ముంచేపోయినట్లున్నాన-యిందా కటినుంచీ; ఇదంతా జరుగుతూన్నది... ఎక్కడో కాదు, మన జెజవాడలో.)

అప్పటికి రెండున్నర అయింది. మధ్యాహ్నం. ఆదివారం పగలుసినామక ఆ కాస్త ఖర్చు పెట్టేస్తే... దోపం అంతటితో తీరిపోతుం దనుకున్నాను  
కాఫీ-గీఫీ. కానీని సిగరెట్లూ.. అనుకో నీచ్చే తరగతికి డబ్బులు మిగుల్చుంటే చాలు.  
.. ప్రోలూ ఆడుతూ-పాడుతూ నేను అక్కడికి చేరుకునే టప్పటికే. అట మొదలు వేశారు.

ఆనాఁ యింకా, విప్రసారాయణే! అది వరకు దాన్ని కచ్చాపచ్చాగా అయిదారుసార్లు, సగం-సగం చూశాను. అరవచింతామణేమో కదా అనుకొని పరుగెత్తాను సుమా... తరీఖు తడిసి నివలుగా కనబడటం లేదు. (అది రేపటినుంచి)- అన్నాడు, కిన్నం అవతలవాడు.  
ఇంతల నేనుతప్ప ఇంకో పిట్ట మిగల లేదు. యింతలో, వాన తిగులుకున్నది.  
అడవాళ్ళ గేటుమీది అర్పితప్రభ.. ఆ బారు-బారునా, ఎక్కడా ఆచ్చాదనలేదు.. అక్కడే నక్కాను.

నాపక్కను, ఓట్రవారు, చిరుగులబసినంతా తడిసి ముద్దై, తలపురెక్క నానుకొని యిదురుకు గజ-గజలాడుతున్నాడు.  
గేటులో ఉండే రక మేమో అనుకున్నాను. కాదన్నాడు చెగ్గడిలబాపలేమో అనుకున్నాను; ఉహూ! అన్నాడు. అన్నా, వాళ్ళూ అందరూ ముందు లోపలికి వెళ్లిపోతే, తాను ఒక్కడూ వెనుకపడి మిగిలిపోయానా నన్నాడు. ఎల్లా లోపలికి పోవడం? డబ్బులు వాళ్ళ దగ్గర ఉన్నాయి.. టిక్కెట్లు లేనది గేటుదగ్గర, లోపలికి పోనీయరు. ఎల్లా లోపలికి వెళ్ళడం?...  
అవును పాపం, టిక్కెట్లు లేకుండా లోపలికి పోలేడ..

ఆ కానీని డబ్బులూ పెట్టి టిక్కెట్టు కొని, అది వాడి చేతులో పెట్టి, ఉదాయించుకున్నాను. అంత వానలోనూ తడుస్తూ నేను యింటికి వచ్చాను...  
చూడు... ఎక్కడి కక్కడకి...  
ఎవరో పసివాడో, పెద్దవాడో... పాఠశుకున్న, కానీ...  
ఎందరి కాన్లో దులిపి... నాకు కట్టెట్టాడు, లాటరీవాడు.  
నేను అది మూట కట్టకుని కాళ్ళిడ్చుకుంటూ వెళ్ళి... వాస్తావ్విధంగా అందులో కొంత... ఆ పసివాడి పరంగా దరిసించాను. ఎక్కడి కక్కడకి...

—ఆ కుర్రవాడి చూటన్నీ నిజమని నమ్మాన్? 'లేదోయ్.. అవన్నీ అబద్ధాలని వాడి మొఖమే అంటుంది.' 'అయితే, మరి... .. వాడు అనుకొని పని మనం చెస్తే... ఆ హాయికి ఖరీదు లేదు... .. 'వానలో తడవకపోతే, కలిసేదాకా

అగితే ఏం ముంచుకు పోయిందో..? అంతా విన్న తరువాత యీ సందేహం రాకతప్పదు. 'ఏమో, అప్పుడలా తోచిందికాదు.' 'అవునులే. అంతటి ఘనకార్యం చేసి నప్పుడు అమాత్రక ఆవేశం... అపాటి ఒళ్ళు తెలియక పోవడం లేకపోతే, ఎల్లా? ఆ హుషారులో.. ఆ కాళం మీద నడిచా వనుకుంటాను!... ఏం?'  
ఉహూ... అడుగుతీసి అడుగు వేయలేక పోయినాన అందుకే తడిసి ముప్పుదు మైంది! 'ఎందుచేతనో?...'  
'ఆ... ముక్తపరిగా టిక్కెట్టు మాత్రమే కొని యిచ్చాను కానీ... వై నో అర్థజా అదా కొనక్కర్తినమని యిచ్చేపాటి తెలివీ, తెగువా

లేక పోయింది కదా... యీ ఆలోచన పోయే పుటి కల్లా, నామీద నాకే ఎంత అసహ్యం వేసిం దనుకున్నాన్!'  
'జౌనులే పాపం... నీ జౌదార్యం ఎవ రెరుగలు? కానీ... నీజేబు ఆతరుణంలో పూరిగా ఖాళీ అన్న సంగతి నీకు గుర్తులేక పోయినా. మేము గ్రహించుకోగలము..'  
'ఫన్... నీవివపు ఆలోచనతో కథ కాస్తా చెడిపోయింది..'  
'కాదోయ్.. ఇది కథే అయితే ఓ కొలిక్కి వచ్చి పక్కడ గార క్షిప్తింది...'  
(సాగదీసిన కొద్దీ.. బిగిసి పీటముడి పడుతుంది... ఇద్దర మూ కథల కామ రాజులమే...)

# రాజవజ్రం

రచన : పీవెన్నన్

అనువాదం : 'సుధ'

త్రవ ఒంటరిగా వున్నపుడు పోయే పెరటి గుమ్మన వెళ్ళబోతున్నాడు మహారాజా.  
'మహారాజాగారి దర్శనార్థం వేచియున్నా' అంటూ క్రీ నీడలోనుంచి ఎదరుకు వచ్చి నమస్కరించి నిలుచున్నాడు, ఓ వ్యక్తి.  
'జ్ఞాన-నేనే. ఏం గావాలి?'  
'నేను డిటెక్టివును. అధికారిదగ్గరనుంచి తమకు ఈ ఉత్తరువు తీసుకొచ్చాను.' కాగితం ఇచ్చాడు.  
మహారాజా వీధి దీపపు వెలుతురులో విప్పి చూశాడు తనను వెంటనే డిటెక్టివువెంట కచేరికి రావలసినదిగా కోరబడివుంది!

'ఇంతకూ, నేను ఆరెట్టు చేయబడ్డాను!'  
'తమను దయచేయమనడంలో మా అధికారికి మరో వుద్దేశ్యం ఏమీ లేదని నేను చెప్పగలను. వారంటు జారీ చేయబడలేదని గ్రహించగలరు. ఉద్యోగిత్వ—మిమ్మ రప్పించడం తప్పనిసరై నందున—ఆలా చేయవలసివచ్చింది.' అన్నాడు, డిటెక్టివు.  
'అయితే, నే నీప్పుడు నీకూడా రావడానికి తిరస్కరిస్తే?'

'తమ జగ్గిర దాచనవసరంలేదు. తమను తీసుకెళ్ళడానికి కావలసిన అధికారం నా కీ య బడింది.' వి నయ పూర్వకం గా చెప్పాడు, డిటెక్టివు.  
'మీ దౌర్జన్యం నాకు ఆశ్చర్యం కలిగి న్నున్నది! సామాన్యజనాన పుగనుక నిన్నవలసిన జేమా లేదు. కానీ, పీపై అధికారం దువ్వు వరన ఖండించవలసి ఉంది. ఇటువంటి అనను సరణీయమైన దుష్కరచర్యకు కారణం నీవు ఉహించగలవా? నే నీప్పటికేంకా సమ్యుతించడం గాని, తిరస్కరించడం గాని జరుగలేదు. అంతా నీవు చెప్పబోయే సమాధాన పు విజ్ఞతనుబట్టి ఉంటుంది. మరోసారి జ్ఞప్తికి తెస్తున్నా—ఇది చాలా విషమవిషయం.' కొంచెం గట్టిగా మూట్టాడేడు, మహారాజా.

'రాయబహదూర్, అతని తమ్ముడూ, తమ మీద నమ్మరాని చోరత్వ మాపాదించారు. ఆ సదుద్దేశ్యంలనే మనిద్దరం కలసి ఈ పట్నంలో ఇలా పవిత్రపృథ్వీయలో నడవ గల్గుతున్నాము.' అన్నాడు, మహారాజా.  
'ఇదివరకల్లా తమ ధైర్యసాహసాలగురించే విన్నాను. తమలోని కాంతి, విజ్ఞానాలు తెలుసుకోలేదు. సత్యం వచించేరు—వృద్ధ యానికి నాటేలా వచించేరు. ఈ ప్రపంచం పరిపూర్ణతే.' మూట్టాడుతున్నాడు డిటెక్టివు.  
'మనం ఇప్పుడు వంశనమ్మధ్యున్నాం. నీ మోచేతులు కూడ పిట్టగోడ నానుకుని చూడు. ఆ నీరు మోసుకుపోతున్నట్లే, కామ క్రోధాదులు, జీవితంలోని ఒడుదుడుకులు, దుర్బలుల మానమర్యాదలను మోసుకుపోతవి. ఓ చిన్నకథ చెప్పా విను.'

'చిత్తం' అంటూ డిటెక్టివు, మహారాజా ననుకరిస్తూ, మోచేయానుకుని వింటానికి సిద్ధపడ్డాడు. పట్నం మాటుమణిగింది. మినుకు మినుకులాడే అసంఖ్యాక నక్షత్ర కాంతిలో మేడలపీ కనుపించకపోతే వారు ఏ మారుమూల నది ఒడ్డుననో ఒంటరిగా ఉన్నట్లుండేది.  
ఆ 'రాజవజ్రం' నిజంగా ఒక మహాపాపం! దాని దువ్వుబల్యాని కీతనే కడపటి 'బలి' అనుకున్నాడు నవాబ్, డిటెక్టివు అడిగినట్లు తన కేమీ తెలియదని చెప్పలేదు. కొంత వ్యవధి లభ్యం కావాలి. సందిగావ్లో..... 'సరే, కానీయ్. కచేరికి నడద్దాం, పద' అన్నాడు.

డిటెక్టివు నమస్కరించి గౌరవంగా మహారాజాకు దారిచూపుతూ ముందు నడుస్తున్నాడు. 'దగ్గిరగా నడవయ్యా, సరదాగా మూట్టాడుకుంటూపోదాం. నేను పొర పడడం లేదనుకుంటా—ఇదే నిన్ను మొదటిసారిగా చూడడం కాదు—' పలుకరించేడు.  
'తమరు నన్ను గుర్తుపట్టడం ఎంతో గౌరవంగా భావిస్తున్నా. ఎప్పుడో ఎనిమిది సంవత్సరాలక్రితం తమ దర్శనం చేసుకున్నాను.' సంతోషం వెల్లువెత్తాడు, డిటెక్టివు.

'ముఖాలు గుర్తించుకోవడం—ఉద్యోగ రీత్యా—నీ కం తవసరమా, నాకు అంతే. నీకూ నాకూ కూడ న్యాయరక్షణే కర్తవ్యం. ఎటొచ్చినాది మంచి లభిస్తో కూడినది; నీది ఆపాయకరమైనదిన్నీ. మంచి మనిషి మనిద్దరినీ ఒకేలా గౌరవిస్తాడు. నీ కాశ్చర్యం కలిగించవచ్చు—అనా మకుడే దుర్బలరాజరికం చేసేకన్న, కర్తవ్యం నెరవేర్చుకునే డిటెక్టివుగా వుండడమే మంచి దంటాను.' మహారాజా చెప్తూంటే డిటెక్టివు ఉచ్చోగిపోయాడు.  
'తమ జౌదార్యం, తనివోని అనుమానంతో తమకు కల్పించిన శ్రమకు ఎంత దయ చూపుతున్నారు!'

'నేను నిన్ను మోసపుచ్చబోవటంలేదని నీకేం తెలుసు? ప్రశ్నించేడు మహారాజా.  
'మోసం విశుడనుగావంశ భగవంతుడు రక్షించుగాక! కోరుకున్నాడు డిటెక్టివు.  
'నీ నిశ్చితాన్ని శ్లాఘిస్తున్నా—గౌరవ, విజ్ఞానాలు కల్గిన వ్యక్తి చేసేది. అది. ఈ మహా ప్రపంచం కాంతాకనక సంపుష్టము. అవి పొందబడే గౌరవానికి అంతులేదు. పదిలకల రూపాయిలు తృణప్రాయంగా చూసేవ్యక్తి, తన గౌరవాన్ని ఒక రాజ్యంకోసమా, ఒక స్త్రీకోసమా, బలిచేస్తాడు. నా అంతట నేను, మానవ సౌఖ్యాన్ని వంచించే వీ దానికి అతీతమైన దౌర్బల్యం చేకూర్చేనీ, ఎన్నో సంఘటనలు చూశాను. నేనూ భగవంతునిమీద భారంవేసి నీ అడుగుజాడల్లో నడవడానికి సంతసిస్తున్నాను. ఆ సదుద్దేశ్యంలనే మనిద్దరం కలసి ఈ పట్నంలో ఇలా పవిత్రపృథ్వీయలో నడవ గల్గుతున్నాము.' అన్నాడు, మహారాజా.

'ఇదివరకల్లా తమ ధైర్యసాహసాలగురించే విన్నాను. తమలోని కాంతి, విజ్ఞానాలు తెలుసుకోలేదు. సత్యం వచించేరు—వృద్ధ యానికి నాటేలా వచించేరు. ఈ ప్రపంచం పరిపూర్ణతే.' మూట్టాడుతున్నాడు డిటెక్టివు.

'మనం ఇప్పుడు వంశనమ్మధ్యున్నాం. నీ మోచేతులు కూడ పిట్టగోడ నానుకుని చూడు. ఆ నీరు మోసుకుపోతున్నట్లే, కామ క్రోధాదులు, జీవితంలోని ఒడుదుడుకులు, దుర్బలుల మానమర్యాదలను మోసుకుపోతవి. ఓ చిన్నకథ చెప్పా విను.'

'చిత్తం' అంటూ డిటెక్టివు, మహారాజా ననుకరిస్తూ, మోచేయానుకుని వింటానికి సిద్ధపడ్డాడు. పట్నం మాటుమణిగింది. మినుకు మినుకులాడే అసంఖ్యాక నక్షత్ర కాంతిలో మేడలపీ కనుపించకపోతే వారు ఏ మారుమూల నది ఒడ్డుననో ఒంటరిగా ఉన్నట్లుండేది.

'ఒక ఉద్యోగి,' చెప్తున్నాడు మహారాజా. 'ధైర్యవంతుడూ, గుణవంతుడూ—తెలివి తేటల వలన అత్యున్నత పదవివంది, కీర్తి, గౌరవాలు సంపాదించుకున్నాడు—దురదృష్టవశాత్తూ ఒక సంసానాధీశుని ఆధరణాలు చూశాడు. వీటిలో ఒక వజ్రం—పరిమాణంలోనూ, అందంలోనూ, అసాధారణమైనది—అతని కంటబడింది; అక్కరించింది. ఆ ఊణంనుంచి అతని జీవితంలో ఒకే ఒక్క కోర్కె—కీర్తి, మర్యాద, స్నేహం, దేశప్రేమ, సర్వం ఆ వజ్రంకోసం బలిచేయడానికి సిద్ధపడ్డాడు. మూడు సంవత్సరాలు ఆ మూఢమహారాజా దగ్గర నేవచేశాడు—నుభద్ర కోసం సన్యాసయైన అర్జునునిలా. ఇతర రాజ్యాల సరిహద్దులు కలిపి, హత్యలు చేయించి, మహారాజాకు ఉచితపలహా చెప్పి ఆగ్రహానికి గురయ్యె దురదృష్టవంతుడగు తన తోటి అధికారిని న్యాయ నిశ్చయపెట్టి, చివరకు తన మాతృ దేశం ప్రమాదస్థితిలో నుండగా వేలకొలది సోదర సైనికులను మోసగించి, శత్రుశక్తికి గురియై చిత్రవధ గావించబడేలా చేశాడు. ఏ మయితేనేం—తన అదృష్టం పండింది. ఆ దుర్వాంశులమైన వజ్రం ఇంటికి తెచ్చాడు.

'రోజులు గడిచాయి,' చెప్తున్నాడు మహారాజా: 'కర్మకాతూ ఆ వజ్రం అతని చేయి జారింది—ఒక యువకునిచేతిలో పడింది. అతను విద్యార్థి, పురోహితుడు, జీవనపథంలో ఉన్నతమైన స్థానం పొందబోతున్నాడు. అతనికి కూడ ఈ శిష్యుని దాపరించింది. దైవప్రార్థన, విద్య, సర్వం వదిలిపెట్టాడు. ఆ వజ్రం పట్టుకొని విదేశం పోయాడు. ఆ ఉద్యోగికి ఒక తమ్ముడున్నాడు—చిత్తులమారి, ధైర్యవంతుడూ, నీచుడున్నా. ఈ పురోహితుని రహస్యం తెలుసుకున్నాడు. ఏం జేస్తాడు? అన్న గారి తో చెప్పాడా—బోలీసుకు తెలియపరుస్తాడా? లేదు; ఇతన్ని కూడ ఆశనిగ్రహం ఆవహించింది—ఆ వజ్రం తనే సంపాదించాలి. హత్య చేయడానికి కూడ సిద్ధమై, ఆ పురోహితునిమీద విషప్రయోగం చేసి, తన ఆకలి తీర్చుకున్నాడు తరువాత—నే చెప్పబోయే నీతికి అంత ముఖ్యం కాని—ఏదోవిధంగా ఆ వజ్రం అతని చేయిజారి, మరో చేతిలో పడింది. అదిమాచి భయభ్రాంతుడై అతను, ఒక అత్యున్నత స్థానంలో వున్న ఒక వ్యక్తి ఆధీనములో వుంచాడు.

'ఆ ఉద్యోగి రాయబహదూర్. ఆ వజ్రమే రాజవజ్రం—నీవు ఇప్పుడు నీ కళ్ళతో చూస్తున్నావు—ఇదిగో! గుప్పిట విప్పేడు మహారాజా.

'ఆ! డిటెక్టివు ఆశ్చర్యచకితుడై పోయాడు. 'మోసం, అనినీతి గురించి మూట్టాడుకుంటున్నా' చెప్తున్నాడు మహారాజా, 'ఈ మెరుపు ముద్ద నాకు విషక్రిములతో కులకులలాడుతున్నంత అసహ్యం! అమాయకుల రక్తపు గడ్డంత పృథ్వీయవిదారక మైనది. నీకు దీని జీవితంలో కతాంశమంత్రమే చెప్పేను. పూర్వం ఏం జరిగింది, ఎటువంటి దుష్కార్యాలకూ, పాపాలకూ పూర్వలభన పురికొల్పింది... అబ్బ! నే నడితలుచుకుంటేనే భయ కంపితుడ నై పోతున్నా ఎన్నో సంవత్సరాలు నరకరాజ్యానికి నాణెమై కూర్చుంది. రక్తపాతం! అంతులేని నైశ్యం! విదలితజీవితాలు, స్నేహం.. అన్నీ ఈనీటితో సరి... పాపం కమించుగాక!... దీని దుష్టసామ్రాజ్యానికి ఇదే అంతం...' అంటూ మహారాజా చేయి విసిరేడు. కనులు మిలుమిట్లు గొల్పుతూ ఆ వజ్రం ప్రవాహంలో...



చిత్రలేఖనంలో, రేఖాచిత్రణం నుంచి. వైపు వర్ణ చిత్రండాకా, అనేక విధాలైన, చిత్రజావిధానాల్లో, డ్రై పాయింట్ ఎచ్చింగ్ (Dry Point Etching) అనే విధానం ఒక ప్రత్యేక శిల్ప విశేషత్యమూ, కళా విశిష్టతా కూడా కూడిఉన్న విధానం. ఈ డ్రై పాయింట్ ఎచ్చింగ్ చిత్రణం మన దేశానికి కొంతకాలం పాశ్చాత్య దేశాలలో నుంచివచ్చుబడితో ఉన్న చిత్రజావిధానమే. ఈ రకమైన చిత్రణంలో ఫ్రేం డి రి కో ఇ. పో ల్య ర్ను అం డే చేసి న చేయి. ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి నొందినవాడు. 1928 మొదలుగా ఇతని డ్రైపాయింట్ చిత్రాలు యూరప్ ఖండంలోని ప్రముఖ కళాకేంద్రాలలో ప్రదర్శింపబడుతూ వచ్చాయి. లండన్ రాయల్ ఆకాడమీవంటి ఉత్తమ చిత్రకళాప్రదర్శనశాలలో ఖండఖండంతరాల ఈ చిత్రాలు పేరు తెచ్చుకున్నాయి. కొన్ని దేశాల ప్రభుత్వశాలలు, శాశ్వతంగా తమ ప్రదర్శనశాలలో ఉంచుకొనేందుకు ఈ చిత్రాలను కొన్నిటిని కొనిచేశాయి. పారిస్, లండన్, బర్లిన్ వంటి మ్యూజియంలలోనూ వియన్నా, ఆమ్స్టర్దాం, మొదలగుచోట్ల నుప్రసిద్ధమైన ఆర్టు గ్యాలరీలలోనూ, ఈతనిచిత్రాలు స్థానం ఏర్పరచుకొన్నాయి.

హార్వర్డ్, 1909 లో ఆస్ట్రియాలో జన్మించాడు. "హూఫ్ యి ఫ్ర్యాచర్ స్పిస్సీ కూంటిస్" అనే చిత్రకళాశాలలో "యట్యూర్" అను సుప్రసిద్ధ చిత్రకారునివద్ద ఈ కళను మొదట అభ్యసించాడు. "ఎచ్చింగ్" చిత్రాలలో "యట్యూర్"కు అప్పటికే చాల పేరు ఉంది.

1927 లో హార్వర్డ్ పారిస్ వెళ్లి అక్కడ "ఎకో డి బూ ఆర్ట్స్" అనే చిత్రకళాశాలలో అభ్యసించి, అక్కడి కళాశాల సాంఘిక పోటీలలో, ప్రథమబహుమానస్వీకారంతో, చిత్రకళానిపుణుడుగా పేరు తెచ్చుకొని, తన స్వంతచిత్రప్రదర్శనశాలను స్థాపించుకొన్నాడు.

అంతర్జాతీయ కళాప్రదర్శనలలో మొదటి సారి పోటీకి నిలచినప్పుడు, "కాలాకోడి ఆటోమిస్" అనే పారిస్ చిత్ర ప్రదర్శనశాలకు తన "ఎచ్చింగ్" చిత్రాలను ఎనిమిదిటిని ప్రదర్శనార్హంపంపించాడు. ఆ చిత్రకళా పరిషత్తు ఇతన్ని సభ్యులుగా చేర్చుకొంది. అప్పటి నుంచి యుద్ధప్రారంభండాకా ప్రతి ఏటా తన చిత్రాలను ప్రదర్శిస్తూనే వచ్చాడు.

ఆంజోతుల పోరాటాలను, గొప్పగా చిత్రించగలడనీ, అతని చిత్రాలలో, జీవసంచలన గుణ యాదార్థ్యత చాలా యథాతథంగా ఉంటుందనీ, అతనికి కళాప్రపంచంలో నుంచి పేరు వచ్చింది.

గోయా అనే ప్రసిద్ధచిత్రకారుని, అమెరికాదేశంలో చిత్రణం సాగించి, ఆచిత్రాల్లో అనేకబహుమానాలూ, కీర్తి సంపాదించాడు. ఈనాడు, ఆంజోతుల పోరాటంలాంటి ఘట్టాలను, ఎచ్చింగ్ చిత్రాలలో గీయగల వాళ్లలో, అతన్నే ప్రప్రథము డని గణిస్తారు. 1929-39 మధ్య అనేక ఉత్తమ చిత్రాలకు బహుమానాలు తెచ్చుకొన్నాడు.

హార్వర్డ్ కు ప్రపంచపర్యటన నుంచీ చాల సరదా. కొత్త కొత్త విషయాలను కొత్తకొత్త ప్రకృతి ఘట్టాలను చిత్రించే ఉబలాటంతో, ప్రపంచం మారు మూలలా తిరుగుతూంటాడు. చిత్రకారుడుగా వృత్తి ఏర్పరుచుకొన్నాక, 22 ఏళ్ళలోనూ, 18 ఏండ్లు ప్రపంచపర్యటనలోనే సాగించాడు. ఆఫ్రికాలో అడివిమయమయిన, మధ్యఖండం, తూర్పు ఆఫ్రికాలుకూడా తిరిగాడు. బెర్లియం, కాంగో, ఇటూరీ అడవుల్లోని పిగ్మీలు (హూస్వాంధులు) మధ్య ఆఫ్రికా, రువాండా అడవుల్లోని, రాక్షసులు, మొదలైన ఆటవికజాతు లందరి మధ్యా స్వయంగా తిరిగి వచ్చాడు.

ఇప్పుడు మళ్ళీ ఎచ్చింగ్ చిత్రాలు గీసు కొంటూ ప్రపంచమంతా పర్యటిస్తున్నాడు. మధ్యప్రాచ్యంనుంచి భూప్రదక్షిణమే సాగించు కొంటూ, పాలస్తీనా, బ్రాన్స్ వోర్లాండ్, సిరియా, ఇరాక్, పర్షియా, ఇండియావరకూ దేశాలమధ్యనుంచీ ప్రయాణం సాగించుకొంటూ వచ్చాడు. దోపదాడుగునా చాలా ఎచ్చింగ్ చిత్రాలు గీశాడు. కొన్నిచోట్ల త్రిటివ్ కొన్నిలో ఆధ్వర్యాల ఈయన చిత్రప్రదర్శనాలు కూడా జరిగినవి. మద్రాసులో మొన్న అట్టి ప్రదర్శనమే జరిపారు.

ఈవారం ఈపత్రికముఖచిత్రం, నైనిటూర్ హిమాలయ ప్రకృతిని డ్రై పాయింట్ ఎచ్చింగ్ విధానంలో వీరు చిత్రించిన, కళాస్వరూపానికి ఛాయాచిత్రం. ఈ ఫలలోని చిత్రం ఆఫ్రికా రువాండా అడవులలోని, రాక్షసజాతి ఆటవికుల నృత్యవిలాసచిత్రం.

భారతదేశంలోని, పంజాబ్, రాజపుటానా, మధ్యపరగణాల సంస్థానాధీశులు చాలమంది, ఈయన్ను ప్రత్యేకాహ్వానాలతో సత్కరించి, ఈయన చిత్రాలను తమ ప్రదర్శనశాలలకై కొన్నారు.

హార్వర్డ్ ఇండియానుంచి సింహళము, తర్వాత బర్మా,మలయా, డచ్చి యిస్ట్ ఇండిస్, ఫ్రెంచి ఇండోచైనా, చైనా, సోత్ సీదీవులు చూసుకొంటూ పర్యటన సాగించుకున్నాడు.

ఈయన చిత్రవిధానము క్లెవర్ట్ "డ్రైపాయింట్ ఎచ్చింగ్," అనే తైలిలోనే ఉంటుంది.



ఆఫ్రికా

# రేఖాచిత్రకళ

"ఎచ్చింగ్" అంటే సామాన్యంగా, రాగి రేకుమీద, ఉక్కునూదితో, చిత్రాన్ని చెక్కటము. ఈ చెక్కటంలో రేకుమీద మెసం పూసి మూములునూదితో చిత్రాన్ని తేలికగాగీసి, ఆప్రదావకాలతో కడిగితే, రేకుమీద చిత్రం హత్తుకొనేటట్లు చేస్తారు. ఇట్లా ఆప్టు ప్రావకాలు, మెసము ఉపయోగించకుండా, గట్టి ఉక్కుమొసతో, రాగి రేకుమీద బొమ్మ చెక్కటాన్ని డ్రైయిపాయింట్ ఎచ్చింగ్, అంటే పాడి మొసతో లోహంపై చిత్రం చెక్కే విధానమని అంటారు.





అడవులలోని ఆటవికులు, "వాటూసీల," నృత్యం—డ్రైపాయింట్ ఎచ్చింగ్ చిత్రం.

# గుడు ప్రెడరిక్ ఇ. హాల్ పెర్

ఈ రాగిరేకుమీద బొమ్మ చిత్రించాక, మఱీ వర్ణం రేకుకు అలీయి, బొమ్మ కాగితం మీదికి చిత్రాన్ని అద్దుతారు. రంగుల చిత్రాలు తీయవలసి వచ్చినప్పుడు నా, ఆయా రంగులను ఒక్కొక్కటే, రాగిరేకుమీద కావలసిన చోట వాగ్రత్తగా వులియి, ఒక్కొక్క రంగుతో ఒక్కొక్కసారి, కాగితం మీదికి ఆ చిత్రాన్ని అద్దుతారు. ఈ పద్ధతిని, రంగుల చిత్రాన్ని కాగితంమీదికి తేవటంనో, చాలా నైపుణ్యము, కళాపాండిత్యము కూడా కావలసి ఉంటాయి.

హాల్ పెర్ ఒక్కొక్క రాగిరేకునుంచి, పాతికకన్నా ఎక్కువగా కాగితంమీదికి బొమ్మలను అద్దెను. ఆ చిత్రాలకుకూడా వరుససంఖ్య, ఆరేకుతో తీసిన బొమ్మ సంఖ్య కూడా, ఒకమూల వ్రాసిఉంటుంది. బొమ్మలు తీయటంఅయినోగానీ రాగిరేకును సరించేసి, కాగితాలమీద చిత్రాలకు, చివరి సగిషీలి చెక్కి ప్రదర్శనానికి పంపించేస్తాడు.





## అల్లిబిల్లి లోకంలో అమ్మాయి కథ

బాలానందం

'అల్లిస్ ఇన్ ది వండర్లాండు'  
రచన:  
లూయీ కెరోల్

అనుకరణం:  
"ఆప్టవాన్"

అ జంతువును చూడగానే, పాప, అదేదో నీటిగుట్టమో, ఇంకేదో పెద్ద నీటిజంతువో అని ముందు అనుకొంది. కాని ఇంతలో తను చాలా చిన్నదానై పోయానని జ్ఞాపకం వచ్చి, అల్లా కనపడుతూండేగాని, అదీ తన లాగే ఈ నీళ్ళలో జారిపడ్డ, చిట్టెలుక అని పాప గుర్తించింది.

"ఇప్పు డీ ఎలుకతో మాట్లాడితే ఏమైనా లాభం ఉంటుందా? ఏమో! బహుశా ఈ ఎలుకకూడా మాట్లాడుతుందనే అనుకుంటాను. ఇక్కడ అన్నీ ఇల్లాంటి సంగతులేగా జరిగేవి! అయినా పలకరించిస్తూనే నవ్వు ముంది?"

"అయినా ఎల్లా పలకరించాలి? ఇందాక మాట్లాడబోయేటప్పటికే కుండేలు పారిపోయింది. సరిగ్గా గౌరవంగా పల్కరించాలి. ఎలుకగారూ అంటే—ఎలుక అంటే కోపం వస్తుందేమో! మరే మనాలి? ఆగు: మూక పంలంటే ఎలుకేగా—ఆ! మూకపం కాదు, మూకపకం! మూకపకం అంటే ఈ ఎలక్కు తెలుస్తుందో, తెలియదో? అన్నయ్య వ్యాకరణం పుస్తకంలో, ఎవర్నన్నా సిలిచేటప్పుడు "ఓ, ఓయీ, ఓరీ, ఓసీ— సంబోధనా ప్రధమావిధక్తి"—అని ఉందిగా— ఓయీ, ఓరీ, ఓసీ, అంటే ఎలక్కు కోపంరాదా? అల్లాకాదు, 'ఓ మూక కమా!' అంటే సరి."

అనుకొంటూ పాప గొంతుక సవరించుకొని, "ఓ మూకకమా, దయ చేసి ఈ మడుగులోంచి బైటకు చేరుకునేందుకు నాకు ఏదైనా దోప చూపిస్తారా? ఈదిఈది నాకు ఆయాసం వస్తోంది." అంది.

ఎలుక ఏమీ మాట్లాడలేదు. తెల్ల బోయి చూసి నట్లు చూసి, కను బొమ్మలూ మొకమూ చిట్టించుకొన్నట్లు చూసింది.

"ఈ ఎలక్కు తెలుగు రాదేమో? అనలు కొంచెం మన ఎలకలకంటే తెల్లగా ఉన్నట్లుంది—నీమెలుక ఏమో? అయితే ఇంగ్లీషుతప్ప రాదే ఎల్లాదీంతో మాట్లాడటం?"

ఇంగ్లీషుపై మరీలో మొదటిపేజీ దాకా పాప అప్పుడప్పుడు చూసింది. అక్కయ్య చదువుతుంటే అంత వరకు వింది. సరే ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుదామని "కాట్, రాట్, మాట్" అంది

ఎలుక ఒక్కగంతుతో నీటిపైకి ఎగిరి, మళ్ళీ గడగడా వణకుతూ నీటిపైన పడింది. పాప 'అయ్యో! పాపం ఈ ఎలక్కు కష్టం కలిగించా'ననుకొంటూ, "అయ్యోఅయ్య తమింనాలి! నీకు పిల్లులంటే ఇష్టమండ దన్నమాట మరచి పోయాను" అంది.

ఇంతవరకూ మాట్లాడని ఎలుక, కీచుగొంతుక పెట్టి మొహం జేవురించుకొని "ఇష్టమా! పిల్లులంటే ఇష్టమా? ఛీ! ఛీ! నువ్వే నే వైతే నీకుంటుందీ పిల్లి అంటే ఇష్టం?"

పాప సముదాయంపుగా, "ఉండదులే! ఉండ దండధ. పొరపాటే. ఆ మాట కేం కోపం తెచ్చుకోవద్దు. అయినా నీ కొకసారి, మా దీ నను చూపించగలిగితే బాగుండేది. దీన ఎంత మంచి పిల్లి!"

పాప బద్ధకంగా ఈదుతూనే ఎలుకతో మాట్లాడుతున్నా నన్న మాట మరచిపోయి సగం తనలో తానే చెప్పుకొంటున్నట్లు సాగించింది.

"మ్యావ్! అంటూ ఒళ్ళంతా శుభ్రంగా, నాకుకొంటూ, కూర్చుంటుంది. చేతితో ముట్టకొంటే పట్టుకుచ్చులాగా ఉంటుంది. ఎన్నెన్ని గమ్యత్తులు చేస్తుంది. ఎంచక్కగా—ఎలుక కనబడితే ఒక్క గంతులో "ఆమ్" అని పట్టేసి...."

అప్పటికే ఎలుక మళ్ళీ బిగుసుకు

పోతున్నట్టి మొహం పెట్టి, ఒళ్ళంతా గగుర్పొడిచినట్లు వెంట్రుకలు నిక్కపొడిచి, కోపంతో వెళ్ళిపోయేందుకు సిద్ధమై వెనక్కి తిరిగింది.

"లేదు, లేదు! ఆ విషయం మాట్లాడనుగా—పొరపాటు! పొరపాటు! నీ కక్కగలేకపోతే మనం పిల్లిని గురించి మాట్లాడుకోవద్దులే!"

ఎలుక, తొకతోసహా వణికి పోతూనే కోపంగా కీచుగొంతుకతో అరిచింది: "మన మంటావేం మనము! అక్కడికి నేను కూడా మాట్లాడినట్లు! అల్లాంటి వెధవజంతువుల

విషయం నే నెప్పుడైనా ఎత్తుతానా? అనలు మా యింటావంటా పిల్లిపేరెత్తరే! ఎంత అసహ్యం, అదంటే! ఇంకెప్పుడూ నాదగ్గర ఆపేరే రానీయకు."

"రానీయనులే! రానీయనంటున్నాగా, దా పోవద్దు," అంటూ, పాప ధోరణి మార్చులన్న అడావుడిలో, "పోనీలే! పోనీ, కుక్కలంటే నీ కిష్టమేగా. మాయంటిపక్కనే ఒక చక్కని కుక్క పిల్లి వుంది. దాని జాట్టు బంగారుకుచ్చులాగా ఉంటుంది. చెవులెంత చక్కగా ఉంటాయనుకున్నావ్?"



## ఎ గ దీ స్తే బ్రహ్మ హత్య:

### ది గ దీ స్తే గోహత్య

నిల్లల కథలు

చి" ఓ" అక్ష్మీనరసింహమూర్తి

పూర్వం ఒక రాజ్యంలో ఒక రాజు వుండేవాడు. అతనిదగ్గర ఒక మంత్రి ఉంటుండేవాడు. మంత్రి చాలా తెలివైనవాడు. అనేకసార్లు రాజ్యాన్ని శత్రువులనుండి కాపాడాడు.

ఒకసారి శత్రురాజొకడు పెద్ద సైన్యముతో యీ రాజ్యముమీదకు దండెత్తి వచ్చాడు. రాజుకు యేమీ తోచిందికాదు. శత్రురాజు సేన పెద్దది. మంత్రిని పిలిపించాడు.

మంత్రి వచ్చాడు. 'ప్రభూ! యేమి సెలవు?' అన్నాడు మంత్రి.

రాజు 'మంత్రి; యింతకాలము నుంచీ నా రాజ్యాన్ని కాపాడుతున్నావు. కాని మరియిక లాభమున్నట్లుకనిపించదు. మన శత్రురాజు గొప్పసేనతో వచ్చినాడు. ఏమి చేయుటకూ తోచడంలేదు. నీవు యేమిచేయమంటావో తక్షణం చెప్పు' అన్నాడు.

మంత్రి వెంటనే 'రాజా! మనకు సైన్యబలం తక్కువగా ఉన్నా, బుద్ధిబలం వారికంటే హెచ్చువుంటే మనం గెలుస్తా మన్న ధైర్యం నా కున్నది. కాబట్టి నాచేతనయి నంతవరకూ పోరాడుటకే నిశ్చయింపవలెను. ఈ పోరాటానికి మాత్రం మీరు మన రాజ్యంలో ఉన్నయావస్థుంది బ్రాహ్మణులను, పక్షిత్రమయిన గోవులనూ తెప్పించి నాయెదుట నుంచవలెను' అని చెప్పాడు.

రాజు, తన ముత్రియొక్క బుద్ధిబలము యెరిగినవాడు కాబట్టి, తన రాజ్యములోని యావస్థుంది బ్రాహ్మణులను, గోవులను తక్షణము తీసుకొనిరమ్మని ఆజ్ఞాపించాడు. రాజుగారి సేనలుగూడ ఉన్నంతమట్టుకు సిద్ధపరిచారు.

మర్నాటికి బ్రాహ్మణులు, గోవులు కూడా సిద్ధమయినాయి. మంత్రి మిగిలిన యేర్పాటులు చేసి బ్రాహ్మణులవద్దకు వచ్చాడు.

ఒక్కొక్క బ్రాహ్మణిని ఒక్కొక్క ఆవు యొక్క మన్నాడు. ఆలాగు తయారు చేసేసరికి ఆవులపైన యెక్కిన ఒక బ్రాహ్మణ సేన తయారయినది. ఆ బ్రాహ్మణ సేనను ముందు నడిపించుతూ వెనుక సిఫాయిలు, రాతులు మున్నగు వారిని వెళ్ళమన్నాడు

శత్రుసేనలు యెదురుకొనుటకు వచ్చాయి. ముందు ఆవుల మీద నున్న బ్రాహ్మణుల చూశాయి. సేనలకు చెయ్యి అడిందికాదు. 'ఎగ దీస్తే బ్రహ్మహత్య, ది గ దీస్తే గోహత్య.' పైన నున్న బ్రాహ్మణుల గురిపెడితే బ్రహ్మహత్య. క్రిందనున్న ఆవులను గురిపెడితే గోహత్య. ఏమి చేయడానికి తోచలేదు. చాలాసే పాలోచించారు. లాభం లేకపోయింది. మరుమాట్లాడక తమ రాజ్యానికి పలాయనమయ్యారు. మంత్రిబుద్ధిబలమే తుదకు గెలిచింది.

తోక ఉంగరం తిరిగి ఉంటుంది. ఎన్ని మాట్లాడినా మళ్ళీ చుట్టుకొంటూనే ఉంటుంది! దానికి ఏన్నీ ఆటలు వచ్చు. బంతివిసిరేస్తే పరుగెత్తి కెళ్ళిమళ్ళీ తెచ్చిస్తుంది. కట్టముక్క అయిన అంత; మాయింటి పక్క అబ్బాయిది అది. దీని ఖరీదు బోలెడు రూపాయిలుంటుందట! అది ఎలుకల్నిపై పట్టేస్తుందని ఆ అబ్బాయి అన్నాడు..."

అంటాండగానే, ఎలుక మళ్ళీ దూరంగా ఉదటానికి నీళ్ళు బడాబడా కోపంగా కొట్టూ తిరుగుతూ ఉంది. "అయ్యో రామా! మళ్ళీ ఎలక్కుకోపం తెప్పించానే, ఎల్లా ఏడుస్తుంది." అని దీనంగా తనలో తను అనుకోటా మొదలుపెట్టింది.

నెమ్మదిగా ఉదటా ఎలుకవెంట బడి మృదువుగా — "బాబ్బా! ఎలుకా నాతల్లివి కాదా! వెనక్కి రావూ! పిల్లులు, కుక్కలూ, పిటిపేరు ఎత్తోద్దుగా! నీ కిష్టం లేకపోతే అవి మాట్లాడుకోనే వద్దులే, దా అమ్మా! దా! మరి" అని వెనక్కి పిలిచింది.

ఎలుక నెమ్మదిగా మళ్ళీ వెనక్కి పాపదగ్గరకు ఉదటా కొంటూ వచ్చింది.

ఎక్కువగా నీళ్ళల్లో ఉదటం వల్లో, లేక, పిల్లుల, కుక్కల పేరు చెప్తే వచ్చిన భయమూ, కోపమూ వల్లో ఎలుక మొగం పాలిపోయినట్లుంది. కొద్దిగా గజగజలాడుతూనే, వణుకుతూన్న గొంతుకతో —

"ముందు ఒడ్డుకు పోదాం పద. అక్కడ నాసంగతి అంతా నీకు విశదంగా చెప్తాను. నాకు పిల్లులూ, కుక్కలూ అంటే ఎందుకు అంత ద్వేషమో నీకు పూర్తిగా తెలిసాస్తుంది. పద పోదాం."

అప్పటికప్పుడే, ఆ మడుగులో కాలుజారి పడ్డ జంతువు లెన్నో ఒక వోటచేరి చాలా ఇరుకైపోయింది. ఒక బాతు, ఒక హంస, ఇంకో పిచ్చిక, గడ్డ, కొంగ, ఇంకా ఎన్నెన్నో చిర్రవించి త్రం జంతువులూ, పక్షులూ అనేకం చేరి మడుగులో, క్రిక్కిరిసిపోయి ఉడుతున్నాయి. పాప ఒడ్డుకు ఉదటా మొదలు పెట్టింది. పాపవెనకాలే, ఆ ఎలుకా, పక్షులూ, జంతువులూ అన్నీ కూడా ఒడ్డుకేసి ఉదటం మొదలు పెట్టాయి.

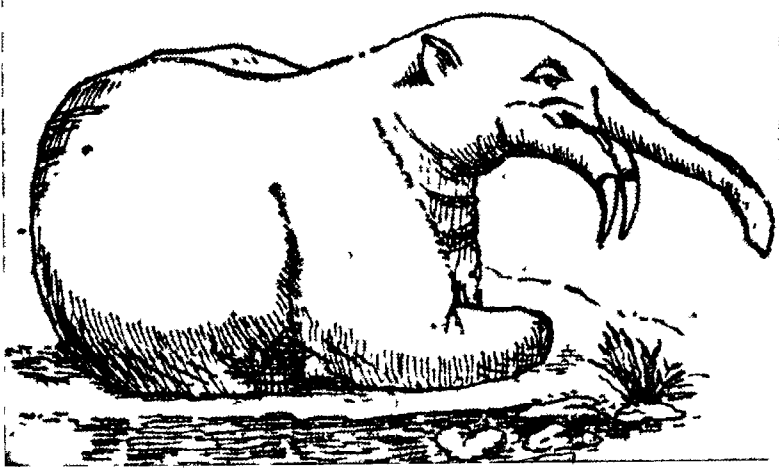
కథా గేయం :

# ఆ బి ము త్యం

ప్రసాదరావు

వసంతమాసపు వెన్నెల రేలలా మిసిమి యావనపు మేలిమి జంటలు వలపు, కూర్మి పెండ్లిండ్లకు తరలుచు కులదేవతయై గిరిపై వెలసిన- 1  
అమ్మవారి పీటికి జని, కాన్కల నెమ్మి యెసగి పూజారిణి చారుణి పెత్తనమున పెండ్లిండ్ల నొనర్చుకు చిత్తము లలరగ చెలగుదు రయ్యెడ. 2  
అది సాంప్రదాయ మావీట, నందులకే ఎదల బిగవట్టుకొని, ఎప్పు కోయిలలు కూయునో, ఎప్పు వెన్నెల గాచి మధురమై రేయి పులకించునారేపకడ ముత్యము 3  
'నడిగి పెండిలి యాడువాడ' నంచంచి గడపుటకొని ఆగడ మొప్పయడిగిన తన్నుగా కితరునే తరుసి కోరునెయే మొ యన్న భయమున యాణియు, వేణు. 4  
పల్లెత్తి యడిగిన పడతి కాదన్న జిల్లున గుడియల్ చెదరునో యనుచు ఎవరికి వారె వేర్వేరుగా కుమిలి దివమును రేయియు దెమిలింతు రట్టె 5

ఆనాడు వైశాఖ పూర్ణిమ ఆనాడే తన కోర్కె దెబ్బకొ పూని పెండిలికైన వేడ్కతో వేణు వెళ్ళాడూ. 6  
కానలో, కోనలో, కొండలూ చానకై పెదకుతూ పోగా, నిత్య మాడిన వోటులం చెచటను ముత్యమే లేదూ! 7  
కలత గుడియతోడ నట్లే, కదలి గిరిపై గుడికి రా, నట- ఆణియును ముత్యము సమ్రత పాణిగ్రహణాధ్వరపువిధిమై- 8  
చారుణి ఆధ్వర్యాన జంటగ గౌరీమోలను మోకరిల్లరి. శోణగిర్యంబికా ఆశీః పాణికంకణనిర్వణాన్విత 9  
కుసుమధనుశింజినీమంజుల ప్రసరవాద్యసుమంగళమై జరుగు పెండిలి చూచి వేణు మరలె నిస్పృహడై. 10



"డినో థేరియస్"

## రాక్షసి జంతువులు

సామాన్యంగా మనం చూసే అసలు భూమిమీద ముందు ఇల్లాంటి జంతువు లన్నిటిలోకీ ఏనుగు పెద్ద పెద్ద జంతువులే ఉండేవని శాస్త్రజ్ఞులు దిగా మనకు కనబడుతుంది. ఒంటె, నిరూపించేవారు. అవి కదులుతూంటే జిరాఫీ-ఇవి అంత ఎత్తున్నా ఏనుగు ఒక పెద్ద కొండకొండ కదులుతూన్న కున్నంత దేహము లేకపో బట్టి ఉండేవి. నూర్లకొద్దీ అడుగులవైదాకా మొత్తంగా చూసుకొంటే పెద్ద జంతువు పొడుగు, అంతకు తగ్గ ఎత్తు ఉండి, ఏనుగే సరిపెట్టుంది. ఏనుగు కంటే పెద్ద కొన్ని వందల టన్నుల బరువు ఉండే జంతువులుంటాయా? వాట్లని మీ విట ఈ జంతువులు.

రెప్పడైనా చూశారా! చూడలేదు. వీట్లల్లో చాలామటుకు మాంసం గనుక లే వన్నూచేనా?

కాదు ఉన్నాయట. ఊర్కే వులే ఉండేవట. వీట్లల్లో కొన్ని, ఏనుగు పుక్కిటిపురాణాల్లో అల్లాంటి రాక్షస మాదిరిగానే ఉంటూ, కిందిపెదవి కంటు జంతువులు ఉండే వన్నారవి కాదు. కొని ఏనుగుదంతాలలాగా దంతాలూ, ఇప్పుడు ఉన్నాయని రూఢిగా చెప్ప తొండమూ, ఉంటూ, ఏనుగు కంటే లేకపోయినా, అల్లాంటి జంతువుల అస్థి పంజరాలూ, విడివిడి ఎముకలూ, ఇల్లాం మెడలాగా పొడుగ్గా ఉన్నవీ, ఆమాదిరి టివి శాస్త్రజ్ఞులకు చాలామందికి దొరి జంతువులుండేవి. వీట్లను "డినో థేరి కాలు. వాట్లను బట్టి, ఏనుగుకన్నా యమ్" అని అంటారు. ఇంకోరకం ఎన్నోయింతలు పెద్ద జంతువులు "డినోసార్సు" అనే రాక్షస జంతువు పూర్వము భూమిమీద తిరుగుతుండే లున్నాయి. వీట్లల్లో కొన్ని, అవయవ పని స్పష్టంగా తేలింది.

తొండలూ, నల్లి కనుల పాములూ సాచి, ఆకాశం అంటుతున్నయ్ అని ఉన్నట్టే ఉంటూ, 80 అడుగులవైగా పొడుగు, 18, 20 అడుగుల ఎత్తు, ఆకులు తుంచుకొని నమలుతూ, అడివి ఉన్నంత పెద్ద జంతువులదాకా ఉండే విట. వీట్లకి మెడ పొడుగుగా ఉండి, తల తొండతలకాయరూపంలో, నాలుగడు గుల ప్రమాణంలో ఉండేదిట. ఇదీకాక ఉన్న ఈ జంతువే దో రెక్కల్లాంటి పెద్దపెద్ద బారుసులు వస్తోందని విని అక్కడక్కడి ఊళ్లల్లో కూడా ఈ జంతువులలో కొన్నిటి వీపుల జనం ఊళ్ళు వదిలి పారిపోతున్నారట. మీద ఉండేవి. ఈ రకం జంతువులు ఇంత పెద్దదీ, పూర్వ యుగాలలో ఎప్పుడో మాత్రమే బ్రతుకుతూ కన బడుతుండే జంతువుల వంశంలోనీది, ఇల్లాంటి మహాదేహమున్న జంతువును, ఎవళ్ళూ ఎప్పుడూ చూసి ఉండరు. డినోథేరియస్ జాతికి చెందిన (ఏనుగు నూదిరిది) ఒక పెద్ద జంతువు, దాదాపు తొంభైఅడుగులు పొడుగు, ఇరవైఅడు గుల ఎత్తు ఉన్నది, హిమాలయపర్వ తాలలో అస్సాందేశానికి ఉత్తరాన ఉన్న అడవులలో తిరుగుతూ ఈమధ్య కొందరికి కనబడిందట. నెమ్మదిగా ఆ పెద్ద దేహంతో కదులుతూ, తొండం అని



"డినోసార్"



# పార్లమెంటు సభ్యుల బాధ్యతలు

(8-వ పేజీ తరువాయి)

నున్న లేదు. అది కేవలము అతని యిష్టముపైనే ఆధారపడియుండును. తాను చేసినది యుక్తమా? అయుక్తమా? అని అతనికి అనుమానముకలిగిన పక్షముననే అతడట్లు చేయును.

పార్లమెంటులోని రాజకీయపక్షముల కట్టుబాటు ఇటీవల హెచ్చు ఆయనదని లోనో అను రాజనీతిజ్ఞుడు చెప్పియున్నాడు. అయితే ఇతరులు చెప్పినంతటి రాజకీయపక్షనిర్బంధముకాని, ప్రభుత్వపక్షవారి నిరంకుశత్వముగాని పార్లమెంటుసభ్యులను బాధించుచున్న వని చెప్పబడు పిలువలేదు. పార్లమెంటు సభ్యుడు కేవల మొక కీలుబొమ్మ కాదు. అతడు నొక మానవుడే పార్లమెంటుసభకు బయటనుండు వ్యక్తులవలెనే అతనికిని అనేక అలౌచనలు కలుగుచు అతని మనస్సును కలతపెట్టుచుండును.

మానవజీవితమునందలి ఇతరవిషయములందు వలెనే రాజకీయములందుగూడ 'పరుగురడు మాట పాటియై చెల్లుచుండు' నని, అందువలన సుఖిభావమును సంఘబలమును జేకూర్చుకొనటం అవసరములని అతడెఱుగును. అందువలన అనేక విషయములందరకు తన స్వంత అభిప్రాయముల నణచుకొని, తన రాజకీయపక్షానుకూల అభిప్రాయమును శిరసావహించును. కట్టుబాటులు గల ఒక రాజకీయ పక్షమున ఒక రాజకీయ వ్యవస్థయందు పలుకబడి గల ఒక సభ్యుడుగా నుండటమనే ప్రాథమికముగా లోబడియుండు టవ్యంతావశ్యకమని అతడెఱుగును. ఒక రాజకీయ పక్షమున ఒక త్రాటిపై నడిచుచుటకు ఎంతటి సహనము, ఎంతటి సామదానభేదోపాయములు ప్రయోగింపవలయునో ఆ రాజకీయ పక్షమున నడుపునాయత్నంకే గాని, ఇతరులకు తెలియదు. రాజకీయ పక్షముయొక్క సభ్యత్వపు కట్టుబాటులని కఠినములగాజేసి, కృత్రిమత్వమును పూర్తిగా అణచినచో ఒక్కొక్కప్పుడూ మర్యాద వితిమిరి, అపక్షముయొక్క విశ్పత్తికి దారితీయును. అందువలన ఆ కట్టుబాటులలో కూడ ఓడి యెడను యుండును. వ్యక్తులలో అభిప్రాయభేదములకు కొంత అవకాశముండును. అందువలన అనేక విషయములలో రాజకీయ పక్షముల అభిప్రాయభేదములకు చాల తారతమ్యములుండును. మఱియు రాజకీయ పక్షముల నాయకులు, ఆ పక్షములనుగూడ పార్లమెంటుకు వెలుపల గల ప్రజానీకము యొక్క అభిప్రాయములను గమనింపకుండ నుండజాలరు. అందువలన పార్లమెంటులోని వివిధ పక్షముల నాయకులను అనుమాయులుగూడ దేశ ప్రజల భావసంచలనములను, అభిప్రాయములందు కలుగుచున్న మార్పులను జాగ్రత్తగాకనిపెట్టిచూచుచు, తమ చర్యల నెల్ల ఆంధుకనుగుణముగా నుండునట్లు ప్రవర్తించుచుండురు. దేశములోని వివిధవిషయములనుగూర్చిన ప్రజాభిప్రాయమును తెలిసికొనటకు ప్రధానసాధనములుగా నున్న వార్తాపత్రికలనుబట్టి ప్రజల చిత్తశుశ్రుతులను, భావములను, ఇష్టానిష్టములను తూచిచూచుట చాల కష్టసాధ్యమును, పెక్కు పాఠశాలకులకు కారణమును అగుచుండును.

నిరంకుశపరిపాలనము, అనియంత్రణ ప్రభుత్వమును, క్రమశిక్షణామహేరున కఠిన నియమములను, పార్లమెంటు సభ్యుని కర్తవ్య నిర్వహణమునకు విరుద్ధములైన విషయములు. దేశకాల పాత్రములను బట్టి, వివిధపరిస్థితులనుబట్టి యేర్పడు వివిధ సందర్భములలో ఒక్కొక్కప్పుడు పరస్పరవిరుద్ధములను, వేరువేరు మార్గములకు లాగునట్టివియునైన ప్రేరకశక్తులకును ప్రభావములకును లోనై ప్రవర్తించవలసియుండురు. పార్లమెంటు 'లాబీ'లలో పాగబిల్లుట కేర్పడిన విశ్రాంతిమందిరములలో, దాబాపైన భోజనభువార సమయములలో, తన పక్షమునకుజేరిన సభ్యులతోనేగాక ప్రతిపక్షమునకుజేరిన సభ్యులతో సంభాషణలు సరస నల్లపములు చేయుచు అన్యోన్యముగా కాలము గడుపుచుండుటవలన ఇతరుల రాజకీయ అభిప్రాయములలోని మంచి చెడుగులను తెలిసికొనుటకు అవకాశము లేర్పడి అందువలన తన అభి

ప్రాయములను, చర్యలందును కొంత మార్పు కలుగుటకును అవకాశము లేర్పడుచుండును. రాజకీయపక్షములో సభ్యుల నెల్ల కూడగట్టుకొని, ఒక్కొక్క తీర్మానముపైన వారందరూ నేకగ్రీవముగా, 'వోటు'చేసి తమ పక్షమునకు బలమును చేకూర్చుటకు నియమింపబడిన "విప్య"లనబడు పార్టీ యుద్ధోగ్గులు పిలిచినప్పుడెల్ల మారుమాటాడక వెంటనే వచ్చి సరిగా వోటుచేయు సభ్యులు వారి దృష్టిలో చాల మంచివారు. అట్లు చేయక, కొంత జాగు చేసినను, తప్పించుకొన్నను, "ఇతడు చెప్పిన మాట విన్నాడని, మిక్కిలి స్వంత్రుడని, వారు నిందింపవచ్చును. ఒక్కొక్క సభ్యుడు, పార్లమెంటు చర్యలందు తరుచుగా మాటలాడుట కలదు. ఒక్కొక్కడు మాటలాడడంకే వోటు చేయుచుండును. తన స్వతంత్రబుద్ధిని వివేచనను ఉపయోగించి తన పక్షములకు సలహానిచ్చుచుండును ఏమైనామి, పార్లమెంటులోని సభ్యుడు కేవలము స్తబ్దుడుగా నుండడు. పార్లమెంటు సభలోపల వివిధ రాజకీయపక్షములకు చెందిన సభ్యులందును, బయట గల ప్రజానీకము నందును అనేక కారణములవలన అనుకూలమును మార్పుజేందు వివిధములైన పరిస్థితులను జాగ్రత్తగా గమనించుచు, దానికి బాధ్యత వహించి ప్రవర్తించు ఒక ప్రజాసంస్థలో నొక సభ్యుడైనందువలన పార్లమెంటు సభ్యుడు కేవలము ఒక యంత్రమువలె ప్రవర్తించుటకు పిలువలేదు.

పార్లమెంటు సమావేశమయ్యెందు సమయములందు పార్టీ మెంటు సభ్యుడు హెచ్చుకాలము తన తోడి సభ్యులతో గడుపవలసియుండును. అయితే, అతడు పార్లమెంటు సభ్యుడేగాక ఒక ప్రత్యేకనియోజకవర్గముయొక్క ప్రజాప్రతినిధి కూడు. ఆ నియోజకవర్గమువారిలో అతనిపక్షమున వోటుచేసినవారను, చేయనివారను కూడా ఉన్నను, అతడు సభ్యుడైనతరువాత ఆ నియోజకవర్గము వారిందఱుకును ప్రతినిధిగానే అతడు ప్రవర్తించవలెను. పార్లమెంటు సమావేశము జరుగుచున్న కాలములోను, జరుగని కాలములోను వెలుమిని సభలో పార్లమెంటు సభాభవనములో పల ను లో పల ను, దాని వెలుపల ను గూడ ఈ సభ్యుడు, తన నియోజకవర్గముతో అత్యంత సన్నిహిత సంబంధమును కలియుండి, దానిని సరిగా గమనించుచుండవలయును. అతడ నియోజకవర్గమున్న ప్రాంతములో నొక ధనవంతుడై యుండవచ్చును. ఒక గొప్పవంశమునకు జేరినవాడై యుండవచ్చును. లేదా చాలమంది కూలిజనమునకు జీవనము కల్పించు పారిశ్రామిక సంస్థకు యజమానడై యుండవచ్చును. అతడప్రాంతము నందు స్థానికస్వపరిపాలన సంస్థలకు చక్కగా నిర్వహించినవాడై యుండవచ్చును. అక్కడ నేదో యొక పారిశ్రామికసంఘమునకు కార్యదర్శియై వారి ప్రేమకు, గౌరవమునకు పాత్రుడై యుండవచ్చును. లేదా తన స్నేహితులయొక్క వాక్పహేయమువలన ఎన్నికలలో విజయమును పొందియుండవచ్చును. అటుగానితో కొన్ని నెలలుగాని, సంవత్సరములుగాని నియోజకవర్గమువారి నాశ్రయించి ఏదో విధముగా పైకి వచ్చియుండవచ్చును. ఏవిధముగా పార్లమెంటు కెన్నుకొనబడినను, అతడు సభ్యుడు కాగానే, అతడు తన నియోజకవర్గమువారిపట్ల జరుపవలసిన కర్తవ్యములు చాల హెచ్చుగను, శ్రమను కలిగించునట్టివిగను ఉన్న వను సంగతి నతడు త్వరలోనే గ్రహించును. కేవలము ఉత్తరప్రత్యుత్తరములే అతనికి చాల వ్యయప్రయాసలు కలిగించుచుండును. పూర్వకాలమున ఏ పురపాలకసంఘము వారో పంపిన సభ్యుడు వారమున కొకతూరి తన నియోజకవర్గములోని కొద్దిమంది మిత్రుల కొక జాబు వ్రాసినచో తన బాధ్యత నిర్వర్తించుకొనినట్లే ఎంచుకొనుచుండును. ఆధునిక నియోజకవర్గములు చాలమంది వోటరులతో నిండిన ప్రాంతములగు నుండును. వారు తమ ప్రతినిధులకు అతితరచుగా జాబులు వ్రాయుచుండురు. ప్రత్యుత్తరములకొరకు ఎదురుమాచుచుండురు. అధునిక కాలములోని పార్లమెంటు సభ్యుడు ప్రతిదినము ఉదయమున నిండిదగ్గర నున్నప్పుడును, మధ్యాహ్నము కామన్సుభలోని గ్రంథాలయమందిరమునను, లాబీలలోను కూడా జాబులు వ్రాయుచుండును. అతడు తన నియోజకవర్గ స్థానమునకు సంబం

ధించిన ప్రశ్నలను కొన్నిటిని పార్లమెంటులో నడిగి, దానికి మంత్రులిచ్చు జవాబులను తపాలాద్వారమున తన నియోజకులకు తెలిపి, దానిని గూర్చి తన అభిప్రాయములను గూడ వెల్లడించవలసియుండును. నియోజకవర్గములకు సంబంధించిన ప్రయోజనాలు చిత్తు చట్టము లేవైన పార్లమెంటు కమిటీలలో చచ్చుకు వచ్చునప్పుడా నియోజకవర్గమునా రెన్నుకొనిన సభ్యుడా కమిటీలలో పనిచేయరాదను నియమ మొకటి ఇప్పుడు పార్లమెంటు సభలో అమలు జరుగుచున్నది. అయినను, కామన్సు సభలో నది ఒహిరంగముగా చచ్చుకు వచ్చినప్పుడు మాత్రము దానివలన తన నియోజకవర్గమునకు కలుగగల లాభనష్టములను గూర్చి ఆ సభ్యుడు చెప్పిన దాని కనుకూలముగా గాని, క్రితకేముగా గాని వాదింపవచ్చును. అట్లు చర్చించబడునది ప్రయోజనాలు బిల్లు (చిత్తుచట్టము) గాక కాసన విధులను మార్పు పబ్లిక్ చిత్తు చట్టమే యైనచో అది తన నియోజకవర్గమునకుగాని, అందులోని అందులోని ఒక ముఖ్యమైన వర్గమునకుగాని, ఎట్టి నష్టము కలిగింపగలదో దానినిగూర్చి చెప్పవచ్చును. ఈ విషయమై తన నియోజకవర్గము వారతనికి చేయు విన్నపముల నతడు జాగ్రత్తగా విని ఆలోచింపవలెను. కేవలము తపాలాద్వారముననే గాక 'డెప్యూటీమెన్'లనబడు ప్రాతినిధ్యములతో కలిసి మాటలాడుట ద్వారమునను, సభలను సమావేశముచేయుట మూలమునను గూడ అట్టి విన్నపముల తీసికొనివేడింపబడుచుండును. సాధారణముగా నిట్టి ప్రాతినిధ్యములకును, సమావేశములకును మంత్రులే ఎక్కుడు కాలమును వినియోగింప వలసియున్నను, సామాన్య సభ్యులు కూడా పార్లమెంటు సమావేశమున కాలములో ఇందునిమిత్తము కొంత కాలము వినియోగింప వలసియుండురు. ఇట్టి సందర్భములలో తనను చూడవచ్చినవారి కలిగి జర్జను మిచ్చుటయేగాక తాను కూడ వారి ప్రాతినిధ్యముతో కలిసి వెళ్ళి మంత్రులను దర్శించి తన నియోజకవర్గము వారి కోర్కెలను అభిప్రాయములను దేశ ప్రభుత్వమునకును కాసననిర్మాణమునకును బాధ్యులైన మంత్రులకు తెలియపరచుచుండవలెను.

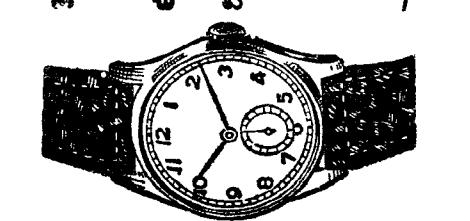
కేవలము కాసననిర్మాణమునకును, పరిపాలనమునకును సంబంధించిన విషయములలో తన నియోజకులకు సహాయముచేయుటలో మాత్రమే మన పార్లమెంటు సభ్యుని బాధ్యత పూర్తికాదు. పార్లమెంటు సమావేశము జరుగుచున్న సమయములో ముఖ్యమైన చచ్చులు జరుగునప్పుడెల్ల సభామందిరములో ప్రేక్షకులు కూర్చుండు గ్యాలరీలకు ప్రవేశమును కలిగింపవలసినదని అనేకు లలిని బాధించుచుండురు. రాజకీయముగా మాత్రమే తనకు అల్పపరిచయముగల స్త్రీ పురుషుల ననేకుల నతడు పార్లమెంటు భావము యొక్క వసారాలలో వెంటబెట్టుకొని తీసికొని పోవుటగాని, ఆ భవనము దాబాపైన వారికి ఫలహారము నొసగి వారిని సంతోషపరచుటగాని, బడిపిల్లలైన బాలబాలికల ననేకులను స్వయముగా వెంటబెట్టుకొనిపోయి పార్లమెంటు విశేషమును వారికి చూపించుటగాని మన పార్లమెంటు సభ్యుడు సర్వసాధారణముగా చేయు నిత్యకృత్యములుగా నుండును. పార్లమెంటు సమావేశము జరుగుచున్న కాలములో మన సభ్యుని కర్తవ్యము లిటువంటివిగ నుండును. ప్రతి వారము చివరను కని అదివారములలోగాని, సమావేశములలో మధ్యమధ్య వచ్చు నెలవుదినములలోగాని, పెద్దనెలవులలోగాని మన పార్లమెంటు సభ్యుడు నిర్వహింపవలసిన కర్తవ్యములను, బాధ్యతలను ఎన్నో ఉండును. పార్లమెంటులో జరిగిన విషయములనుగూర్చియు, అందులో తాను చేసిన ఘనిగుఱించియు మధ్యమధ్య అతడు ఉపన్యసింపవలసియుండును. సాంఘిక, ధార్మిక, రాజకీయ సంబంధములైన సభల కలిగి వాడగు కావలసియుండును. కొన్ని సభల కలిగి డెప్యూటీ వహింపవలసియుండును. కొన్ని బజారులు మొదలైన ప్రజోపయుక్త సంస్థల నతడు తెరువవలసియుండును. ప్రజల కాష్టాదకరములైన ఉద్యానవన విహారపు విందులలో పాల్గొనవలసియుండును. ఇంక నెన్నో విషయములందు పాల్గొనవలసియుండును. ఇటువంటి సందర్భములందెల్ల స్థానికపార్లమెంటు సభ్యు నాహ్వానించుచుండురు. అతడందు పాల్గొనవలసియుండును.

కామన్సుసభలో తన కాలము చాల వ్యర్థముగచున్నదని పార్లమెంటు సభ్యుడు వాపోవుచుండును. ఒక్కొక్క చర్చనీయాంశమెప్పుడు వోటుకు మెట్టబడునో యని అతడు ప్రశ్నవేడెయుండి తనపక్షమువారితోపాటు తనవోటును కూడా ఇచ్చి ఆ విషయముపైన తమపక్షమువారి అభిప్రాయమును బలపరచవలసియుండును ఇది సులభమైన పనికాదు. ఒక్కొక్కవిషయముపైన నెవ్వరో చాలమంది గంటల తరబడి మాటలాడుచుండురు. ఒక్కొక్కప్పుడది తల నొప్పి వచ్చునట్లుండును, ఒక్కొక్కప్పుడు మన సభ్యుడే ఒక విషయమునుగూర్చి మాటలాడ దలపవచ్చును. అప్పుడతడు చర్చనీయాంశమునుగూర్చి తాను నేరరించిన సంగతులను వ్రాసికొనిన జ్ఞాపికల ప్రత్రములతో సభ్యులు కూర్చుండు ఆవిషయని గుడ్ కచ్చిన బలమంచున, కామన్సుసభాధ్యక్షునకు కనబడునట్లు అతను ఆశురతతో కూర్చుండి యుండును. ఒక సభ్యుడు తన యువన్యాసమును సమాప్తిచేయగానే ఇతడు నిలిచి అగృహ్థుని దృష్టి నాకర్చింపవలెను. అట్లతనిని ఆకర్షింపచో మాట్లాడుట కితనిని పిలువక ఇతనివలెనే నిలిచి యాతని దృష్టి నాకర్షింపగలిగిన మఱియు క సభ్యుని మాట్లాడవలసినదని పిలుచును. ఇతడట్లు చేచియుండగా పుణ్యకాలము గడచిపోవును. ఈలోపున నితడుమాటలాడదలచిన యంశములనే మఱియుక సభ్యుని పెదవులద్వారమున సభ్యులకు నివేదింపబడుటయు జరుగును. కామన్సుసభలో కొన్ని కొన్ని సమయములలో అత్యంత ప్రాముఖ్యమైన విషయములు చర్చింపబడి తీర్మానింపబడుచుండును. అట్టి చరిత్రాత్మకమైన ఘట్టములలో తాను కూడ పాల్గొనుచున్నాను కదా యను సంతోషముకూడ మన సభ్యునికి కలుగుచుండును. ఈ కామన్సుసభవారి చర్చలు, చర్యలు, ఎంతో కాలపారణము చేసి ఒక్కొక్కప్పుడు సభ్యుల కక్షిసామగ్ధ్యములను, కర్మశుచ్చి గొప్పగొప్ప పురుష ప్రశుల్లములను, మహాన్నతాశయములను, ఆశీలను వృషచేయుచున్నట్లు గూడ వరులకు తోచవచ్చును. దీని కొరకంటెటి త్యాగము చేయుట యుచితమేనాయనిపించును. కామన్సుసభలో సభ్యులుగా నుండగా దాని విశేషము కనబడకపోవచ్చును గాని సభ్యత్వకాలము ముగిసి సభలోనుండి యీవలకు పోయిన వారు మాత్రము ఒకమారు వెనుకకు జూచికొని కొంత విచారముతో నిట్లాడు మార్పుచుండురు.

1858 నాటి పార్లమెంటు సభ్యుల నిత్య జీవనమును గూర్చి మెకాలేగారి జీవిత చరిత్రను రచించిన ప్రెవిలియన్ గారిట్లు చెప్పియున్నారు

"ఎంతో విగుగున శ్రమమును కలిగించు రాజకీయ జీవనము, వోటుచేయుటకొరకు సాయం కాలము ప్రాద్దుపోవు వజరును, అర్ధరాత్రును వజరును గూడ చేచియుండుట, అటు తరువాత భోజనము తరువాత నింకొక యడుగు వేయుచు, 'లాబీ'ల చుట్టు మఱిమఱి ప్రదక్షిణముచేయుచు మొత్తముమీద నొక అరమైలు దూరము నడుచుట, కలకలము మధ్య, గడచిపోయిన భుజించుటలు, ఒక మాద్రకు మఱియుక ముద్దకు మధ్య

వాళ్లు అమర్చిన రిస్టువాళి రు 20/8



స్విస్ మేడ్. వరిగా దైచువును. ప్రతిది 8 పిక్ల గ్యారంటీ. గుంత్రం లేక చతురం క్రొమియంకేసు రు. 20/8 మేరికం రు. 25/- ఇల్లవదవు అకారం క్రొమియంకేసు రు. 30/- రోడ్డుగోల్డు (10 వం గ్యారంటీ) రు. 55/- 15 రాక్ల క్రొంకేసు రు. 38/- 15 రాక్ల రోడ్డుగోల్డు రు. 75/- రెక్లాంగ్యులర్. వంపుగలది లేక బామ అకారము క్రొమియంకేసు రు. 42/- మేరికం రు. 45/- రోడ్డుగోల్డు (10 వం గ్యారంటీ) రు. 68/- రోడ్డుగోల్డు 15 రాక్ల రు. 88/- అకారం దైచిమి: ధర రు. 18/-, రు. 22/- పెద్దవై రు. 25/- పోస్టేజీ ఉచితము. ఏరెండు కొనువారికైనా పోస్టేజీ ఉచితము

H. DAVID & CO.,  
Post Box No. 11424, CALCUTTA

ఆకస్మికముగా సభాభవమున నేదో యొక విషయము వోటుకు పెట్టగా నందు పాల్గొనుటకు పరుగెత్తిపోయి, తన వోటు నిచ్చుటకు ఇరువది నిమిషములు గడుపలసినప్పుడు, రాత్రి ఛాల ప్రార్థనాపూర్వకమున తరువాత తెల్లవారజామున మూడుగంటల వేళ ఫిబ్రవరి నెలలో కురియు వర్షమువలన రోడ్డుతో నిండియుండు పీఠులలో నడిచి ఇల్లుచేరుట, లండన్ నగర మధ్యమున వడిచేసవిలో సభ్యులతో కిక్కిరిసి యుండిపోవు పార్లమెంటు సభాభవము మధ్యలో మంజుల వెనుక ముడుచుకుని కూర్చుండి యుండటము— ఇవి ఆవాటి పార్లమెంటు సభ్యుల వైభోగములు. తరువాత నలుబది సంవత్సరములకు కూడ పరిస్థితు లీటేయుండెనని ఇతర గ్రంథముల వలన తెలియుచున్నది. ౧౮ రిచార్డు టెంపిల్ అను నతడు భారతదేశములో గొప్ప ప్రభుత్వోద్భావములు చేసి వచ్చి 1885—1892 సంవత్సరములకు మ్యు ఇంగ్లాండులో పార్లమెంటు సభ్యులుగా నుండెను. అతడు ఇంగ్లాండులో మొత్తమున పనిచేసికొని ఇతరవిధముగా ప్రాముఖ్యము వహించిగాని గుర్రుని గుర్రుడు కాలేదుగాని కామస్వసభ్యత్వమును మాత్రము ఆదర్శ ప్రాయముగా నిర్వహించి దానిని గ్రంథము చేసి ప్రఖ్యాతి పొందినాడు.

ఈసభ్యుడు కామస్వసభాభవమునందు తన స్థానమున తప్పక కూర్చుండియుండెను. అట్లు గానో వోటు నిచ్చుటకై “లాబీ” లలో నడుచుచుండును. అతడు కొందలు స్నేహితులను సాధారణముగా పార్లమెంటును చూడవచ్చిన స్త్రీలను వెంటిడికొని పార్లమెంటు సభాభవములోని విశేషములను వారికి చూపించుచుండును. ఆయన పార్లమెంటు సమావేశములో వెన్నుడును వోజుకొనుట మానలేదు. మొత్తము 2118 “డివిజనులు” అనగా సభ్యుల వోటుచేయుటకై విడివిడిగా నిలుచు సంఘములలో 2072 టిజను దాతడు పాల్గొనెనని చెప్పవలసిన అతిదెంత శ్రద్ధచూపుచుండెనో తెలియగలదు. ఆయన కేదో జబ్బుచేసినగాని, సభకు పోకండ నుండడు.

పార్లమెంటు సభ్యుని నిర్విజీవనమునందు పార్లమెంటుసభ సమావేశ మగుచున్న సమయమున కొన్నికొన్ని దినములలో ఊపిరి తిరుగనంటి పం యుండుననియు, మఱికొన్ని దినములలో కొంచెము తక్కువపని యుండననియు ఇతడు వ్రాసి యందుల కుదాహరణముల నిచ్చినాడు.

కొంచెము కనితక్కువగా నన్న దినమున పార్లమెంటుసభ్యుడు మూడుగంటలవేళ సభామందిరములో ప్రవేశించును మూడున్నర గంటలకు ప్రక్షోభము లారంభమగును. ఇందులో మన సభ్యునికి ప్రస్తుత లేకపోవుచున్న అందువలన నతడు తన నియోజకవర్గమునండి వచ్చిన కొందలు స్త్రీ పురషులనుగాని, వారి కుటుంబముగాని వెంటబెట్టుకొని పార్లమెంటు సభాభవమునందు విశేషములు చూపుటకు బయలుదేరును. ఆ సమయమున సభలో మంత్రులు ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పుదురు గనక సభక్రిక్కిరిసియుండును. ఆ సమయముననే ప్రఖ్యాత పురషులైన కొందలు సభ్యులు తిరుగాడుచుండుట కూడ చూడవచ్చును. తరువాత అతడు తన స్నేహితులకు సభామందిరమున నైన గల దాదామిద లేనీటి నిప్పించుటకు తీసికొని వెళ్లును. అటుతరువాత నతడు సభామందిరము నకు వచ్చి తన స్థానమునందు కూర్చుండును. అప్పుడు జరుగుచున్న చర్చలో నతడు పాల్గొనదులవలెడు. అందువలన దానినతడు చిరనవ్వనో వినుచుండును. మధ్యమధ్య చిన్నచిన్న విషయములు తీర్చానించుటలో చేయబడు వోటింగులో నతడు పాల్గొనును. ఇట్లు సాయంకాల భోజన సమయ మగువరకును జరుగును. అప్పుడతడు తన స్నేహితులతో నొకడు సభామందిరము దాటానైన గల ఒక గదిలో నొసగుచున్న విందులో పాల్గొనును. వీరట్లు భోజనము చేయుచుండగా నేదో యొక విషయము సభలో వోటుకు పెట్టబడగా వోటుచేయుటకు రమ్మని నూచించు విద్యుచ్ఛక్తి ఘంటారము వివరమును. అతడు వెంటనే పోవనియెడల అతని వోటు తీసికొనుట తప్పిపోవచ్చును. అందువలన నతడు అక్కడికి పరువెతిపోయి వోటు నిచ్చి తరువాత మఱువచ్చి భోజనము పూర్తిచేయును. అటుతరువాత

తోమ్మిదిగంటలన్నర యగునపు టికొడు మఱు సభామందిరములోనికి పోయి ఆకవచ్చుని బెంచీలలో తన స్థానమున కూర్చుండి అక్కడ జగగుచున్న చర్చలను వినును. అప్పటినుండి అర్ధరాత్ర మగువఱకును ఆ చర్చలు జరుగుచునే యుండును. ఈమధ్య నత డొకమారు సభామందిరము నంటియున్న వైవసారలోనికిపోయి, రాజకీయముగ తనకు సంబంధించిన మిత్రులకు జాబులు వ్రాయును. ఆయితే ఆ సమయమున సభలో జరుగుచున్న సంగతు లెల్ల అతనికి వివరముచే నే యుండునట్లతడొక చెవి నావైపు నకు తెట్టి వినుచునే తనకన్న కాగితమువైచించి వ్రాయుచుండును. పావు తక్కువ పండ్లెండు గంటలవేళ “డివిజన్, డివిజన్” అని ఏదో యొక ముఖ్యవిషయమును నిర్ణయించుటకు దానిని గూర్చి సభ్యుల సమూహసమూహములను నూచించు వోటు గైకొనబోవుచున్నారను పిలుపు వివరమును. అంతట నతడు దానికి అనకూలపు “లాబీ” లోనికి, వ్యతిరేకపు “లాబీ” లోనికి పోయి తన వోటు నిచ్చును. అర్ధరాత్ర మైన పిమ్మట మన సభ్యుడింటికి పోవును.

పని మోచుగానుండు దినమున మన సభ్యుడు పగలు పదకొండు గంటలకు సభామందిరమునకు వచ్చి పెద్దమెట్లపైకి ఏదో ఒక వ్యవహారము నకు సంబంధించిన ఒక ప్రయోజనము చిత్తు చిట్టమునగూర్చి విచారించుట కేర్పడిన “కమిటీ” లేక ఉపసంఘమువారు సమావేశమగు గదిలోనికి పోవును. ఆ యుపసంఘమున కతడే ముఖ్యుడై యున్నచో సాయంకాలము నాలుగుగంటల వఱకును అతడు తన దృష్టిని అటునిటు మఱించుకొన వీలుండదు. ఇంకొక సంగతి చెప్పి జొర వీలుండదు. ఈలావుగా అల్పావధి మన వారగించుటకు కూడ అవకాశముండదు. ఆ చిత్తుచిట్టమునగూర్చి వ్యాయవాదులు చేయు వాదనల నతడు జాగ్రత్తగా వివరము కళ్ళాగ్రుచ్చుకొనినవారు క్రమాక్రమములనగూర్చి, ప్రస్తుత ప్రస్తుతములను గూర్చియు చేయు “పాయింట్స్ ఆఫ్ ఆర్డర్” అనబడు ప్రశ్నలను గూర్చి తన నిర్ణయముల నొసగవలెను. ఆ చిత్తుచిట్టమును ప్రతిపాదించినవారను దాని ప్రతిఘటించువారను తెచ్చిన సాక్షుసాధనములను విచారించవలెను. అయావిషయములందు ప్రవీణులైన వారి యభిప్రాయములను విమర్శింపవలెను. ఇట్లా దినమున చాల శ్రమపడి మఱు కామస్వసభలో జగగుచున్న సమావేశమునకు పోయి తన స్థానమున గూర్చుండును అప్పుడేదో యొక ప్రశ్నకుడును నయినవరకే తెలిసియుండి నందువలన సభాకార్యక్రమప్రణాళికపత్రమునందచ్చు పడియుండుటవలన ఆ సమయమున కతడు వోజుకొన నుండవలెను ఈ ప్రశ్నకు పురస్కరించుకొని ఎదిరవత్తుముగాని సభ్యులు చేయు అడ్డునాళ్ళను, వానికి ప్రభుత్వపత్రిక యొకటి నొసగు ప్రత్యుత్తరములను ఇతడు వివరించుచుండును. అటుపిమ్మట సభలో నేదో యొక విషయమును గూర్చి జగగు గొప్పచర్చనితడు జాగ్రత్తగా వినును, అందులో పాల్గొనదులచి మూలకాదులకై అక్కతుని అనుమతిని పొందుట కతడప్పుడు లేచి నిలుచును గాని సభాభ్యుత్పాదకనిని గమనించక మఱిముకసభ్యుని జూచి అతనికి మాట లాడుటకై నచ్చు నిచ్చుటవలన సీతదాశాధం గము జెందుచుండును. తుదకు గడియారపుముల్లు ఎనిమిదిగంటలవైపు చూపునయమున సీతదాశాధుని దృష్టి నాకొంపగలగును. అంతట నాయన ఇతనిని పిలిచి మాటలాడుట కవకాశ మిచ్చును. ఆయితే ఇంతలోనే అరగంట విరామకాలము వచ్చును. ఈలావుగ నతడు భోజనము చేసి వచ్చుటకు వ్యవధి లేదుగనక ఫలహారకాలకు పోయి, అల్పావధి మన బుచ్చుకొని మఱు సభసమావేశమగుటకు కొన్ని నిమిషములకుండు గనే వచ్చి తన స్థానమున నుండును. అట్లు చేయనిచో తాను ఇంతసేపటినుండి మాటలాడుటకు వేచియుండిన అవకాశము విడిచి పోవును. ఎనిమిదిన్నర గంటల వేళకో మఱి కొంచెమునీటికో అతడు తన యుపన్యాసము నొసగును. తోమ్మిదిగంటల తరువాత నతనికి కొంచెము మనశ్శాంతి కదురును గాని ఇంతలో ఎవరో యొకరు ఇతని యుపన్యాసమును ఖండించి దానిని తగులేటికి కిక్కింతురు. ఆ విమర్శకుడు తాను చెప్పినదానికి అపార్థమును చెప్పుచున్నాడని ఇతనికి తోచగా నిత

**బలుసూ బలుసూ**  
(9 వ పేజీ తరువాయి)

ప్రభావదాహరణంగా తయారయిన కింబళునా ఆమంతో నేను యింటికి వెడితే మా అమ్మ, నాను నన్ను గుఱింపలేరనే అనుకుంటాను ఆరోజులనాటికి పూర్వార్థపరాయణుల పిల్లలు (వైదికలలో నన్నమాట) గోష్ఠావసంత జాట్లతో వుండేవేమో కష్టాచారం క్రమంగా తలయావత్తు గిరజాల పెంచడం (క్షత్రియవేషం) కొన్నాళ్లు ర్యాంం చేసింది. పిమ్మట తివానీ కత్తిరింపూ చిన్నపిల్లకా కష్టతి తూర్పునుంచి రవాణా అయింది. క్రమంగా క్రాఫింగుకష్టతి లోకి వచ్చింది యిది అమల్లోకి వస్తూవస్తూన్న రోజుల్లో రచించిందే మా మొట్టమొదటి కామేశ్వరీశతకం. అప్పటికి యెవరో యెక్కువ తిరగతివాళానా, బాగా యింగ్లీషు చదువు కొన్న వారూ తప్ప యీ క్రాఫింగుకష్టతి జంకే వారు ఆవాటి కొందలు నాగరికయవకులను మనస్సు పెట్టకొని పుట్టినదేయీ పద్యం —

“సకలముక్త గొఱిగించుకొందు రకటా!  
పన్నాగ్నిమలా? కారు; బొట్టక కొంతేనియు ఫలముం దిడ రదే  
మో, ముండల “కాగ; వి  
ప్రకుల్లతంతుల కిట్టి పాటు గలిగెక  
తైవారి మాటే? యెందుకు నొకం బిటు మాటే? నీ కలుగరా  
దో నేవి! కామేశ్వరీ!”

యీ శతకంలో చాలా పద్యాలు లోకపు మాగునగూర్చి వుంటాయి. అప్పటికి ఆ కష్టతి మార్చి దూరంగా కనపడేది యిటేకల బూత్తు జోషావోలే కామేశ్వరీ కూర్చునే స్థానం, ఆవేషంలోనే భోంచేసే (హాట్ లోనే కాగ) వాళ్ళు బయలు దేటాగ. యారీతి మదరాసులో చూచిన విద్యాధుర్యుగా మందేకానికి దిగుమతీ అయింది. హోవపు జమీందార్ గాగా మద్రాసువిద్యాభ్యసం చేసినవారే ఆయన మడి కట్టుకోవడం గుగదా అని లోకుల గట్టి వండ్ల బ్రాహ్మకు కూడా మడిగట్టుకోకుండానే వంటచేయడం ఆరంభించాడు వారంగోజాలపాటు ఆ పద్ధతి నడిగించి ఒకరోజున గుట్టుపు కమ్మ పుచ్చుకొని — “నేనాపాత్రుణ్ణయితే నాపం కినికూర్చునేవారంత ఆపాత్రులనుకొన్నానీ నాకే పెన్స!” అని ఆకి నూకం జోగింది తనవార జాగ్రత్తంగానే ఎంచుంచేవాడు. యీ వొక్క మాస్సే కాదు యెక్కువార్లు వాల్లంతట ఆ పద్ధతిని పడుకున్నాయి సామాన్య ప్రజల మాట ఆలా వుంచుదాం అనార్యంశశ్యులగా వుండే అంశపు కాంతలో యెంతో విద్వార మైన మార్క్స కన పడుతుంది. మొగళ్ళ క్రాఫింగుకే మొట్టమొదట యెవరించుకొనేవళ్ళం

దొంటి రెండు సాగులు తిటాయి లేచి నిల్చిచి సభవారి యనుమతితో తన భావమును వెల్లడి చేయును. ఇదియంతయు అనుసంధానికై రాత్రి రమారమి పండ్లెండుగంటలు కాంచుచుండును. అప్పుడా విషయమును గూర్చి వోట్లు తీసికొనబడును అటు తరువాత విద్యావిషయమునకు సంబంధించిన పెద్దమనుష్యుడొకడు ప్రతిపాదించిన యొక విషయము చర్చకు వచ్చును. అర్ధరాత్రి దాటినతరువాత పార్లమెంటులో చర్చలు జరుపరా దను నియమము ఇటువంటి విషయములకు వర్తింపదు. రాత్రి ఒకటిన్నర గంట వరకును ఈ చర్చ సాగును అప్పుడు దానిని గూర్చి వోట్లు గైకొనిగా సభమగియును. అంతట మన సభ్యుడు చాల డిస్సీపోయి యింటికి పోవును, పార్లమెంటు నిర్విజీవనమును గూర్చిన యీ వర్ణనము ఇప్పటికిని కొలదిమాత్రపు మార్పులతో సరిపావుచున్నది. 1902 కు పూర్వములో జన సమయమున నొక అరగంట సభకు విరామముండెను గాని ఇప్పుడట్లుగాక నిరంతరముగా జరుగుచుండును. అధ్యక్షుడు భోజనమునకు వెళ్లినప్పుడు ఉపాధ్యక్షుడు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించును. ఇటీవల సభ రాత్రి 11 గంటలవరకు మాత్రమే సమావేశమగుచున్నది.

తిరువాది అడవాళ్ళుకూడా యేదో నూదిరి క్రాఫింగులోకి దిగారు. అంతటితో ఆకడం యింకా విడాకులవ్వం ప్యాసుకావేదా? ప్యాసుయేదాకా వుంటే మయికాలం కాస్తా గతిసుందని కాబోలు యితరోపాయాల ద్వారా మొదటి సంతారానికి కష్టపెచ్చడం జగగుతూ వుంది. అది యెండటికో తలవంపుగా వున్నా అగ్గిరించడం అనివార్యమే అటుమకుంటూవుంది. కొన్నాళ్ళుకొస్తే ప్రవమతంలో కలిస్తే బాంబుం దనకొకేవారు అది మాచిన్ననాటి ముచ్చట. అలాకలిసివాడెవడేనా నూట నాలు వుంటేవాణ్ణి లేచిపోయిన యిలానిని చూచినట్లు చూచేవారు. యిప్పుడాలా కలిసే నాళ్ళంటూ లేనే లేకు. ఆ నాగరికత ప్రతియింట్లోనూ వ్యాపించి కనపడుతూ వుండడంచేతని తోస్తుంది. దీనికి యెవరి బలవంతమా అక్కట లేదు. కాలమే ఆయా మార్పును తెస్తూ వుంది అంశ్యజాలు. అది మంధ్రులుగానూ, అది మద్రావిళ్ళుగానూ మఱారు మొదట కొన్నాళ్ళదాకా; అక్కట్లగాంధీగారు వారిని పరిజనులుగా మర్చివేరారు. దేవాలయాల్లో నేడో రోపో ప్రవేశంపెచ్చారు. అంతమాత్రానికి వారి నాయకుడు అంచెపెచ్చారు గారు సంతోషి పడేటట్లు తోచడంలేదు. ఆయన కొరికి యెంతోకూ వుండో! యింతోకూ ఆయనమాత్రం పద్ధతులకు భువనాలా వొప్పుకొని ఆరంభించే గాంధీగారిని ఆరాధిస్తూన్నట్లే తోచు గాంధీగారు వైకొకటి లోపల వొకటి పెట్టుకొని యే పనిగాని చేసారంటే ఆయా మాకి లోకులే కాదు, దేవుడకూడా సమ్మతించడు. అయితే యీ పారిజనులను దేవాలయాల్లో ప్రవేశ పెట్టడానికి రాజకీయంగా యేదో వడ్డేశం వుండే తీరుతుందిని వ్యాఖ్యానంచేయడం అనివార్యంగా కనపడుతూ వుంది. యేమంటే స్వగాజ్యం రావడానికి గుమారు పది కొట్లమంది మహమ్మదీయులు అటంకం కలిగించడం ఆబాలకాపాలనూ యెట్టిగిందే యీ పారిజనులు ఊ అనడమే తరువాయిగాని అంటే వారు వుపయన సంస్కారం చేసే కచ్చుకొని- ‘సయం పంచోత్తరం శతం’ అన్నమాదిరికి తిడిసి మోపెడై చిటికి పూడ్లం బుకరంగా పరిణామచడంలో ఆకస్మిక మేముంటుంది? యిది నూలదప్ప

(18 వ పేజీ చూడుడు)

కేసరిగుటికం లిమిటెడ్, మద్రాస్  
ఓరిస్సా, నైజామదామియన్సు, అలంధ్రజిల్లా  
తమిళనాడులకు పంపిణీ :

సీతారామ జనరల్ స్టోర్సు,  
విరంపురం, ఏకింద్రాబాదు, బెజవాడ, మధురం

\* ౧౮ కోర్టిస్ ఇర్బుగారు వ్రాసిన “పార్లమెంటు అను గ్రంథము” నాధారపరచుకొని ఈ వ్యాసము వ్రాయబడినది.



శృంగారంనాడు ముస్లిములు మసీదుకు మళ్ళా  
లని, శనివారంనాడు యూదులు సిన  
గాగ్గకు వెళ్ళాలని, ఆదివారంనాడు క్రైస్తవులు  
చర్చికిపోవాలని విధిగా నిర్ణయించారు. హిందు  
వులు దేవాలయానికి చేరేందుకు అలాటి నియమ  
మేమీ లేకపోవటం జరుగుతున్నది. ఒకవేళ వెళ్ళడ  
మంటూఉంటే, "హేతువులేనిది తీతువ కూయ"  
దన్నట్లు, ఏదో కారణం ఉన్నదన్నమాటే.

చేతిలోడబ్బు, శరీరంలోశక్తి, మనసులో  
శాంతి లోపించినప్పుడు ప్రతివ్యక్తికీ ఘర్షణ  
స్ఫూర్తించేవి రెండు ఒకటి ధైర్యజ్ఞుడు, రెండు  
దేవుడు. అన్నీ సక్రమంగా నడుస్తున్నంతవరకు  
అంతా తన ప్రయోజకత్వమేనని మిడిసిపడే  
పెద్దమనిషికి, బండిబాట తప్పగానే నిబ్బర  
మంతా నీరవుతుంది. అందుబాటులో ఉన్న  
జ్యోతిష్కుడి దగ్గరకు ముందు పరుగెత్తుతాడు.  
జాతకచక్రంలో గ్రహాలను సమయానుకూలంగా  
ఫీరాయించి, నాలుగు రాజ్యాలను సిద్ధాంతి  
గారు ప్రసాదిస్తే కొంత తృప్తి పడతాడు.  
అప్పటికి స్థితిరేకుడకపోతే "నీవే తప్ప నితః  
పరం జెరుగ, రావే ఈశ్వర, కావ వేవరద  
సంరక్షింపు భద్రాశ్రయ!" అని భగవంతుణ్ణి  
ప్రార్థించుకుంటాడు.

కేవలం లోకాతీతులైన ఋషిపుంగవులు,  
పరిష్కృతమైన భాగవతోత్తములు తప్ప, సామాన్య  
జనం నిష్కారణంగా భగవంతుడి ప్రసక్తి  
పట్టించుకోరు, కొండరి పట్ల నిస్సహాయత  
అందుకు కారణం కావచ్చు. మరికొందరిపట్ల  
ఇహలోక సౌఖ్యకాంక్షగాని, పరలోక మోక్ష  
వాంఛగాని భక్తికి దారితీయవచ్చు. అది గాక  
పోతే చేసిన కృత్యాలకు సంబంధించిన పాప  
భయంవారి దృష్టిని దేవుడివైపుకు మరలించ  
వచ్చు.

కాని, భక్తికి ముఖ్యకారణం భయం. ఆ  
రెంటికి ఎక్కువ సంబంధం ఉండడంవల్లనే  
"భయమా, విభక్తి" అనే జంటమాట ప్రచారం  
లోకి వచ్చిఉంటుంది. ఆధునికశాస్త్రజ్ఞులలో  
నాస్తికులైనవాళ్ళు మానవుడే దేవుణ్ణి సృష్టించా  
డంటారు. వానరత్వం వదిలి నరత్వం సిద్ధించే  
కాలంలో మన పూర్వులకు, ఉరుములు, ఏడు  
గులు, గాలివానలు, భూకంపాలు, అడవి

కులాసాకబుర్లు

# భయమూ భక్తి

శ్రీ జి. యన్. సూరి

మలబలు మొదలైన అర్ధంగాని విషయాలు  
అనేకం ఉండేవిట, వీటినుంచి రక్షించుకోటం  
చేతగాక అపరిమితంగా భయపడేవాళ్ళుట.  
మొదటి సితిలో ఈ పంచభూతాలనే దేవుళ్ళుగా  
పరిగణించి మొక్కువాళ్ళుట. ఈలాంటివాటిని  
కట్టించే శక్తిని ఏదోవిధంగా తృప్తిపరచకపోతే  
చెండుకు తింటుంది భావించేవాళ్ళుట. క్రమంగా  
ఈభావం నాగరికతనుబట్టి మారిపోయి భగవంతు  
డంటే దయామయుడని, నిరాకారుడని వస్తరా  
వస్తరా అని అనుకోసాగినారట.

ఇదంతా నిజమయినా, కాకపోయినా, ఒక్క  
విషయంమాత్రం ఒప్పుకోక తప్పదు. మానవ  
స్వభావాన్ని, లక్షణాలను దేవుడికి ఆపాదించటం  
జరిగింది పొగడితే ఏమనిపేనా పొంగిపోతాడు;  
లక్ష్యించెయ్యకపోతే అగ్రహిస్తాడు. అదేవిధంగా  
ప్రతివ్యక్తికి ఆరాధిస్తే దేవుడు తప్పక ప్రసన్నుడవు  
తాడనే నమ్మకం అవతరించింది. ఒంటరిగా కాక  
మందిలో ధైర్యం ఎక్కువగా ఉంటుందికాబట్టి  
ఈ తరంగానికి ప్రత్యేక ఆలయాలు ఏర్పడి  
ఉండవచ్చు.

అయితే దేవుడి మన్నన పొందటానికి స్తోత్ర  
ధ్యానాదులు ప్రధానమైన భక్తిమాత్రమే ఏకైక  
సాధనం కాదని మనపురాణాలే చెబుతున్నాయి.  
శ్రీ మహావిష్ణువుచేత ఇన్ని అవతారాలు ఎత్తించిన  
జయవిజయులు గాథ అందుకు నిదర్శనం...  
భగవంతుడి ద్వారపాలకులను శపించి, మూల  
'విరాటు'నే ముప్పతిప్పలపాలు చేసిన సనకసనంద  
నులు మహర్షులై మోక్షం సంపాదించారు.  
త్వరగా మూడు జన్మలలోనే పోగొట్టుకున్న  
ఉద్యోగం తిరిగి రాబట్టుకోటానికి, అనవసరంగా  
ఏవిధమైన ప్రసక్తి లేని మానవులను హింసించిన  
జయవిజయులూ ముక్తి పొందారు. కాని  
ప్రకృతివిరుద్ధంగా కనబడే ఈ మార్గాన్ని జన  
సామాన్యం అనుసరించటానికి సాహసించదు.  
వీళ్లే గాడు; స్వయంగా శ్రీ మహావిష్ణు వే  
ఆ విధంగా హామీ ఇచ్చిఉండకపోతే జయవిజ

యులుగూడ ఈ పద్ధతి అవలంబించే వాళ్ళుకారు.  
అందువల్ల భగవంతుడి ఆదరణ సంపాదించటానికి  
భయమూ భక్తి ప్రధానమార్గాలు కావటంలో  
ఆశ్చర్యం లేదు.

క్రైస్తవ ఆరాధనలో భయభక్తులకు ఎంత  
ప్రాముఖ్యత ఉన్నదో గమనించదగిన విషయం.  
దేవుడికల్గిన కప్పివేయటం అసంభవం కాబట్టి  
చేసిన చర్యలు ఎప్పటికప్పుడు భగవంతుడి  
చిట్టాలోకి ఎక్కువగా ఉంటాయని గ్రహించారు.  
అందువల్ల చేసిన తప్పును ఒప్పుకోటమే  
ఉత్తమ మనినర్థించారు "నీవు ఉత్తముడవు;  
నేను పాతకుడను." అనే సూత్రాన్ని అవలం  
బించారు. ఆదివారము నాడు చర్చికి పోయి  
అక్కడ చేరినవారి నందరినీ చూసేటప్పటికి  
ఇంతమంది పాతకులలో నే నెంతటివాడినీలే అని  
ప్రతివ్యక్తికి ఒక విభవైన నిబ్బరము చిక్కు  
తుంది. తప్పిదాలు ఒప్పుకుని, తుమపణ వేసుకుని  
బయటికి రాగానే, చిహ్న చింత లేకుండా  
మామూలు కార్యక్రమానికి పూనుకోటానికి  
వీలవుతుంది.

ముస్లిముల ఆరాధన మరోవిధంగా ఉంటుంది.  
వీరిదృష్టిలో ప్రధానమైనది బలం. వారి స్తోత్రం  
లోగూడ దేవుడి శక్తిసామర్థ్యాలను కీర్తించ  
టమే అధికంగా ఉంటుంది. 'అల్లాహ్ అక్బర్'  
అంటేదేవుడు సర్వశక్తులు కలవాడని అర్థమట  
యూనానీవైద్యంచూడండి. వాళ్ళమందులుకేవలం  
మంగులుమాత్రమే కాదు. వ్యాధినిర్మూలకం  
ఉపకరించే ఓషధులేగాక, బలమిచ్చే పదార్థాలు,  
కడుపునింపే ఆహారము మొదలైనవన్నీ  
కలిపిపాల్యాలగా నేటిస్తారు. అదేవిధంగా వాళ్ళ  
ప్రార్థనావిధానంకూడ ఉంటుంది. మూర్త్యు  
నమస్కారాలవలె, అందరూ కలిసి ఒక్కసారిగా  
నుంచుని, కూర్చుని, వంగి, లేచి, గట్టి గొంతు  
కతో అల్లాను కీర్తించటంవల్ల మానసికశాంతి,  
శక్తి చేతురటమేగాక శరీరానికి కూడ మంచి  
వ్యాయామ మవుతుంది.

మన నైస్సరిక మిత్రులయిన తమిళుల భక్తి  
విషయంలో భయమే అధికంగా గోచరిస్తుంది.  
గుడి కనిపించినా, దేవుడి ఊరేగించే కనిపించినా  
ఎంత అవసరమైన పనిమీద పోతున్నప్పటికీ,  
దాతీజాతుడు నిలబడిపోతాడు. కాలికి ఉన్న  
చెప్పులు వదిలివేస్తాడు. చెంపలు రెండూ భద్రం  
మని మోగించుకుంటాడు. నడుమువంగితే చెవులు  
పట్టుకుని గుంజిళ్ళు తీస్తాడు. కనీసం మోకా  
ళ్ళయినా వంచి గుంజిళ్ళుతీసినట్లు అభినయిస్తాడు.  
పైకిల తొక్కుతున్నా, కారు నడుపుతున్నా,  
చుట్టుపక్కలవారికి భయం వేసేట్లు రెండు  
చేతులూ వదిలి, ఒక్క నమస్కారమైనా పెట్టి  
తీరుతాడు. ప్రతిపర్యదినాన దేవాలయానికి వెళ్లి  
వస్తాడు. ఇంచువల్ల ప్రాపంచికవిషయాలను  
తక్కిన రాష్ట్రీయులకంటే తక్కువగా పట్టించు  
కుంటాడని గాదు. ఇతరులకంటే దైవతీమాత్రం  
ఎక్కువనని చెప్పవచ్చు.

భక్తివిషయంలో ఆంధ్రులలో అధిక  
సంఖ్యాకుల దృష్టి వర్తకదృష్టి అని చెప్పవచ్చు.  
మొక్కుబడుల విషయంలో తెలుగువారిని  
మించినవాళ్ళుండరు. ఆశ చూపనీ భగవంతు  
డైనా అనుగ్రహించనీ మనవారికి గట్టినమ్మకం.  
ఉద్యోగంకోసం మొక్కుబడి, సంతానంకోసం  
మొక్కుబడి, ఎలకన్నకు మొక్కుబడి, కొర్రు  
వ్యవహారాలకు మొక్కుబడి, క్రాస్ వర్క్ పజి  
ల్సుకు, లాటరీలకు మొక్కుబడి—ఇత్యాదివి  
ఎన్నో చూస్తున్నాము. ఆకుపూజలు, అభిషే  
కాలు, అర్చనలు, అప్పాలు, పెంకాయలు,  
కేకాలు మొదలైనవి ప్రతివాడూ ఎప్పుడో  
ఒకప్పుడు చేయించే ఉంటాడు. మన కన్న  
ముప్పుయిమూడుకోట్ల దేవతలూ చాలక ఉత్తరాది  
బాబుదేవుళ్ళు, దరగాలు, మరియమ్మలు మొద  
లైనవాటిని గూడ యథాశక్తిగ ఆరాధిస్తూనే  
ఉంటారు.

తలచుకునేవాళ్ళను మాత్రమే భగవంతుడు  
కనిపెట్టి ఉంటాడనకోడం సమంజసం కాదు.  
తల్లిదండ్రుల విషయంలోనే ఇది నిజం  
కానప్పుడు దేవుడి విషయంలో వేరే చెప్ప  
నక్కరలేదు. ఏది ఎట్లా ఉన్నా భయంవల్ల  
భక్తులు కావటంమాత్రం ఏవిధంగానూ ఉప  
కరించదు.

## బులుసూ-బులుసూ (17వ పేజీ తరువాయి)

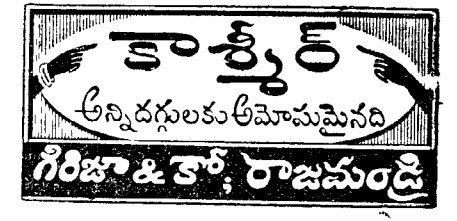
లకు తోచేది. ఆయన శ్రీకృష్ణుడంతవాడు "చాతు  
ర్యర్థం మయాస్పృష్టం". అని కంఠోక్తిగా  
చెప్పిన మాటను ఖండిస్తూవుంటే, పూర్వ మహా  
ర్షులు యీ విషయంలో చాలా ద్రోహంగా  
ప్రవర్తించారని బాహుంగా వ్యాఖ్యానిస్తూ  
వుంటే విని పూరుకోవడమే గాని పెదవి మెడి  
లించే వారు కనపడరు. ఆ మహాముఖులు యే  
విధమైన లాభాన్ని అపేక్షించి యీ అస్పృశ్య  
తను కల్పించారో బోధపడదు. వారు  
నిస్పృహులు. 'నిస్పృహ స్వత్వంజగత్',  
కనక వారికి లాభాపేక్ష కల్పించలేదు. కాని  
నిజానికి మనకే లాభాపేక్ష వున్నట్లున్నా, దాన్ని  
పురస్కరించుకొని గుళ్ళో వుండేది రాయే అని  
నిశ్చయం పూర్తిగా కలక్కపోయినా పాల  
కోసం రాయమోయడానికి సిద్ధపడుతూ వున్నా  
మేమా! అని నావుత్పేక్ష. నేనే కాదు, నా  
తలమీదనుంచి యెగిరిపోయేవాళ్ళు కలిగించు  
కున్నా యీవిషయంలో వాళ్ళు మాట్లాడ  
డానికి ప్లాట్టారం యెక్కటప్పటికల్లా 'గెటాట్'  
మర్యాద జరిగి తీరుతుంది. అందుచే చూస్తూ  
పూరుకోవడమే కర్తవ్యం, సంఘ శక్తికి కల  
య్యగే". యీదేవాలయప్రవేశంవల్ల అభిమతార్థ  
సిద్ధికలితే "రతంచెడినా ఫలమేనా దక్కిన"టవు  
తుంది. అలాకాక "భక్షితేపిలకునే న రోగ  
శాంతి" (లభనమంటే వుల్లి) అవుతుందా? ఆ  
పక్షంలో మనఃసంప్రోక్షణ నేమవుతాయి. మన  
మే మవుతాము? మేలకోటలో (దీనికి తిరు  
నారాయణపురం అని నామాంతరం) ప్రతియేటా  
మాడుకోజులు హరిజనులకు ప్రత్యేకించి  
ఆలయం వదిలిపెట్టి నాలుగోనాడు వాళ్ళు తొల  
గిన తర్వాత ఆ గమక్త ప్రకారం  
సంప్రోక్షణ జారులు జరుపుకున్నట్టే  
యిష్టునుగాడా జరిగితే కొంత బాగుండేది.

గాంధీగారు తొక్కిన తోవ బొత్తిగా అయో  
మయంగా వుండడంచేత ఆస్తిక డెవ్వుదూ  
ఆమోదించే తోవలో లేదని వ్రాచుక తప్పదు.  
యేదో తగినంత హేతువు లేకుండా నిస్పృహు  
లైన మహర్షులు యీ అస్పృశ్యతని కేవలం  
ద్రోహబుద్ధితో కల్పించారనడం పాప హేతు  
వనక తీరుదు. బహిష్కరణ ప్ర్యేలకు అస్పృశ్య  
తను విధించిన ధర్మశాస్త్రకర్తలు జాతాశౌచ  
మృతాశౌచాదులను విధించిన ధర్మశాస్త్రకర్తలు  
—వీరందరూ యేదో అవచారం చేసినట్టే ఆలో  
చించ వలసివస్తుంది. ఆయన ఆశోచాదులు శిరసా  
వహించడం వంటిది యిదన్నీ, శాస్త్రకర్తలు అప  
రాధులడమే అవరాధం. యిది శాస్త్రసమ్మతం  
కాక పోవడమే కాక యుక్తిసహంగానూడా  
లేదని వ్రాయడం తప్పదు. భగవద్గీతను విశ్వసించే  
మహాత్ముడు దానిలో అంగీకరించిన వర్ణభేదా  
న్నీన్నీ, ఆయావర్ణాల కేర్వడిన ఆచారభేదాలన్నీ  
బొత్తిగా పాటించక పోవడం యుగస్వభావంగా  
కనపడుతుంది. "తేహం నిందా న కర్తవ్యా  
యుగరూపాహి తే ద్విజాః". అంటరానితనాన్ని  
తొలగించడం దేవుడికి పెట్టి నిర్మూలించ  
చేయడం వలన దేవాలయాల  
పుట్టుకకే భంగం ప్రాప్తిస్తూ వుంది. వాట్ల  
పుట్టుక కేవలం శాస్త్రవిశ్వాసాన్ని పురస్క  
రించుకొని సమర్పించాలి. మమ్మకు వొక పుదా  
వారణం చూదాం. కనకదుర్గకి సంపన్నగృహ  
స్థులు నాలుగువందలదాకా వెల చేసే పట్టుచీరలు  
సమర్పిస్తారు—ఆ చీర రాతిబొమ్మకేనా? కట్టడం  
అధరూపాయిదో, రూపాయిదో అయితే  
చాలదా? అంటే కాని అసలే అక్కఱలేదు.  
విగ్రహనిర్మాణం చీరపహితంగానే చేయబడి  
వుంటుందికదా! అంటేకాని యే ఆస్తికుడు  
సమర్పించగలడు? కేవలం భక్తి, విశ్వాసము  
—ఇవే గతి అంతయెత్తు ధ్వజ స్తంభం యెంచుకు?  
అన్ని అంతస్తుల గోపురా లెందుకు? ఆలయమూ,

మండపాలూ యేభక్తులో వచ్చి భజన చేసుకొనే  
సమయంలో భాగ్యవదానికి పువయోగపడతా  
య ను కుండాం. గోపురం యెంచు  
కువయోగిస్తుండంటే జవా బేమిటి? పావురాలు  
నివసించడానికేనా? "తస్యా చాప్త్రం  
ప్రమాణంకే కార్యాకార్యవ్యవస్థితా" అనే  
గీతావాక్యమందు యే వేళమేనా సమీకృతంకే  
దేవాలయాలకు యీ ముప్పు మూడేడి కాదు.  
వేదమతం పరలోకానికి చేరడానికి చాలా చేరు  
వలో (యిప్పుడు స్వరాజ్య ప్రాప్తి చూ.)  
వుంటుంది. గాంధీగారు దాన్ని దూరంచేస్తూ  
న్నారు, దీన్నిదగ్గరికి తెస్తే తెస్తారు గాక;  
రామభజనచేయడం, యితరులను చేయడానికి  
ప్రోత్సహించడం యిందంతా యెంతో బాగుంది.  
ఆ భజనీయ మైనదైనదే వంశసింహా  
చోటు పరిపూర్ణంగా వుండడానికి వ్యతిరేకించే  
పనులు ప్రోత్సహించడం పాపహేతువు కాదన  
డానికి యెవడికి నోరూడుతుంది. స్త్రీలు యిచ్చే  
ధనం ఆభరణాలద్వారా కాక అన్యధాగా స్వీక  
రిస్తే బాగుంటుంది. యెవరికో ఒకరికి ఆలా  
తెల్పితే ఆలాగే యిస్తారగాని యేదో కొంచెం  
కట్టుబాటు తప్పించడానికి గాంధీగారు ప్రోత్స  
హిస్తే ఆయన సంతోషిస్తారనో యేమో,  
తాను—హరిజన బాలికను పెండ్లానడలచి  
నట్లున్ను, ఆయీ వివాహానికి సహాయం చేసు  
కునేనట్లున్ను" కొర్రూ పనికిలో ప్రకటించాడు  
ఒకాయన. దేవుడందరికీ తుల్యుడు  
కనక అందరూ సేవించవచ్చునని మహాత్ము  
డంటే, "సూచీప్రవేశే ముదలప్రవేశో'అన్న మాది  
రిగా ఆయీ సంపన్నగృహస్థులకు ప్రయత్ని  
స్తున్నాడు. కులాలలో బ్రాహ్మణలంతా కారు  
గాని వైష్ణవులు త్వరలో మార్పు చెందడం కష్ట  
మనుకొనేవాళ్ళం. యిప్పటికింకా క్రాంతిగు తల  
కాయలు వారిలో తక్కువ. అట్టి వైష్ణవులతో  
మహాత్ముడు విలోపవీరకాడితనానికి సమ్య

తించడం లోకానికి మార్గదర్శకమైన కావచ్చును  
గాని, ఆయీ పనులన్నియు కేవలం స్వయం  
నిర్ణయనూత్రబద్ధములే యనక తప్పదు. తల్ల  
థాస్తామే. యేదో చతురుభూతారంగా విద్యాం  
నులు శిరసా వహించే పాపయ్యకాస్తులుగారిని  
గూర్చి నాలుగు మాటలు వ్రాయడానికి మొదలు  
పెడితేవార్ధక్యదోషంచేత ఆ వ్రాత నలలోస్థుచి  
పింగళిలోకి దిగి తుట్టుకుడి దేవాలయాలూ గోళ్ల  
రాలూ వస్తారాలోకి వచ్చింది. ఆ పాపయ్య  
కాస్తులుగారితరం మట్టుకు కాస్త విద్యాంసులకు  
యీలోకంలో నివసించడానికి అనుకూల్యం  
వున్నట్టు తోస్తుంది. అనగా పందొమ్మిదో  
శతాబ్దంవరకు కొంత వండితులకు వీలుగా  
వుందన్నమాట. యిటీవల కలిగే మార్పుల కొక  
నమస్కారం. అనాటి పండితులు ధన్యులు.  
తేభో మహద్భ్యో నమః.

"గొడుగులో గల్గి గూతులున్నవిలినం  
గోడండ్రు నల్లండ్రు నే  
కడబాతులో ఘటిముంతుకో?...  
.....కామేశ్వరి!"  
స్వరాజ్యం వస్తుండేమిటి? వచ్చిందే అన  
కుండాం, వచ్చినా సరే,  
"గతకాలము మేలవచ్చుకాలముకన్నకా".  
స్వస్తి!  
(భారతం)







‘తెక్కన’

రచయిత: శ్రీ మంధలపతి ఉపేంద్రశర్మ, ప్రాచ్యపాఠశాలవిజ్ఞానపరిషత్తు, గుంటూరు. వెల. రూ. 1-0-0.

ఇది ఆరంగం గురించిన చరిత్ర. తెక్కనకవి జీవితం దీనిలోని కథావస్తువు అసామాన్య ప్రతిభా వంతుడు తెక్కన. మూలాన్ని అతిశయించేట్లు ముప్పాతికకు పైగా మహాభారతమును తెలిగించిన మహావేగాక ఆయన శిల్పకాస్త్రవేత్త; గొప్ప రాజ్యతంత్రజ్ఞుడు. పదమూడవ శతాబ్దపు మధ్య కాలంలో జీవించినట్లు చారిత్రకులు నిర్ణయించారు. ఈ నాటకం తెక్కన జన్మస్థానమైన గుంటూరులో ఆరంభమవుతుంది. విద్యార్థి దశ పూర్తికావడము తెక్కన, తండ్రి కొమ్మనతో ఆంధ్రదేశపు చరిత్రను చర్చిస్తాడు. తాత మంత్రి భాగ్యుడి భాగ్యుర రామాయణంలోని పద్యాలను విని ముగ్ధుడవుతాడు. దేశం చూడడానికి తండ్రిదగ్గర సెలవుతీసికొని బయలుదేరుతాడు. తరువాత రంగంలో నెలూరున మనుమనిద్ది కొలువు ప్రవేశిస్తాడు. తన శిల్పకాస్త్రవైదుష్యముతోను, సాంస్కృతికవిమర్శలతోను రాజసభను రంజింపజేస్తాడు. మూడవరంగంలో కాటమరాజుతో యుద్ధం, ఖడ్గతీక్షణ పరాక్రమం మొదలైనవి విప్పించబడినవి నాలుగవ రంగంలో పదభిష్టుడైన మనుమనిద్దిని ఉద్ధరించటానికి ఓరుగల్లు గణపతి దేవరాజాధిగారికి తీక్షణ రాయబారిం జరిగి, ఆ రాజును మెప్పించి ఒప్పిస్తాడు. నెల్లూరికి దండయాత్ర సాగుతుంది. విజయాలైన మనుమనిద్ది మంత్రి తెక్కనల సంతోషం అయిదవ రంగం వర్ణిస్తుంది. ఆరవ రంగంలో మనుమనిద్దికొలువుతన తెక్కన మహాభారతరచనకు శాఖించి ఆయన ఘనతను కొనియాడడముతో నాటకం సమాప్తమవుతుంది. చారిత్రకదృష్టినిబట్టి ఈ నాటకం ప్రశంసనీయం గానే ఉన్నదని చెప్పవచ్చును. కాని రంగస్థలంపై ఎంతవరకు ప్రదర్శనయోగ్యమో ఉహించటం కష్టం. చిరరంగంలో తెక్కన పాత్ర సజ్జకపోవటం పెద్దలోపం నాటకం తేలిపోయి పట్టుతుంది. స్త్రీపాత్రల ప్రమేయమే లేదు. అందవల్ల విద్యార్థులు ప్రదర్శించడానికి అనుకూలమని చెప్పవచ్చును.

\* \* \* ‘అభినవ భారత చరిత్ర’

రచన: శ్రీ తూములూరి శివరామయ్య, దుర్గా మాడంక బుక్ డిపో, గవర్నరుపేట, తెజనాడ వెల రూ. 1-4-0.

‘భారతీయ విద్రోహ’ అనే హిందీ గ్రంథాన్ని అనుసరించి వ్రాయబడిన దీ రచన. 1857 వ సంవత్సరపు స్వాతంత్ర్య సమరాలంతరం 1919 వ సంవత్సరంవరకు హిందూదేశంలో విప్లవోద్యమ చరిత్రను ఈ పుస్తకంలో వర్ణించారు. సవర్కారు సోదరులు, కుదీరాం బోస్, రాసవిహారి బోస్ మొదలైన విప్లవనాయకుల చర్యలు గ్రంథకర్త వివరించాడు. దేశంలోని ప్రతిరాష్ట్రంలోనూ అప్పుడు జరిగిన విప్లవోద్యమ నిర్వహణను విపులంగా వ్యక్తీకరించాడు. ఒక ప్రశ్నక కాలంలోని విప్లవచరిత్రను సూచించటంకంటే భారతీయ విప్లవచరిత్రను సమగ్రంగా వివరించి నట్లయితే ఎక్కువ సమంజసంగా ఉండేది. వేరే వేరే గ్రంథాలుగా వ్రాయటంకంటే కుదించి ఒకే పుస్తకంలో దీనికి సంబంధించిన చరిత్రను విశదీకరించటం ఉపయుక్తమైన మార్గం. పుస్తకం చదువుకు, లోపలివిషయాలకు ఎక్కువసంబంధం లేదు. ‘భారతీయ విప్లవ’ అన్న హిందీ మూలపు పేరే ఎక్కువగా ఒప్పించేది. తెలి సాఫీగానే వర్ణించింది.

# గ్రంథ పరిచయము

## ప్రపంచ చరిత్ర

రచయిత: పండిత నెహ్రూ అనువాదకుడు: శ్రీ చింతా దీక్షితులు, కల్చరల్ బుక్ ట్రస్ట్, పెరంబూరు, మద్రాసు. 2-0-9.

చరిత్ర అంటే తేదీలక్రమంగా రాజులను గురించి, వారు చేసిన యుద్ధాలనుగురించి. వారి పరిపాలనావిధానమునుగురించి సూత్రమే ఏకరపు పెట్టటం కాదనే విషయం సర్వత్రా ఒప్పుకుంటున్నాం. ప్రజల నాగరికత, సాంఘిక జీవనము, కళలు మొదలయినవాటిని సమగ్రంగా వివరించేదే చరిత్ర అని ఇప్పటివారి భావన. కాని కేవలం ఇలాంటి దృష్ట్యాంతో వ్రాసిన చరిత్రలు చాలా అరుదు. అందులో మఖ్యంగా ప్రపంచ చరిత్రలు మరీ అరుదు. సుప్రసిద్ధ

ఆంగ్లేయ రచయిత H.G. వెల్స్ ఈవిషయంలో మార్గదర్శి అని చెప్పవచ్చును. నెహ్రూ పండితుడు వ్రాసిన ప్రపంచ చరిత్ర కొన్ని సందర్భాలలో వెల్స్ గ్రంథాన్ని అతిశయించినదని నిరాశ్చర్యంగా అనవచ్చును. తక్షణ చరిత్రలకంటే ఈయన రచన రసవంతంగాను, సుభువుగాను, ఉపయుక్తంగాను ఉన్నదని అభిప్రాయం. కల్చరల్ బుక్స్ వారు ఆ గ్రంథాన్ని తెలుగులో ప్రచురించుచున్నందుకు అభినందనీయులు. అనువాదకులు చింతా దీక్షితులుగారు ఇందుకు అన్ని విధాలా తగినవాగు. ఈ రచన భాగం మాత్రమే కను సన్నిహితంగాను, ఆసక్తితో చదవటానికి అనువుగాను ఉన్నదని నిస్సంశయంగా చెప్పవచ్చును.

వరువాక  
రచయిత: శ్రీ పువ్వాడ శేషగిరిరావు, రావు బ్రదర్స్, తెనాలి. వెల 1-0-0.  
ఇది హిందూదేశములోని కొందరు మహాపురుషులజీవితగాథలు సంగ్రహము. ‘విశ్వవైతాళికుడు’ అనే శీర్షికక్రింద గాంధీ మహాత్ముని చరిత్ర వర్ణించారు. అదేవిధంగా ‘విశ్వకవి’ రవీంద్రనాథ్ టాగూర్, ‘విశ్వ వైజ్ఞానికుడు’ జగదీష్ చంద్ర బోస్, ‘విశ్వ విద్యాలయం’ మదన మోహన మాలవ్యా, ‘విశ్వ సంస్కర్త’ రామమోహన రాయలు—వీరి జీవితసంగ్రహాలను సూలంగా వర్ణించారు. దీనిలో పేర్కొనబడ్డ వ్యక్తులందరూ నవ్యభారతనిర్మాత లని ప్రస్తుతించి వారిని గురించి కొంతవరకైనా తెలుసుకోవలసి విధ్యుక్త ధర్మం. వీరితోపాటు సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణయ్య గారిని కూడా వివరించి ఉంటే ఆంధ్రులకు ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వటమేకాక సమంజసంగానూ ఉండేది. పాఠశాలా పరిసరగ్రంథంగా నిర్దేశంప చూడటం వల్ల కావాలి తెలి మాత్రం ఒక విధమైన అసహజభారణిలో నడిచింది. రచనా విధానంలో మరికొకటే శ్రద్ధ తీసికొన్నట్లయితే విద్యార్థులు ఎక్కువ ఉత్సాహంతోను, ఆసక్తితోను చదివేందుకు వీలు అయ్యేదేమోనని అనిపిస్తుంది.  
‘రవి’

# సంస్కృత ము - రాజభాష

## శ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి

హిందూదేశమున రాజభాష కాదగినది హిందీ యని మొదటిసంజెడు చెప్పచు వచ్చిన గాంధీమహాత్ముడే స్వరాజ్యము లభించుట కించుకముందును, లభించిన తరువాతను హిందూస్తానీ రాజభాష కావలెనన్న నిష్పిలాభిప్రాయ మావిష్కరించె ననుట విదితియు. కాని, అబ్బీపార్సీ శబ్దములతో నిండిన హిందూస్తానీ కంటే సంస్కృతము సంస్కృతభరణ శబ్దజాల మకముగా నున్న హిందీ గ్రహించుటయే యావశ్యక మన్నవాద ముత్తర దేశమందెక్కువగా తేజపోలేదు. అందుచే నీరెంటిలో నేడి నిర్ణీత మగునో యనుకొనుచున్న యాసను యమున సంస్కృతము ముందుకు వచ్చినది. స్వరాజ్యము సిద్ధించిన యీ సుభ సమయమున సంస్కృతాభిమాను దేశమున తల యెత్తుచున్నందుకు హైందవుడైనవా డానందింపక పోడు.

విహీకనుభూసాధనమైన వివిధవిజ్ఞానములకును, ఆముష్మికసాధనమైన తత్త్వజ్ఞానమునకు నిడి పెన్నె యని యొకమాట చెప్పి చాలును. హిందూదేశమున నాలుగు వేల యేండ్ల క్రిందటివఱకు నిడి వాడుక భాషగా నున్న దహట వాక్యము నలుదెసల సంఘము పెరుగుచున్న యాకాలమున నిందలి శబ్దజాల మా యా దేశముల వారి యుచ్ఛారణవైకల్యమున వికృతరూపములు తొల్పుటయు, ఆ రూపాంతరములే ప్రాకృతములను పేర తక్షణ వర్ణములవారి నాశ్రయించుటయు, దీని నిజరూపమునాత్రము బ్రాహ్మణజాతి నాశ్రయించి నిలుచుటయు సంభవించినది. అట్లు సుమారు వేయివత్సరములండి పిదప బ్రాహ్మణుల వాడుకనుండియు మెల్లగా దిగజాతినది. ఈయంతేములకు వాల్మీకి పతంజలి మొదలగు మహనీయుల మాటలే ప్రమాణము. ఈ విషయమంతయు నా సంస్కృత వాఙ్మయ చరిత్ర మొదటిసంపుటమున విశదీకరించుచున్నాను. దీనిని బట్టి, అదిరి కొన్ని వేల సంవత్సరములు హైందవుల వాడుకలో నున్న సంస్కృతమునే యిప్పుడు రాజభాషగా నొనర్చుట సముచితమని భావింపవచ్చును.

సంస్కృత భాష నేటికి నట్లే హిందూదేశము గనఁ బడుట యెంతయు నాశ్చర్యకరము” అని తెలఱు దొర ఆశ్చర్యానందములతో గావించిన యీస్వభావవర్ణన యొక్కటియు చాలదా భాంతియుల పౌదయములందు సంస్కృతమే రాజభాష కావలె నన్న దృఢసంకల్ప మావిష్కరింపజేయుటకుఁ బారతీయులు తమ తొల్లిటి కాటాచియైన యమృతవాణి నాస్వాదించి యుత్తమసారస్వతాంబుధి నోలలాడటగన్లు, ఆర్యోరర్తదక్షిణాపథముల యాంతరంగిక సంబంధము స్పష్టపడటమను హైందవరాజ్యము పకల దేశముల గౌరవాదరములకు పాత్ర మగుటకును భారతభూమిశాంతికి నిలయు మన్న పూర్వతత్వమును పునఃప్రతిష్ఠ గావించుటకును సాధనమైన దొక్క సంస్కృతమే యని సహృదయులు భావింతురుగాక. పరమేశ్వర కృపచేసి నిడి రాజభాషయై దేశదేశాంతరముల ఖ్యాతినిగాంచుగాక.

విదేశ ప్రభుత్వమువారును జీవితకారమై పరభాష నభ్యసించు స్వదేశీయులను తనయం దాదరాభిమానులు చూపకున్నను ప్రాచీనవిద్యాభిరతులైన సంస్థానాధీశ్వరులు కొందఱును, వదాన్యులైన శ్రీమంతులు కొందఱును పోషించుచువచ్చుటచేతను, భరతఖండమందార్యవిద్యాపత్తి సమూలముగా నడుగంటకుండటచేతను సంస్కృతము సజీవమై దేశము నెలెడ ముంగిల్లినై సంచరించుచున్నదనుటకు దీని మాతృత్వమే కారణము. ఇప్పుడు సర్వతోముఖముగా దీని నభివృద్ధికి తేవలె నాయు, పాఠశాలలందు దీని నవ్యవిద్యయుగా నిర్ణయింపవలె ననియు, దీనినే రాజభాష కావింపవలెననియు వివిధగ్రామ్యులందలి విద్యాధికులను సమన్న పదవులందున్న యధికారులను కొందఱు అత్యుత్సాహముతో నుపన్యసించుటకును దీని నుద్ధరింప నద్యోగించుటకును దీని మాతృత్వమే కారణము.

సంస్కృతము క్లిష్టభాష యనెడి ప్రవాద మొకటి కలదు గాని, అది గణనీయముకాదు. నేడు వాడుకలో నున్న హిందీ గుజరాతీ తెలుగు కన్నడము మొదలగు భాషలలో సగానికి సగము తిత్సముయై యుండగా సంస్కృత పదముల పడుకుంటే హైందవుల కాభ్యాముగా నలవాటయినదే యని వేటుగా చెప్పవలెనా? వేలకొలది యునుదల దూరము నుండి వచ్చిన యాంగ్లము నలలీలగా నభ్యసించిన హైందవులు తమ ప్రాచీనల తల్లి భాషయు తమ భాషలకు కల్లియునైన సంస్కృతము నేర్చుకొనటకు క్షేపణమురనుట సరికాదు. స్వరాజ్యముతో స్వభాష నుద్ధరింపవలెనన్నను, గాంధీమహాత్ముడు కాంతీంచినట్లు రామరాజ్యము ప్రతిష్ఠించవలెనన్నను, అందుకు సర్వవిధముల సముచితమైనది సంస్కృతము తప్ప వేటికంటి కాజాలదు.

ఈ వ్యాసము రచించినంతలో వచ్చిన 24 తేదీల ఆంధ్రపత్రికలో ఢిల్లీలో జరిగిన కాంగ్రెసు కార్యకర్త సమావేశమందు “కాంగ్రెసు కార్యక్రమము యావత్తు హిందూస్తానీ యందే జరుగవలెనని, రికార్డు యావత్తు నాగరక లిపిలో నుండవలెనని” ఉపసంఘము వారు చేసిన సూచనలలో మొదటి దంగీకరింపబడినదని, రెండవదానియొక మానము వహింపబడినది, అను ప్రకటన కున్నది. దీనిని బట్టి గాంధీ మహాత్ముని కొరకే తప్పక నెలవేలునని భావించుట కవకాశము పూర్తిగా కనబడుచున్నది. కేంద్ర ప్రభుత్వ బట్టి నిర్ణయమే చేసినచో, అన్ని రాష్ట్రముల ప్రభుత్వమువారును పాఠశాలాకాశాలలందు సంస్కృతముకూడా అవశ్యపతనీయ మగునట్లు చేయుదురు గాక!

## నెరసిన వెంట్రుకలబైపదము

రంగు పూయవక్కరలేదు. అయిర్వేద విశిష్ట తెల్లని. రంగును మార్చి కాశ్యకముగా వెంట్రుకలకు నలుపు విచ్చును. గుణం కావివో, రఘువానను చేయబడును. తెలుపు కొండమైయుండిన దూ 2-8-0; మధ్యకమైయుండిన దూ 3-8-0; పూర్తిగా యుండిన దూ 5-0-0.  
గమనింపు:-ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి పోషణ విచ్చు ఔషధము.  
Kesh Ranjan Aushadhalaya,  
M. 63, P.O. Ranigani (Burdwan)

తొలుత సప్తసింధు తీరముల నాశ్రయించి యున్న యార్యజాతివారి కేది మాతృభాషయో, వీది లోకము భాషయను నావముల నార్యావర్త దక్షిణాపథముల వాడుకలో నుండెనో, భరతఖండమున కాజన్మనిద్దమైన దాని సుప్రసన్నచరితామయే సంస్కృతము. పాశ్చాత్య పండితులు ఎండలో యిది నిరుపమానభాష యని నతించియుండ జగన్మసిద్ధిగాంచిన దీని ఘనత యిట్టిదని మనము నేతే నిర్ణయకొనవలె?

“దేశమున నెన్నిమార్పులు సంభవించినను చెక్కచెదరక సాటిలేని సాగసుదనమున విలసిల్లునట్టియు, యూరపుఖండభాషలకు తల్లియైనట్టియు గ్రీకుభాష మార్గమునకు నుత్తమకా భాషకక్షికిని కారణమైనట్టియు



# ఆర్థిక పారిశ్రామిక వ్యాపార విషయాలు

## బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక వస్తువుల

### ప్రదర్శన

వస్తువుల అమ్మకమునకు ప్రకటనలు, ప్రదర్శనలు ఎంతేని దోహదము చేయను. ఒక ప్రాంతములో తయారగు, లభించు వస్తువుల నన్నిటిని ఒక్కచోటజేర్చి, ప్రదర్శన మేర్పాటు చేసినచో, దూరపు ప్రాంతములనుండి వచ్చు కొనుగోలుదారులపని తేలికయగుటచే గాక, వస్తువుల అమ్మకముకూడ కృత్రిమమును. వస్తువుల సంతలు, ప్రదర్శనలు మనదేశములో అవాదనుండి జరుగుచున్నాయని యుద్ధముండెడిది. వస్తుప్రదర్శనల ప్రచారకవిజనము ఆధునిక కాలములో పారిశ్రామిక దేశము లన్నియు గుర్తించినవి. పారిశ్రామిక దేశము తమ దేశములో తయారైన వస్తువుల నన్నిటిని ఒక్కప్రదర్శనముగా ప్రదర్శించినచో విదేశీయులనుండి వచ్చు వర్తకులకు ఆ దేశపువస్తువులన్నిటినిగూర్చిన భోగ్యలక్షణములుగా లభించి, వ్యాపారాభివృద్ధి కలగజేయు నను భావముతో ప్రతిదేశము, ఏదేని ఒక ప్రదర్శనలను ఏర్పాటుచేయుట ఆచారముగా నున్నది. ప్రతి ఏటా జరుగు ఇట్టి ప్రదర్శనలలో బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక వస్తువుల ప్రదర్శనము అతిముఖ్యమైనది. ఈ ప్రదర్శనలలో ఒక బ్రిటిష్ పారిశ్రామిక వస్తువుల ప్రదర్శన గాక, సామ్రాజ్యదేశాలలో తయారైన వస్తువులకూడ ప్రదర్శింపబడును. ప్రపంచములో అన్నిదేశములనుండి వ్యాపారములు ప్రత్యేకముగా ఈ ప్రదర్శనకొరకే వచ్చి, బ్రిటన్లో వ్యాపార సంబంధము తీర్చుచుకొందురు. ఇట్టి ప్రదర్శన ఈ సంవత్సర మిప్పుడు జరుగుచున్నది. ఇది 27 వ వార్షిక ప్రదర్శనము.

ఈ ప్రదర్శనముతోము ఒక పట్టణములోనే గాక లండన్, బర్మింగ్ హాం పట్టణములు రెండిటిలోను జరుగును. లండన్లో ఎల్స్ కోర్సు, బలింపియా ప్రదర్శనశాలలను బర్మింగ్ హాంలో కాజిల్ బ్రూంసీలోను ప్రదర్శన మేర్పాటు చేయబడినది. ఇంతటి పెద్ద ప్రదర్శనము ఇదివర క్న్నడు బ్రిటన్లో ఏర్పాటు చేయబడి యుండలేదు. ప్రదర్శనములో దాదాపు 8400 కొట్లన్నవి. వీటి నన్నిటిని ఒకమాటు చూచి వచ్చునచో 25 మైళ్ళు నడిచినట్లుండు. వస్తువులను చూచిన వ్యాపారములు వాటినిగూర్చి వివరములను, వ్యాపారవర్తకులను తెలిసికొన గోచరమే వారికి వివరములను తెలియజేయుటకు ప్రతి పారిశ్రామిక దేశము తన ప్రతినిధి నొకనిని తన కొట్లందనందును. విదేశీ వ్యాపారములను తమ దేశములోని తమ ప్రధాన కార్యాలయములతో మాట్లాడుకొనుటకు ఈ ప్రదర్శనశాలలోనే ఏర్పాటున్నవి. ప్రదర్శన చూచుటకు వచ్చిన వారికి ఫుహోము, భోజనవసతులే గాక విశ్రాంతి గదులు, ప్రాతపరికరములు, తంతి, తిపాలా (విదేశీ తంతులతో సహా) సౌకర్యములకూడా విరివిగా అమర్చబడినవి. ఇంగ్లీషుభాష రాని వారికి త్రోవ చూపించుటకు, అవుసర మైనచో వారికి సహాయకులుగా నుండి వస్తువులను చూపించి, పారిశ్రామిక దేశములలో సమావేశము ఏర్పాటుచేయుటకు అనేక భాషలు జేర్చిన 'దుబాసీ' లెందరో ఈ ప్రదర్శనలో ఉంచబడిరి. ప్రదర్శనలో ప్రదర్శింపబడుచున్న వస్తువుల కొలితల, వాటి ధరలు మొదలగు వివరములు మూడుభాషలలో పుస్తకములుగా అచ్చుత్తించి, పంచిపెట్టుచున్నారు. ప్రదర్శనలోని కాలలవైకాల్యము మొత్తము 9,87,414 చ. అడుగులు. ఇదిగాక బర్మింగ్ హాం ప్రదర్శనశాల ఎదుట 80 కేల ఎకరములలో ఇంజనీరింగ్ వస్తువుల నడిపించు విధానము ప్రత్యేకముగా ప్రదర్శన చేయుచుందురు. రాజదంపతులు ఈ ప్రదర్శనలోని మూడు భాగములను దర్శించిరి. ప్రదర్శన మే 14 వ తేదీవరకు జరుగును. సర్ హోమెమాడీ, సర్ కొవాన్ డీ జహంగీర్, ఎ. డి. మరాఫ్ మొదలగు ప్రముఖ భారత పారిశ్రామిక వేత్తలు ఈ ప్రదర్శనమును దర్శించుటకు ఇచ్చటకు వచ్చియున్నారు.

ప్రదర్శనలోని ఎరల్ కోర్సు భాగములో 960 కాలలు లేక కొట్లన్నవి. వీనిలో 300 వరకు పాదరక్షల పరిశ్రమకు సంబంధించినవి. ప్లాస్టిక్ వస్తువులు, వానిని తయారుచేయుటకు కావలయు ముడిపదార్థములు, ప్లాస్టిక్ వస్తువులు తయారు చేయు విధానము ఇక్కడ ప్రదర్శింపబడును.

గాజు పరిశ్రమకు సంబంధించిన వస్తువులే గాక, గాజు తయారుచేయు విధానముకూడా ఇచ్చటనే ప్రత్యేకముగా ప్రదర్శింపబడును. ఈ భాగములోనే వస్తువులకు 800 కాలలు ప్రత్యేకించబడినవి. అనేకరకముల వస్తువులే గాక (ప్రత్తి, పూలు, గాజు, కాగితము, చర్మము మొదలగునవి) తయారు చేయబడిన వస్తువులు అనేక ఫ్యాక్షన్లలో వాటిని కుట్టుట, ధరించుటకూడ ఇచ్చట ప్రదర్శింపబడును.

బలింపియా భాగములో 1850 కాలలన్నవి. వీనిలో ఎక్కువభాగము 'కెమికల్స్' మొలగు రసాయనిక వస్తువు లుండును. అయ్యుమంత్రములలో క్రాత్రిక్రత్రి రకములకూడ ఇచ్చటనే ప్రదర్శింపబడుచున్నవి.

బ్రూంసీలో భాగములో ఇంజనీరింగ్ పరికరముల ఎక్కువగా నున్నవి. ఇవి పని చేయు విధానమును ప్రదర్శించుటకు 80 కేల ఎకరముల భాగములకూడ దీనికి ఎదురుగానే యున్నది.

బ్రిటన్లో తయారగు వస్తువులే గాక సామ్రాజ్యదేశము లన్నింటిలో తయారగు వస్తువులకూడ ఇందు ప్రదర్శింపబడుచున్నవి. భారత దేశప్రదర్శనలో కాస్మిక్ తివాచీలనుండి తిగు

మంత్రము, 14 గురు ఆహారకాళి మంత్రములు హాజర్తి భారతప్రధాని పండిట్ నెహ్రూ, ఆహారకాళిమంత్ర జై గాంధీ దొలక్ రామ్ గారలు సభలో ఉపన్యసించిరి. తమ తమ రాష్ట్రముల, సంస్థానములలోని ఆహారపరిస్థితిని గురించి ఆయా ప్రాంతముల మంత్రులు వివరములు తెలియజేసిరి.

మనదేశ ఆహారపరిస్థితి గత నవంబరునెలలో భయపడినంత ఆందోళనజనకముగా పరిణమించినది ఇప్పుడు భావించబడుచున్నది. మద్రాసు రాష్ట్రములో దక్షిణ జిల్లాలలో వానలు కలియక పంటలు చెడిపోయి, దాదాపు 12 లక్షల టన్నుల ధాన్యము ఉత్పత్తి తగ్గిపోయినప్పటికీ, ఇతర రాష్ట్రము లన్నింటిలోను పంటలు అంచనా జేసినంతకన్న బాగుగా పండుటచే, దేశము మొత్తముమీద పరిస్థితి చక్కబడుచున్నది. కొరత రాష్ట్రముగాకపోయినను మిగులురాష్ట్రము మాత్రము కొద్ది అంచనా జేసిన యు. పి. లో రంజన పంట గోధుమలు బాగా పండినవి. ఇప్పుడు యు. పి. నుండి ఇతర రాష్ట్రములకు గోధుమలు ఎగుమతి చేయుటకు కూడ వీలగునని ఆ రాష్ట్రప్రధాని గోవిందవల్లభపంత్ గారు చెప్పిరి. మతల్లోలములు, జనాభా మార్పిడిలవలన పంట నష్టమై పోయి తరుగురాష్ట్రముగనని భావించబడిన తూర్పుబంగాల్ రాష్ట్రముకూడ మిగులు రాష్ట్రముగా తయారైనది. తమ రాష్ట్రమునుండి 10 లక్ష టన్నుల ఉలరలు ఎగుమతి చేయగలమని తూర్పుబంగాల్ ప్రధాని డా. గోపీచంద్

చున్నది. ఇప్పుడు నిలువలు అయిపోవుచున్నవి. అందువలన కంట్లో లోని ప్రాంతములలో ధరలు పెరుగుట మొదలైచున్నవి. ధరలు వివరముగా పెరిగిపోవడం ఆదాపులో నుంచుట చాకధాన్య డిపోలు తరుగు ప్రాంతము లంతటా విరివిగా స్థాపింపబడవలెను. ప్రభుత్వపు నిలువలలో నున్న ధాన్యము ఈ డిపోలలో సరియైన ధరకు అమ్మబడుచుండినచో ఇతర వ్యాపారముల వద్ద ధరలు పెరుగుటకు అవకాశముండదు. ఇట్టి చాకధాన్యపు డిపోలు ఇప్పుడు మద్రాసు, బొంబాయి రాష్ట్రములలో కొన్ని ప్రదేశములలో నున్నవిగాని అవి తరుగుజిల్లా లన్నిటిలోను విరివిగా స్థాపింపబడిన గాని సత్ఫలితముల నివ్వజాలవు. కంట్లో లో తొలగించిన తరువాత తమ రాష్ట్రములలో ధరలు పెరిగిపోయిన వనియూ, కేంద్రప్రభుత్వమునుండి ఎక్కువ సహాయము లభించినగాని మే నుండి ఆగోబరు వరకు సరిగా గడవదనీ ఈ ప్రాంతముల మంత్రులందరూ ఏకగ్రీవముగ తెలియజేసిరి.

అన్ని రాష్ట్రములకు సరిపడునంత సరుకు దేశములో వున్నది అది సకాలములో ఆయా తరుగు ప్రాంతములకు సరఫరా చేయబడనిచో ప్రమాదము తప్పదు. అందువలన ఉత్పత్తి తరువాత రవాణా ముఖ్యమైన సమస్యగ కేరళదేశం బడవలసియున్నది. ఆహారధాన్యములపైనను ఇతర ముఖ్య పదార్థములపైనను కంట్లో లో వుండినతరకాలము వానిరవాణానియమబద్ధముగా జరుగుచుండెడిది. అన్ని వస్తువులపైనను కంట్లో లో నెంబువెంటనే తగ్గిచివేయబడుటచే రవాణాపై గల ఈ అభిమానిత లేక పోవుటచే గాక, వర్తకులు లాభాశక్తుతో ఒక ప్రాంతమునుండి మరెక్క ప్రాంతమునకు అనవుసరముగా జరుపు రవాణాకూడా హెచ్చయి, గ్రెట్టెలు రవాణానంతర సకాలములో నిర్వహించలేకపోవుట సంభవించుచున్నది. ఇట్టి అలగ్యము ఆహారపదార్థముల విషయమునకే జరిగినచో అగ్రప్రము కరమేయగును కదా అందువలన ఆహారపదార్థముల రవాణాకు ప్రత్యేకతయివ్వటం, అనవుసర రవాణాలను తగ్గించేవేయుట, మొదలగు రవాణాసమస్యలను చలోచించి, పరిష్కరించుటకు ఈ సమావేశములో ఒక ఉపసంఘము నియమింపబడెను.

ఈ సవత్సరము కరువు వచ్చునను భయము లేదు. అధికవకరణ, దిగుమతులవ్యాపార ఆహార పరిస్థితి తాత్కాలికముగ చక్కబడినను, కీర్తకాలములో అధికాత్పత్తిచే కరువును రూపుమాపుటకు ఏక కమాగ్నముని సభాసములందరగుర్తించిరి. గత నాలుగైదేండ్లుగా ఆహార రమల దిగుమతికి వెళ్ళింపబడుచున్న ధనము, ప్రాజెక్టుల నిర్మాణమునకే వినియోగించినచో మనదేశ ఆహారపరిస్థితి శాశ్వతముగ చక్కబరచినట్లే యగునని జై గాంధీస్ రాలత్ రామ్ గారన్నారు. అధికాత్పత్తికి అన్నివిధముల కృషి చేయవలెనని అన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు నిర్ణయించినవి వ్యవసాయ పనిముట్లను అన్ని రాష్ట్రములకు విరివిగా సరఫరాచేయు విషయమై ఆలోచించుటకు ఒక ఉపసంఘము నియమింపబడినది, యుద్ధ ప్రారంభము నుండియు అధికాహారోత్పత్తి ఉద్యమము నడచుచునే యున్నది. ఆ ఉద్యమము విఫలమైనదని అందరూ అంగీకరింతురు. ఇప్పుడైనను అధికాత్పత్తి జరుపకున్న దేశ మధోగతి పాలనని అందరూ అంగీకరింతురు. కాని అధికాహారోత్పత్తికి ఫలానా చర్యలు గ్రహించబడునని, ఫలానా సౌకర్యములు గైకొనబడునని చెప్పు సంతృప్తికరమైన విధానము ఎచ్చటను కనిపించదు. పరిస్థితు లిట్లే యున్నచో అధికాత్పత్తి జరుగ దనుట నిస్సంశయము.

ఆహారమును దొంగతనముగా నిలువచేయు వారిపై తీసికొనవలసిన చర్యలను చూచించుటకు, ప్రత్యేక తరగతుల ప్రజలకు ఆహారధాన్యములపై సరఫరా చేయుటను గూర్చి చూచుట చేయుటకు మరి రెండు ఉపసంఘములు నియమింపబడినవి.



బ్రిటిష్ రాజ దంపతులు ఏప్రిల్ 23వ తమ "రజతవివాహోత్సవము" (వివాహముజరిగి 25 ఏండ్లయిన ఉభయియు) జరుపుకొన్నారు.

వానూర్ కొబ్బరితామరకు అన్ని వస్తువులు అమ్మబడినవి. పాకాకాలంలో ధక్కు మజ్జి, సియార్ కోట అటవస్తువులు ప్రదర్శింపబడుచున్నవి. మైసూర్ కాలంలోని మంచినీరంధము ప్రేక్షకుల కంటేని ఆహ్లాదమును కలిగించుచున్నది. ఈ ప్రదర్శనశాలలో ప్రదర్శింపబడుచున్నన్ని వజ్రములు ప్రపంచములో ఇదివరకెన్నడు ఒక్కప్రదర్శనశాలలో ప్రదర్శింపబడలేదు. వజ్రములను జాగ్రత్తగా కాపాడుటకు వానిని తుపాకిరండును బద్దంకాని గాజు పెట్టెలలో పెట్టి ఆయుధధారలైన డిక్టేటర్ల కాపలాలో వుంచినారు. రాత్రిలు వీలన్నీటిని తీసి రిటన్నుల-ఇతర పెట్టెలలో భద్రపరుతురు. ఈ ఇనుపపెట్టెలు ఎచ్చటనుండనో ఎవ్వరికీ తెలియనివ్వరు. ఈ ప్రదర్శనము ముగిసిన తరువాత, త్వరితగతినే బ్రిటన్ యుద్ధమునకు పూర్వము ప్రపంచవాణిజ్యములో తావ్రమించిన స్థానమునే తిరిగి ఆక్రమించుకొనవని పారిశ్రామిక వేత్తలు భావించుచున్నారు.

### దేశ ఆహారపరిస్థితి

భారతదేశ ఆహారపరిస్థితినిగూర్చి, అన్ని రాష్ట్రముల, సంస్థానముల ఆహారకాళి మంత్రులు న్యూఢిల్లీలో ఈ మధ్య సమావేశమై, ఆలోచించినారు. ఈ సభకు 10 మంది ప్రధాన

మామూలుగా తరుగురాష్ట్రములకు మద్రాసు, బొంబాయి, మైసూర్ తిరువాన్తూర్ సంస్థానముల పరిస్థితి యధాభివృద్ధిగానే యున్నది. కంట్లో లో తొలగించుటవలన ధరలు పెరిగినవి. కాని, ఈ సవత్సరపు పంట ఇంతవరకు నిలువ వుండుట వలన సరకు, పుష్కలముగా దొరుకు

# కాళహస్తిరాజులగు దామెరవారి వంశ ప్రశస్తి చెన్నప్పపట్టణము చెన్నపట్టణము శ్రీ తిమ్మావజ్జుల కోదండరామయ్య

చెన్నపురి నిర్మాణము కాళహస్తిరాజులు చేతు కగా జరిపినదికాదు. ప్రాచీనవారికి, ఇంగ్లీషు జరిగిన వారికి యుద్ధములలో ఇంగ్లీషువారికేరత్రుత ర కధారలు పాటించి వీరస్వర్గ మలంకరించిన దామెరవారు తమ పేర వెలయించుకొన్నది. మదరాసునగరము దామెర చెన్నప్పభూపాలుని పేర కాళహస్తిరాజులు వెలయించినదగుట దామెర అంకభూపాలుని ఉపాధిని పద్యములవల్ల, మదరాసు ఓరియంటల్ లైబ్రరీ డిస్కంప్రిపు కేటలాగు కల్ల వెల్లడి అయినది. ఇటీవల వెలువడె దానినే యుదాహరించుచున్నాడు. క్రొత్తగా—ఇప్పుడు కాళహస్తి రాజుగారి లైబ్రరీలో—కాళహస్తి ప్రభువులగు దామెర వారి వంశ ప్రశస్తి పద్యములు దొరికినవి. మదరాసు ఓరియంటల్ లైబ్రరీ డిస్కంప్రిపు కేటలాగులో ఉపాధినియునుండి చెన్నపట్టణ నిర్మాణవిషయకపద్యములు వెల్లడించినట్లే శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు ఈ పద్యములనుగూడ నిప్పుడు గుర్తించి వెలికిచెప్పి వారు ఈయగా ఆ పద్యములను అందలి విషయమును ఇదే ప్రకటించుచున్నాడు:

“మరికొన్ని దినములకు దామెర వెంగళ నాయనివారు క్రమించిన వెనుక యీన కొమారుడైన చన్నప్పనాయని వారు వారి కొమారుడు మద్దు వెంకటప్పనాయనివారు ప్రభుత్వం చేస్తూవున్నప్పుడు యింగ్లీజు బహదరు వారు మరికొన్ని దినములకు యీ రాజ్యాలకు వచ్చి మదరాసు కేపు బందరు చాయ వలయునని ప్రయత్నం చేసి యీ రాజ్యాలకు ప్రభువుయిన మాపెద్దల్కు తమ ఆభిమానం తెలియజేసినంతలో యింగ్లీజు బహదరువారు గొప్ప సరదార్లు వీరికి మనము యేమి విహితముగ నడిపించినా అది ఉత్తరీతరా మన శ్రేయస్కరమగు హేతువ నంటిది. చంద్ర సూర్యులు వున్నమట్లు మన వంశం మీద ఆభిమానం వుండునని యోచన చేసి చన్నప్ప నాయని వారి కొమారుడు మద్దు వెంకటప్ప నాయనివారు యీరేపు దగ్గర తన తండ్రి అయిన చన్నప్ప నాయనివారి పేరిటను పట్నం కట్టించి వృద్ధి చేసేటట్లు మాకు యాద్య దైవంగా వున్న చెన్నకేశవస్వామి ఉభయ చాంతో కరుణవహి వెల్ల వేసి నడి పొరచేట్టు నిమ్మరవ చెమ్మని రాయసంస్థలో ఆహంపాించి జవాబాశ్వాలు చేసి ఆస్థం మారేపుకు తీర్చి యిచ్చినారు. మరికొన్ని దినములకు పట్నంగురించి ప్రతిసంవత్సరం పేష్కరు ఒక డబ్బంగా యేర్పరచికోవలెనని కాలుపుట్టించుకోవలెనని ప్రయత్నం చేసినంతలో మద్దు వెంకటప్ప నాయనివారు శ్రీరంగ రాయల వారి దగ్గర జవాబాశ్వాలు చేసి చన్న పట్నానకు ప్రతిసంవత్సరం వెయిన్ని నూరు వరహాలు పేష్కరు నిమ్మరవ చేయించి శ్రీరంగ నాయనివారి తరపున వక కాసక మున్ను మద్దు వెంకటప్ప నాయనివారి తరపున వక దిమ్మతున్ను పుట్టించి యిచ్చినారు. శ్రీరంగరాయలవారు వ్రాసియిచ్చిన బంగారు కాసనమీద వ్రాసియిచ్చినది యేమంటే యింగ్లీజు కుంభిణీవారు చన్నపట్నానకు ప్రతిసంవత్సరం పేష్కరు వెయిన్ని నూరు వర హాలు యిచ్చేది. కాళ్ళతం గా అనుభవించుకొనేది. చన్నపట్నంలో బంకపాల చన్నకేశ్వరస్వామి ఉభయనాందార్లతోకూడా వరహాలు వెల్లువేసు కునేది. దేవాదాయం బ్రహ్మదాయం నడిపించి కర్నాటకస్తుల పట్నంలె అన్నివిధాల చన్న పట్నాన్ని యంచిన నడిపించగలది అని యిత్యాది సంతుల వ్రాసి వున్నది రెండోడ్డు దామెర మద్దు వెంకటప్పనాయనివారి పేరట వ్రాసి యిచ్చిన దిమ్మతులో చన్నపట్నం రాయల వారు వ్రాసియిచ్చిన కాసప్రకారం పూర్తి గంగా అనుభవిస్తూ రాగలవారు అని వ్రాసి

వున్నది. యింగ్లీజు బహదరువారు సూర్య చంద్రులు వుండేముటుకు మనమీద ఆభిమానం తప్పదు. మన వంశములు వుండేవారంతా వారితో స్నేహభివృద్ధిగా వుండేది అని వ్రాసియిచ్చి నారు. తదానంత యింగ్లీజు బహదరువారు ఆ విశ్వాసం మనకులో వుంచి అప్పటప్పట్లో మా పెద్దలకు బహుమానం అందిస్తూ రావడం మా వారు యప్పుడైనా చన్నపట్నానకు పోయినా యింగ్లీజు బహదరువారికి బహుమానములు అంపినా అవి ఘనమర్యాదగా రప్పించుకొని యిరకెవొక్క ఫీరంగి వేల్లు వేయించి యితర లాంఛన బహుమానములు అంతకరణంగా నడి పిస్తూ వచ్చిరి మరికొన్ని దినములకు యింగ్లీజు బహదరువారికి ప్రాంసువారీకి మైలాపురదగ్గర లడాయి అయినంతలో మా పెద్దల యింగ్లీజు బహదరువారితోకూడా సహాయమై ప్రాంసువారి మీద లడాయి చేసి ఆ కార్యములో మా పెద్దలు చన్నప్పనాయనవారు మద్దుల నాయని వారు కొందరు బంధువుల విశేషంగా సైన్యమున్ను స్వస్థులయిరి. ఆ కార్యం పత్తి అయినందున యింగ్లీజు బహదరువారికి మా పెద్దలమీద నిండా అంతకరణ వుంచి సకలమర్యాదలు వారు చేసి నారు. ఆ లడాయిలో మావారియొక్క కీర్తి ప్రతాపములైన పద్యములు:—

మునుమున్ను యే రాజు మన్నలి బతుకుల వేయిరి లింగభూవిభుఁ గొట్టె పంచవన్నియ దాలు పట్టించి యే రాజు పరవీరద్రోహపటలిఁ దెచ్చి ధీరత గూడలాహరిలో నే రాజు శాతవలముల సంహరించె శుక్రవారమునాడె చొరవారియే రాజు పాండ్యుని బలముల భంగపఱచె నతఁడు సామాన్యఁడే దామెరస్వామయ కలశవారాశిపూర్ణరాకాశకంఠఁ డనఁగ గడికొల మల్లశుభాంక యతుఁడు చెన్నభూపాలుఁ డిరిరాజసన్నతుండు. చెన్నపట్నంలో ప్రాంసులవారి మీద చేసిన లడాయి పద్యాలు:—

సూర్యుండు తాఁద్రోవ జూపి కూర్చొని బంప నిది లగ్నమని గురుండెచ్చరింపఁ దూర్పుటేనఁ బలాదూరు డిప్పులు డీయ మనుపటింఁడు బీగముద్ర లీయ రంభాడిసకులు హోరతు లెత్తి జయపాద వారదహాని గానమున నాడ గరుడోరగామరవరులు చెంగల నిల్వఁ జిత్రనేనాదులు చేరి కొల్వ ప్రాంసువీరులఁ జెందాడి ప్రాభవమున నల సుధర్మను రత్న సింహాసనమున నిండు కొలువునఁ దన తండ్రి దండ నుండె మద్దు మద్దుగ దామెర మద్దులయ్య. కష్టమయ్యెను వేల్పు కదనంబుచే నంచు భక్తి సూర్యకి మాపుఁ బట్టుచుండ నొచ్చెఁ జాదములందు వచ్చి వేగ ఘృతాచి యొయ్యనఁ గుచపాళి నొత్తుచుండ నెండ కాఁకలకు మే నెఱ్ఱెఱాటె నటంచుఁ బొసగ రంభ పయంబ విసరుచుండ నగ్గి తీర్చవలయు నని వచ్చి కళికేభ కూర్చితోఁ బన్నీరు కులకుచుండ ప్రాంసువీరులఁ జెందాడి ప్రాభవమున నల సుధర్మను రత్న సింహాసనమున నిండు కొలువునఁ దన తండ్రి దండ నుండె మద్దు మద్దుగ దామెర మద్దులయ్య. చెల్ల వింఁగిండ్ల నన్నలకు తిక నని పలుమాలు దేవతాపలులు పలుక నలకూబరుని శ్రుల్లు పాలివోపుతెయని మెండుగా విక్రమాంశుండు పలుక ప్రాశ్నగల్గెను నేఁడు ప్రతి యెవ్వరిక నని పెరిగితోఁ డిక్కున ప్రెగిడ పలుక పారిజాతము తన పాలయ్యె నని చొచ్చి ఆరిరామరాజేంద్రుఁ డెలమిఁ బలుక

ప్రాంసు వీరులఁ జెందాడి ప్రాభవమున నల సుధర్మను రత్న సింహాసనమున నిండు కొలువునఁ దన తండ్రి దండ నుండె మద్దు మద్దుగ దామెర మద్దులయ్య. విడి పాలు బుగులు వీనులఁ జొరనీక యిరచేత్తి ధనముల కాపడక మొనను స్వామిద్రోహమునకుఁ దాలోఁగాక పెనుబలాల్ తేవని వెనుకనీక యనదినఁబును నిద్ర లావారములు లేక వాలు బిరుదును డాలు గోలుపోక వైరు లేతెంచిన వడి మాచు ముఁగక కీర్తిఁ జూపిచ్చి దుష్కిరి లేక ప్రాంసు వీరులఁ జెందాడి ప్రాభవమున నల సుధర్మను రత్న సింహాసనమున నిండు కొలువునఁ దన తండ్రి దండ నుండె మద్దు మద్దుగ దామెర మద్దులయ్య. విజయనితోఁ బోరు విమరుల తలయేరు చెరెరెపోవ భయము చిచ్చుమయము వాల్చుపందల కత్తి వైరుల బలమిత్తి తిమిమి వెంబడి వాత్తి తలలు మొత్తి బలు ఫీరంగులనాదు పటువుగా నిలనీగు ధరణీధము లగల తలలు పగులు నూటి దప్పఁగలేదు చొచ్చి పోవగరాదు చిలిఁ గుండేసిఁ జిత్తనాన ప్రాంసువీరులఁ జెందాడి ప్రాభవమున నల సుధర్మను రత్న సింహాసనమున నిండు కొలువునఁ దన తండ్రి దండ నుండె మద్దు మద్దుగ దామెర మద్దులయ్య యీ ప్రకారం యింగ్లీజు వారి యంతః కరణ నిండా కలగవలెనని ఒకల విధాలా మెహ నపకు చేశి వారు. పూర్వోత్తరం తెలియలందు లకు యేమంటే మూళబడిన అనే ప్రాంసు సరదారుడు చన్నపట్నంమీద యుద్ధం చేసి స్తతం తీసుకుని తిరిగి యింగ్లీజు బహదరు వారు తీసుకున్న తర్వాత—పట్నం నిమిత్తం లోగడ ఫట్టివున్న దస్తావజ్జలు నెలియవలసి నందులకు కుంభిణీ శేఖరప్రతాప శోధించి నప్పుడు డదహి వ్రాసిన రాయశాసనమున్ను మద్దు వెంకటప్పనాయని వారి దిమ్మతుకు అనుపడి నందున తీసి వుంచినారు. ఇదిగాక చన్నకేశ్వర స్వామిదేవాలయం కట్టించి వైశేష్య దీపారాధ నల్లు సంతర్పకం 1 కి నూరురవలకే యిది వర్క నడిపిస్తూనే వున్నాము. నూచగా పై ప్యములలోని విషయము ఉపాధినియునుగూడా నున్నది. శ్రీ ఆక్కి రాజు ఉమాకాంతము గారు శ్రీరంగరాయల ఫర్యానాను పూర్వమొకప్పుడు ప్రకటించినట్లు జ్ఞాపకము.

## నేటి ప్రపంచం

(5 వ పేజీ తరువాయి)

ఏప్రిల్ 2న తూర్పుయూరప్ రాజ్యములు, రష్యా కలసి వేర్కొనబడినవి సాపేచుకొనుటతో ప్రాత్యాచారమునంగిలెట్టె యగును. యూరప్ అప్పుడు, రెండు ముక్కలు గ కాళ్ళ తమగ విభజితమై పోవును. యుద్ధప్రమాదము ఇప్పటికన్న హెచ్చును. రష్యాకు వదిలివేసిన ఏ పరిష్కారముకూడ యూరప్ సమస్యను ఎన్నటికి పరిష్కరించలేదు; మరింత జటిల మొనర్చును. యూరప్ శాంతికి కాదు, ప్రపంచశాంతికికూడ రష్యా, బ్రిటన్, ఆమెరికాల సంపూర్ణ సహకారమే ఏకైకమార్గము. ప్రస్తుత మదే అపూర్ణము.

బర్గెసియా, యుగోస్లేవియా, రుమేనియాలు బెల్గ్రేడ్ లో సమావేశమై సైనిక ఒడంబడిక జరుపుకుని బలపడినవి దానికి ప్రతిగా బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, లగెంబర్గ్, బెల్జియం, నెదర్లండ్స్ బ్రస్సెల్స్ లో సమావేశమై పశ్చిమ యూరప్ రాజ్య సమాఖ్య స్వీకరించినవి ఆఖిల యూరప్ రాజ్య సమాఖ్య స్థాపనకు ఇప్పుడు పేగ్ లో కృషి జరుగుచున్నది

చెన్నపురి నిర్మాణము కళహస్తిరాజులు చేతుకగా జరిపినదికాదు ఇంగ్లీషువారికి, ప్రాంసువారికి జరిగిన యుద్ధములలో ఇంగ్లీషు వారి తావున ర కధారలు పాటించి వీరస్వర్గ మలంకరించి దామెరవారు తమ పేర వెలయించు కొన్నదని యీ పద్యములబట్టి గుర్తించదగిన యుదాహరణవిషయము. పులికేట్ సరస్సు మైలాపూరల సదుమ ప్రాన్సువారికి ఇంగ్లీషు వారికి జరిగిన యుద్ధములో తొలత దామెర చెన్నభూపాలుడును తర్వాత ఆతని కమారుడగు దామెరమద్దు వెంకటభూపాలుడును వీరస్వర్గము పొందిరి. పూలయంగల్లదగ్గిఱనున్న చెన్నకేశవ దేవాలయమును, దామెరవారు కట్టించిరి. చెన్నపట్నమును, దామెరవారే దామెర చెన్నప్పనాయనివారి పేర కట్టించిరి.

ఎన్నాళ్లనుండో తెలుగు వారిలో అరవవారు, అరవవారిలో తెలుగువారు, తెలుగుదేశములో అరవదేశము, అరవదేశములో తెలుగు దేశము చొరబాటేయించుట జరుగుచున్నది. శేడు భూమాలకపరిపాలనము కోసమయి ఉభయలు విభక్తులగుట యొక్కమే అయినను ఉభయ సామరస్యమునకు స్థాపకముగా, జ్ఞాపకముగా చెన్నపట్నము ఉభయన భోగ్యమే వెయగల్గించుట ఉభయదేశములవారికి వాంఛనీయము.

## వజిల్, గెలుపు సులభము

ప్రస్తుతపు పోటీ M 62

రు 5,000

లోగడ పోటీ ఫలితములు L 58

అయిదు బహుమతులు రు 2,000  
1,000; 800; 650; 550

8 మొదలు 28 వరకగుల అంకెలను ఈ గళ్లలో నుంచుడు. వాడిన అంకె తిరిగి వాడగూడదు. అడ్డం గాను నిలువు గాను హరిజాంటల్ గాను, ఎటు కూడినా మొత్తం 62 సంఖ్య రావలెను.

ఎంట్రిలు పోస్టుచేయవలసిన ఆఖరు తేదీ 22-5-48

ఫలితములు 2-5-48 2 హుమతుల జాబితా పోటీదారులందరికి పోస్టులో పంపబడును.

1, 2 2 హుమతులు గెలిచినవారికి తెలిగ్రాండ్వారా తెలియచేయబడును.

1-వ బహుమతి మద్రాసు, రిలయన్సు బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో సీలచేసి దీపాజిలుచేసిన “అల్ కరమ్” సాల్వ్యాక్షతో అన్నివిధాల సమానంగా వుండే సాల్వ్యాక్ష మనుకు యివ్వబడును. 2-వ బహుమతి, సగము సరియైన జవాబులకు అనగా, మొదటి రెండుకరులను నిలువుగాగాని అడ్డంగాగాని సరిపోయినచో, యివ్వబడును. 3-వ బహుమతి, నాలుగోవంతు సరియైన జవాబుకు అనగా మొదటి వరుస సరిపోయినచో, యివ్వబడును. 4-వ బహుమతి, మొదటి రెండు సెంబర్లు సరిపోయినచో యివ్వబడును. 5-వ బహుమతి, మొదటి సెంబర్లు సరిపోయినచో యివ్వబడును. మాకు చేరిన సామ్మి నీకరము రు. 5,000 లకు తక్కువగావుంటే బహుమతుల విలువలు తవచగుణముగా తగ్గించబడును.

ప్రవేశరుసుము 1 జవాబుకు రు 1/-, 6 జవాబులకు రు 5/-మాత్రమే.

నిబంధనలు : ప్రవేశరుసుముతో సాదా కాగితమీద ఎన్ని జవాబులైన పంపవచ్చును. మీ అడ్డము, సాల్వ్యాక్షవల సంఖ్య కవరుమీద ముడియార్చు కుపమమీద వ్రాయండి. బహుమతుల జాబితాకు మీ అడ్డము కవరుగూడ పంపండి. అన్నివిషయములలో మా తీర్పు ఖాయము. ఇతర రూల్సు మామూలు. పోటీలు ప్రతి 15 రోజులకు జరుపబడును. వివరములు ఉచితముగా పంపబడును.

లక్ అండ్ కో, పరం గవర్నమెంటు రిజిస్టర్డ్ నెం. 1564 మద్రాసు 17.  
43/27 ఈశ్వరన్ పీడి.



# యుగ సంధి

(6 వ పేజీ తరువాయి)

ఇటీవ్ కొల్యాజిక్ మీద పడింది. అతను కిక్కిరిస్తూ నోదరులను పీటర్బర్గ్ లో కని పెట్టి చూస్తూ వచ్చిన కొల్యాజిక్ కుమారుడు. అతడు కూడా 'యవకుడే'; అంటే అతనివయస్సు నలభైయి దాటి ఆటే రోజులుకాతేదు. కాని అతడు అప్పుడే పెద్ద రాజకీయవేత్త కావడానికి దారి వీర్చుచుకుంటున్నాడు. అతడు గుండెల మీద రెండు పక్కలా రెండు నక్షత్రాలను తగిలించు కున్నాడు—అందులో ఒక నక్షత్రం ఇతర దేశాలనించి తెచ్చుకున్నది, అంత మొదటిరకం కాదు. తను తీర్పు చెప్పబడిన న్యాయాధికారి లాగే అతడుకూడా ఆ భృగదయ వాది అని నలుగురూ అనుకుంటారు. అతడు అప్పుడే పెద్ద అధికారి అయినా అందరు పెద్ద అధికారాలంటి వాడు కాదు. అతన్ని గురించి అతనికి ఎంతో గొప్ప అభిప్రాయముంది; అతని గర్వానికి అంతు లేదు కాని నిగర్విలా కనబడేవాడు; అదరంగా చూసేవాడు; దయగా జాగ్రత్తగా చెప్పి ఇచ్చి విశేషాడు; హృదయంగా ఆహ్వాదంగా నవ్వేవాడు. మొదటి పరిచయంలో ఆ నవ్వు విన్నవాళ్ళు అతన్ని సరదాగా, సాయిలాగా ఉండే మనిషి అనికూడా అనుకుంటారు. కాని అవసరమయినప్పుడు తన అధికారాన్ని ఎల్లా తెలియజెప్పాలో అతనికి తెలుసును. "కీ క్తి ముఖ్యంగా కావాలి," అంటుండేవాడు అల్లాంటి సమయాల్లో, "కీ క్తి అనేది ప్రాథమికలక్షణం, అధికారి కాదగిన వాడికి." అయినా అతడు చుల్గాగా బుట్టలో పడిపోయేవాడు. ఏమాత్రం అనుభవమున్న ఉద్యోగి అయినాసరే అతన్ని చిటికినవేలిమీద ఆడించగలడు. మాట్స్విగ్లీవ్ గ్యూబాట్ నిగురించి గొప్పగా మాట్లాడుతుండేవాడు. రక్తిని పెద్ద ఉద్యోగస్థులు, హెచ్చుతగ్గులు లేకుండా జీవించే గొప్పవాళ్ళు. వాళ్ళ తరహాకి చెందినవాడు తను కాదని నలుగురికీ తెలియజెప్పడానికి ప్రయత్నించేవాడు. సామాజికజీవితంలో ఏ ఒక్క విషయమూ తన దృష్టిలో పడకుండా తప్పించు కునిపో దన్నట్టు మాట్లాడేవాడు. దానికి సంబంధించిన పదజాలమంతా అతనికి తెలుసు. ఆటే అతను పట్టించుకోవోయినా, నాటి సాహిత్య ప్రవాహాన్ని అతను పరిశీలనానే ఉన్నాడు—ఒక పెద్దమనిషి దాల్లో పిల్లల ఊరేగింపు పోతుంటే ఒక్కొక్కప్పుడు వెనకాల కొంతదూరం సాగి చెడతాడే—అల్లాగ. నిజానికి అతెగ్గొండరునాటి రాజకీయవేత్తలకుంటే ఒక్క అంగుళం అతను ముందుకి పోలేదు; వాళ్ళు స్వేచ్ఛిక్ గతీమణి ఇంటికి సాయంకాలం విందుకి వచ్చేముందు కాఫీ డిష్లో ఒక ఫుల్ కంకణం చేసి తయారయి వెళ్లే వారు. వాళ్ళ కీ ఇతనికి కీ తేడా ఏమంటే, ఇతని పద్ధతులు కొంచెం నవీనపద్ధతులు. సభాభవనలో అతి చాకచక్యంతో నడుచుకోగలడు; గొప్ప కుతంత్ర జ్ఞాడు; అంతకుమించి అతనిలో ఏమీ లేదు. అతనికి ఏ విషయంలోనూ అభినివేశం లేదు; చురుకయిన తెలివి లేదు. తన వ్యవహారాలు మాత్రం సగ్గంగా నడుపుకోడం తెలుసును. ఆ విషయంలో మాత్రం ఎవరూ అతన్ని మించలేరు. అదే అన్నిటికంటే ముఖ్యమయినది.

మంచి విజ్ఞాని అయిన పెద్ద ఉద్యోగస్థుడి లాగే, ఆప్యాయంగా మాట్స్విగ్లీవ్, ఆర్కెడినీ సంభావించాడు—అది ఒకరకమయిన లీల, తేక విలాసం అని కూడా అనవచ్చు. తన దాయాదులు ఇద్దరూ పల్లెటూరునుంచి తన ఆహ్వానాన్ని అందుకుని రాతేదని విన్నప్పుడు మాత్రం పెద్దగా ఆశ్చర్యాన్ని ప్రకటించాడు. "మీ నాన్న ఎప్పుడూ కొంచెం చిత్రంగానే ఉంటుండే వాడు" అన్నాడు తన ముఖమో అంగరఖా కొనలను చేత్తో విలాసంగా స్పృశిస్తూ. చటుకుని పక్కకి తిరిగి జాగ్రత్తగా బొత్తాములు పెట్టిన ఉద్యోగపు బురఖా వేసుకున్న ఒక కింద ఉద్యోగివేపు తిరిగి "ఏమిటి?" అని అరిచాడు. ఎంతోసేపు మాటామంతి లేని కారణం చేత, పెదవులు అంటుకుపోయిన ఆ ఉద్యోగి యవకుడు కంగారుగా లేచి తన యజమానివేపు చూశాడు. కాని అతన్ని అల్లాగా బరాపెట్టిన తరవాత మళ్ళీ అతనివేపు మాట్స్విగ్లీవ్ చూడలేదు. మన పెద్ద ఉద్యోగస్థులందరికీ కింద ఉద్యో

గ్గులను గాబరాపెట్టడమంటే సరదా. అందుకోసం వాళ్ళు ఉపయోగించే పద్ధతులు అనేకం. అందులో ఒక పద్ధతి బాగా ఆచరణలో ఉంది, ఇంగ్లీషువాళ్ళన్నట్లు అది చాలా అభిమానపద్ధతి పెద్ద ఉద్యోగికి అకస్మాత్తుగా అగజ్ఞానంపోతుంది. మామూలు మాటలే అర్థంకావు, పూర్తిగా చెముడు పడుతుంది. ఉదాహరణకి—"ఇవాళ ఏమిటి?" అని అడుగుతాడు.

ఎంతో అణకువగా సమాధానం వస్తుంది: "ఈ వేళ శుక్రవారం, మహాప్ర.. భూ!"

"ఆ? ఏమిటి? ఏమిటది? ఏమంటావు?" ఆ గొప్పవ్యక్తి అతితీక్షణంగా ప్రశ్నలు వేస్తాడు. "ఈవేళ శుక్రవారం, మహాప్ర.. భూ!" క

"అ? ఏమిటి? శుక్రవారం ఏమిటి? ఏ శుక్రవారం?"

"శుక్రవారం, మహాప్ర..భూ! ఈ వేళ వారమంది."

"ఏమిటి? నాకు తెలియదని చెబుతున్నావా?"

మాట్స్విగ్లీవ్ మొత్తంమీద పెద్ద ఉద్యోగి; అతనికి విశాలహృదయం ఉంది పేరున్నా.

"నా సలహా ఏమంటే, అబ్బాయి, ఒక్కసారి రాష్ట్రాధిపతిని వెళ్లి చూస్తే మంచిది," అతడు ఆర్కెడితో అన్నాడు, "నే నిల్లా సలహా ఇచ్చావని నేనేదో పాతకాలపువాడిననీ, అత నేదో అధికారిగనక అతనిదగ్గరకు వెళ్లి నమ

గ్యుల్లెల్లో "ఇంటర్వ్యూనల్ లీగ్ ఆఫ్ ఇండియా" వారు, ఇండియాలో అమెరికా, బ్రిటనుల, హెకమిషనరీయన్ హెన్రీ గ్రేడీ, సర్ టిరెన్సు హెన్రీ స్వాగతమిచ్చారు. చిత్రంలో హెన్రీ గ్రేడీ, సర్ టిరెన్సు హెన్రీ వరుసగా ఉన్నారు.

స్కారాలు చెయ్యమంటున్నాననీ అనుకోవద్దు. అతను మర్యాదనుడు. అదీగాక ఇక్కడ నలుగురితో పరిచయం కావద్దా మికు?.. ను వ్యవం ఎలుగుబంటిరకం కాదుకుంటాను? ఎల్లాండి అతను పెద్ద విందు చేస్తున్నాడు "

"మీరుంటారా విందుకి?" ఆర్కెడి అడిగాడు.

"ఆ విందు నా గౌరవారమే" మాట్స్విగ్లీవ్ జవాబు చెప్పాడు, అతని అనజ్ఞతకు జాలి పడుతూ. "నీకు నాట్యం వచ్చునా?"

"ఆ. అయితే అంత బాగా రాదు "

"అ దొక లాటే! ఇక్కడ మంచి అందమయిన ఆడపిల్లలున్నార, నీబోటి యవకులకు నాట్యం చేతకాకపోవడం ఒక తలవంపు. అది కూడా నేను పాతకాలపువాడిని గనక అనడం లేదు. కాళ్ళనో నాట్యం బాగా చేసినంత మాత్రాన్ని అతని సంస్కారం పూర్తి అయిందనే కాదు నాఉద్దేశ్యం. కాని ఖైర్ కాని అనుకరించడం నిజంగా హాస్యాస్పదం. 'కాలంతో ముందుకుపోవాటి.' " ఆఖరు వాక్యం శ్రేంచి భావలో అన్నాడు.

"కాదు, బాబయ్యగారూ! నేను ఖైర్ కాని అనుకరించడం కోసం కాదు..."

"నిన్ను ఇక్కడి ఆడవాళ్ళకి పరిచయం చేస్తానురా, నీకు నా రెక్కల కింద ఆశ్రయం ఇస్తాను," మాట్స్విగ్లీవ్ అతన్ని ఆపుతూ అన్నాడు; సంతృప్తిగా నవ్వాడు. "నీకు వెచ్చగా ఉంటుందిలే."

ఒక నేపథుడు వచ్చాడు. ప్రభుత్వ పరగణాల మీద అధికారి ఎవరో వచ్చాడని చెప్పాడు. ఆ అధికారి ముసలివాడు, మెల్లని చూపులు చూస్తాడు. అతనికి ప్రకృతి అంటే ఎంతో ఇష్టం; ముఖ్యంగా వేసవిలో. అతడు అంటుంటాడు,

వేసవిలో ప్రతి చిన్న తేనెటీగ, ప్రతి చిన్న పువ్వుగర్రా, చిన్న లంచం తీసుకుంటుం డట. ఆర్కెడి అవకలికి వెళ్ళిపోయాడు.

తాను మకాము చేసిన సత్రం దగ్గరకు వెళ్ళాడు. బజరోవ్ అక్కడే ఉన్నాడు. తనతో కూడా రాష్ట్రాధికారి దగ్గరకు రమ్మని ఎంతో సేపు ఒలవంతం చేశాడు. "సరే, ఏం చేస్తా?" అన్నాడు చివరకి బజరోవ్.

"ఏపనయినా సగం సగం చేసి లాభంలేదు. ఈ గొప్ప జనాన్నిందరినీ చూడడానికి వచ్చాం; సరే చూద్దాం నడు."

ఆ యవకుల నిద్దరినీ, ఆ రాష్ట్రాధికారి గౌరవంగానే సంభావించాడు. అయితే వాళ్ళని కూర్చోమనిమాత్రం అనలేదు; తన కూర్చోలేదు కూడాను. అతను అంతసేపూ అంతులేని తొందరలో కంగారులో ఉన్నాడు; ప్రాద్దున్న మంచి నింకమయిన దుస్తులు వేసుకున్నాడు; కడుపునిండా తిండి తినలేదు; దాహం తీర్చుకోలేదు; అస్తమానూ ఏదో విందుకి సిద్దంచేస్తూనే ఉన్నాడు. కిర్సనావ్ నీ, బజరోవ్ నీ విందుకి ఆహ్వానించాడు; మళ్ళీ రెండు నిమిషాలు గడవకుండానే రెండోసారి ఆహ్వానించాడు; వారిద్దరినీ అన్నదమ్ములుగా చేసి కిసరోవ్ అని పిలిచాడు.

వారిద్దరూ రాష్ట్రాధికారిదగ్గర కలవు తీసుకుని మకాముకి తిరిగిపోతుండగా చటుకుని, ఒక

బండిలోనించి ఒక పాటిమనిషి కిందికి ఉరికి గట్టిగా పుకరించాడు, "యవ్ గనీ వాసిలీవ్!" బజరోవ్ దగ్గరకు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. అతడు స్లావోఫీల్ దుస్తులు వేసుకున్నాడు.

"ఓహో! నవ్వా, \* హెన్రీ సిట్నీకోవ్," అన్నాడు బజరోవ్, రోడ్డుపక్కనించి నడుస్తూనే. "ఇక్కడికి ఎల్లా వచ్చావు?"

"చూడు, అనుకోకుండానే నుమా!" అన్నాడు అతడు సమాధానంగా. బండిదగ్గరకు రెండు అడుగులు వేస్తూ కేకవేశాడు, "మామూడా రానీ, కూడా రానీ!.. మా నాన్నకి కొంచెం పనుంది ఇక్కడ" అన్నాడు రోడ్డుపక్క మురుగు కాలవమీదంచి గంతుతూ, "నన్నూ రమ్మన్నాడు... ఈ వేళే విన్నాను నువు వచ్చినట్టు. అప్పుడే నీ కోసం మీ మకాము దగ్గరకు వెళ్ళివచ్చాను....." (ఆ మిశ్రు లిద్దరు మకాముకి చేరుకున్న తరవాత అతనిపేరున్న కాడ్డు చూశారు. ఆ కాడ్డుకొనలు వంగి వున్నాయి. ఒక పక్కని శ్రేంచి అతూరాలలోనూ, ఒక పక్కని జర్మన్ అతూరాలలోనూ సిట్నీకోవ్ అని వ్రాసి ఉంది.) "రాష్ట్రాధికారి దగ్గరనుంచి రావడం లేదుగదా మీరు?"

"లేదుగదా అంటే ఏం ప్రయోజనం? సరిగ్గా అక్కడినించే వస్తున్నాం."

"అహ! అయితే నేనూ చూడాలి ఒకసారి. యవ్ గనీ వాసిలీవ్, నాకు పరిచయం చెయ్యి వోయి, మీ.. మీ.. "

"సిట్నీకోవ్, కిర్సనావ్," అన్నాడు బజరోవ్ మధ్య ఆగకుండా.

"నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది," అంటూ

ప్రారంభించాడు సిట్నీకోవ్, పక్కకి తిరిగి నడుస్తూ. తన చేతుల కున్న అతి నాజూకయి; తొడుగులు తొందరగా లాగివేశాడు, "నేన చాలా చాలా విన్నాను... నేను యవ్ గనీ వాసిలీవ్ కి పాత నేపాతుణ్ణి; అతని శిష్యుణ్ణిగ్గా చెప్పవచ్చు. నా సంస్కారమంతా అతని భిక్ష అనే చెప్పాలి."

బజరోవ్ శిష్యుడివేపు ఆర్కెడి చూశాడు. పరిశుభ్రమయిన అతని చిన్న అందమయిన ముఖములో కొంత ఉద్దేకం, చురుకులేనితనం కూడా వ్యక్తమవుతున్నాయి. అతని చిన్న కళ్ళు నొక్కివేసి నట్టున్నాయి. ఎప్పుడూమారని అస్థిరమయిన చూపులు చూస్తాయి. అతని నవ్వుకూడా అస్థిరంగానే ఉంటుంది—కొంచెం కురచగా, కర్రపెట్టుగా.

"మీరు నమ్ముతారో, లేదో," అతను ఇంకా అన్నాడు, "యవ్ గనీ వాసిలీవ్, నాతో, ఏ అధికారాన్నయినా సరే ఒప్పుకోడం తప్పని అన్నప్పుడు నాకు అంతులేని ఉత్సాహం కలిగింది. .. నాకు కళ్ళు తెరిచినట్టుయింది. ఇన్నాళ్ళకి అసలయిన మనిషి దొరికాడనుకున్నాను! అయితేను, యవ్ గనీ వాసిలీవ్, నువ్వు ఇక్కడోక అవిడను చూడడానికి వచ్చి తిరాలి. ఆమె నిజంగా నిన్ను అర్థంచేసుకోగల మనిషి. నువ్వు వస్తే ఆమె పండుగ వచ్చినట్టు సంతోషిస్తుంది. ఆమెనుగురించి నువ్వు విన్నే వుంటావు "

"ఎవరామె?" బజరోవ్ ఇష్టం లేక పోయినా అడిగాడు.

"కుషీడా, యుడోక్సీ, ఇవ్ డోక్సీక్సీక్సీ. ఆమెది అపురూపమయిన స్వభావం. అసలైన నాగరకస్త్రీ, మంచి సంస్కారి. ఏమంటావు? మనమంతా ఇప్పుడే ఆమెనుచూడడానికి వెడదాంరా. ఇక్కడినించి రెండుగులు ఆమె ఇల్లు. అక్కడే భోజనంచేద్దాం. ఇంకా భోజనం కాలేదుగా?"

"ఇంకా కాలేదు".

"సరే ఇకం, అదృశంగా ఉంటుంది. ఆమె, తెలుసునా, భర్తదగ్గరనుంచి విడిపోయింది. ఎవరిమీదా ఆధారపడిలేదు."

"అందంగా ఉంటుందా?" బజరోవ్ అడిగాడు.

"లే.. దు. అలా అనలేం."

"అయితే ఎందుకు, మమ్మల్ని వచ్చి చూడమంటావు?"

"చాల్లేపోయి, నీపెదసరం వదిలిపెట్టవు... ఒక బుడ్డి సాంపేక్ ఇస్తుంది."

"ఓహో! అదా. అమాత్రం లౌకికప్రయోజనం లేనిదే నువ్వుకదలవుగా. అన్నట్టు మీ నాన్న కింకా ఆ సారావ్యాపార ముందా?"

"ఆ," సిట్నీకోవ్ తొందరగా, చిన్న అసందర్భపునవ్వు నవ్వాడు.

"అయితే, వస్తావా?"

"ఏమీ నాకే తెలియడంలేదు."

"నలుగుర్ని చూడాలన్నావుగా, నడు," ఆర్కెడి మెల్లగా అతని చెవిదగ్గర అన్నాడు, "అయితే మీరేమంటారండి, కిర్సనావ్ గారూ?" సిట్నీకోవ్ అడిగాడు. "మీరు కూడా రావాలి; మీరు లేకుండా మేమువెళ్లం."

"అకస్మాత్తుగా అందరూ అవిడమీద విరుచుకుపడితే బాగుంటుందా?"

"అదేం ఘరవా లేదు. కుషీడా ఇటికంత గట్టిది."

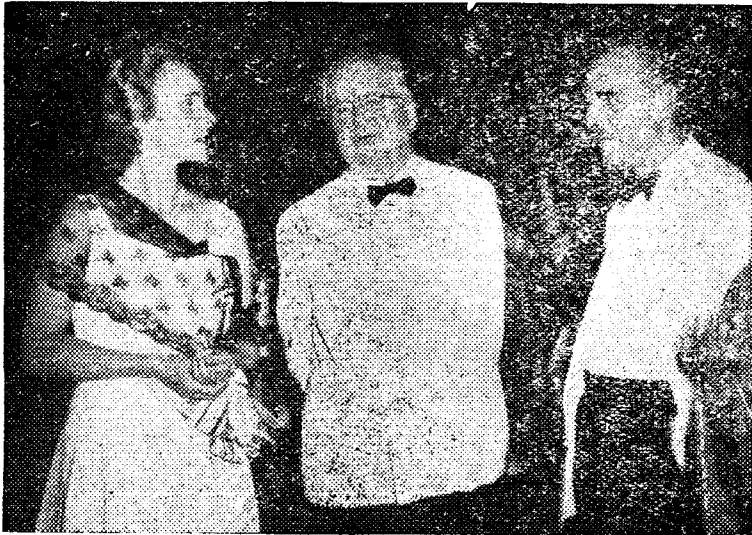
"ఒకబుడ్డి సాంపేక్ ఉంటుందన్నావుగా?" బజరోవ్ అడిగాడు.

"మాడు బుడ్డు," సిట్నీకోవ్ అరిచాడు. "నాది జవాబుదారీ."

"లేకపోతే?"

"నాతల తాకట్టు."

"మీనాన్న దస్తుసంచి అయితే కొంత నయం. అయినాసరే, మేం వస్తున్నాం."



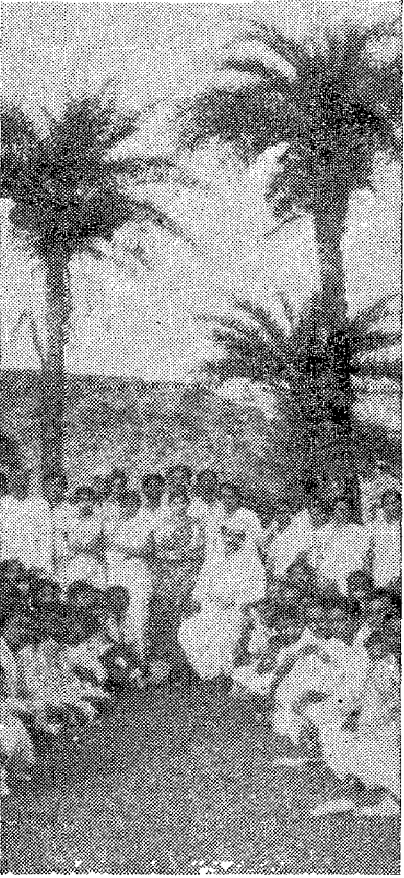
## నారసింహలేహ్యము

బంగారు చేర్చబడినది. మేపాము. విక్కాక. విప్పిత్తువ. కుక్కనవ్వముమ హరించి బలమును కొంది విర్యవృద్ధిని కలిగించు వరప్రసాదము—

20 ఖమ్ దబ్బి రు. 3-4-0 పోస్తేడి 10 అ. పి. సి. ఏ. డికంపెని. పెరిడేపి-నెల్లూరు జిల్లా. బ్రాంచి : 7 సీనుమొదలి పిడి, మద్రాసు.



# రాజ్యవార్తలు



విజయవాడలో కాంగ్రెసుసంఘం యాజమాన్యన, ఆచార్యరంగాగారు ప్రెస్విపాలుగా, నిర్వహింపబడిన ఆంధ్రరాష్ట్రకాంగ్రెసు కార్యకర్తల శిక్షణాలయం.

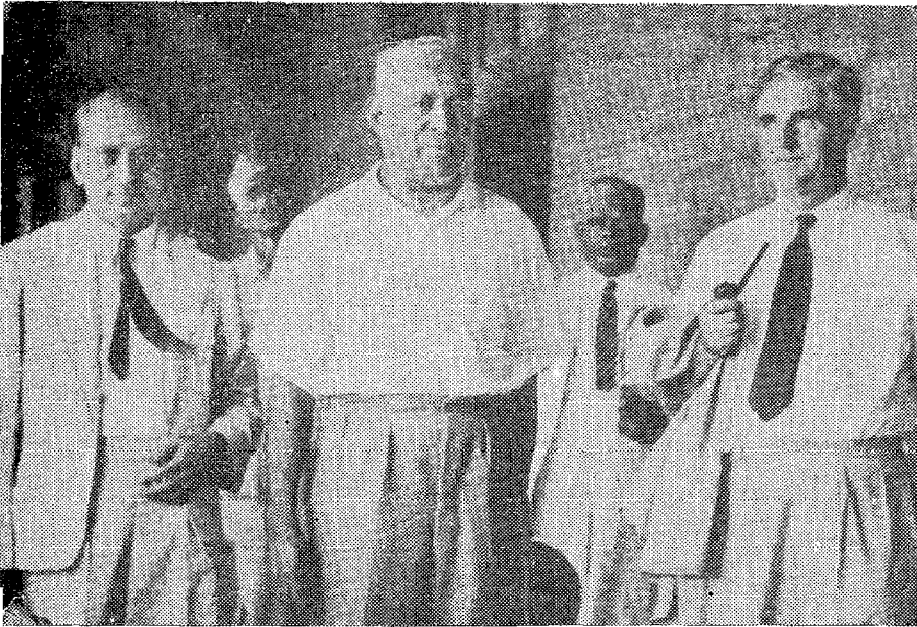


## కవిపండితసభలు, చోడవరం (విశాఖజిల్లా)

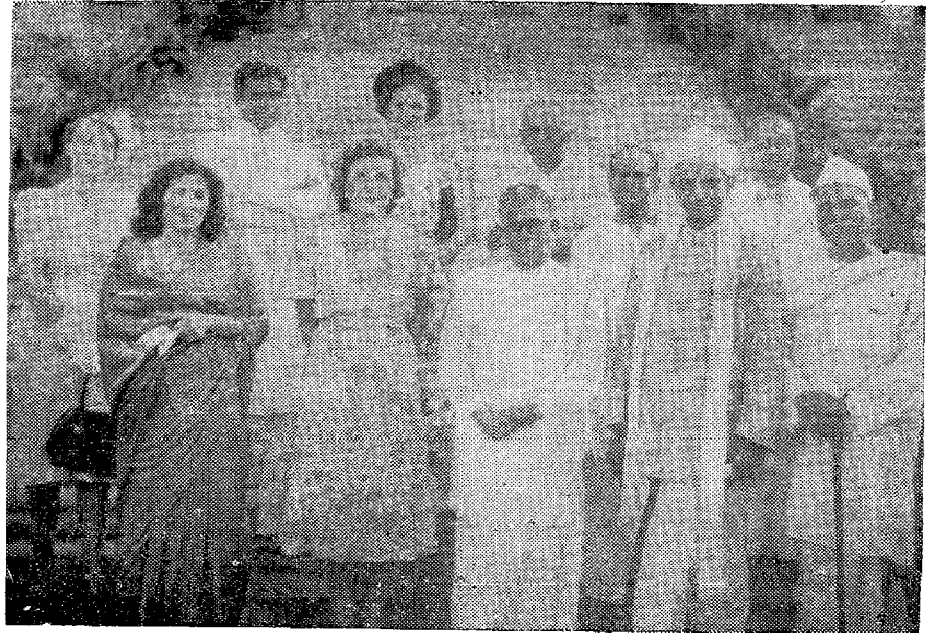
మధ్యవర్తన కూర్చున్నవారు.— 1. శ్రీ. వేదాల తిరువేంగళాచార్యులగారు, 2. మల్లాది సూర్యరాయశాస్త్రిగారు, 3. ఇచ్చాపురపు యజ్ఞనారాయణగారు, 4. మాశేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారు, 5. స్వామి శివశంకరశాస్త్రిగారు, 6. బొన్నగడ్డ సత్యనారాయణగారు, 7. చిలుకూరి నారాయణరావుగారు, 8. వాసా సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

క్రిందకూర్చున్నవారు — నజ్జుల వేంకటేశ్వర కవి, వేలురవి వీరరాఘవస్వామి, భమిపాటి రామసోమయాజులు, వేదుల సత్యనారాయణశాస్త్రి, పిలకా గణపతిశాస్త్రి, గారలు.

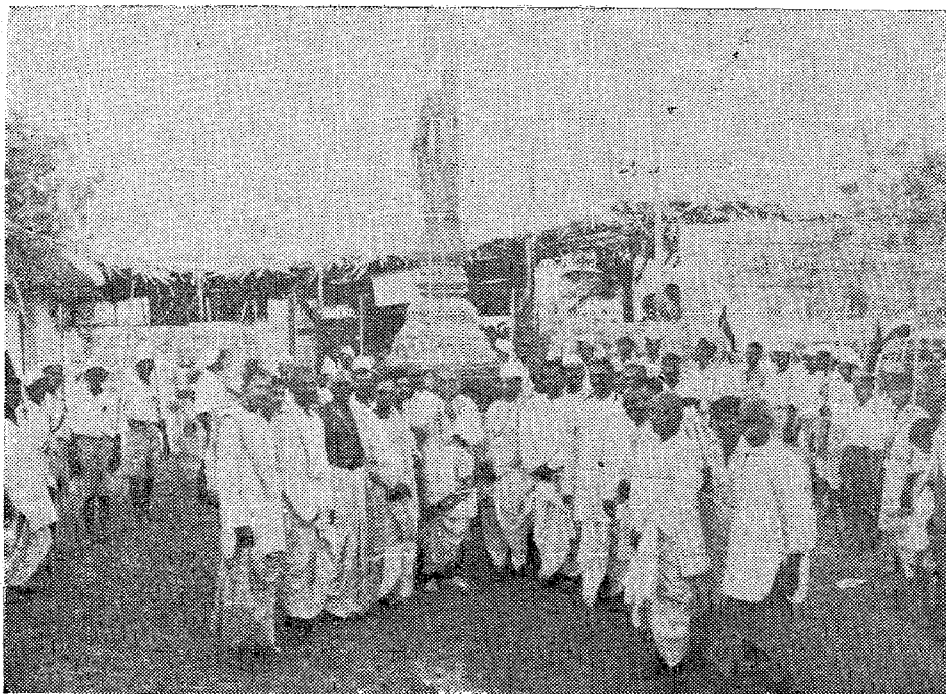
నిల్చున్నవారిలో—శ్రీవాసాచారిగారు, సింగరాచారిగారు, దేవగుప్తాపు విశ్వేశ్వరరావుగారు మొదలైనవారుగలరు.



భారతప్రభుత్వ మంత్రి డాక్టర్ జాకామల్తయి, మద్రాసు హోర్బరును సందర్శించినప్పుడు, ఉద్యోగులతో సంభాషిస్తున్న దృశ్యం.



మాంటోబాటక్ సతి గౌరవార్థం చెన్నైలోని సేవాసమితివారుచేసిన విందుసందర్భమున తీసిన ఛాయాచిత్రం.



ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణకార్యక్రమ కార్యకర్తల మహాసభసందర్భమున శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశంపంతులుగారు, పతాకావిష్కరణముచేయుట. ప్రకాశంపంతులుగారు, శ్రీ జె. సి. కుమారప్పగారు, మున్నగువారు గలరు.



దెందులూరు ఫిర్కా గ్రామస్వరాజ్య పరివర్తిగను మహాసభా సందర్భమున అధ్యక్షతవహించిన శ్రీ జె. సి. కుమారప్పగారు, ప్రారంభకులు శ్రీ ప్రకాశంపంతులుగారు.



కర్త: కళా ప్రహర్ష  
 కీ॥ శే॥ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి  
 ఉత్పత్తిరచన

## ఆంధ్రవాఙ్మయచరిత్ర

వరికొత్తపద్ధతిని, సంగ్రహరూపంలో నడిచిన సమగ్రసమీక్ష. వెయ్యేండ్ల వాఙ్మయ చరిత్రకు విశుద్ధదర్పణం.  
 పాఠచరిత్రల నన్నిటిని అవలోడపచేసి, సమన్వయించి శ్రోడికరించిన సీసలయిన చరిత్ర.  
 శాసనాలలోనూ వాటిలోనూ అవ్యక్తస్వరూపంలో ఉండిఉండి, సన్నయ భర్మమా అని ఒక్క ఊపున దివ్యాకారంలో బైట  
 పడి, నానాటికి నవనవో జ్వలంగా వికసించిన మన వాఙ్మయం పోయిన పలుపోకడలను పోడిమిలో చూపెట్టజాలిన ఉత్తమ గ్రంథం.

వెల రూ 2-0-0లు, తపాలాఖర్చు ప్రత్యేకము.

ఆంధ్రగ్రంథమాల,  
 పోస్టుబాక్సు నం. 212, మదరాసు.

గాంధీ మహాత్ముని

## ఆత్మకథ

ప్రథమ సంపుటము

[చతుర్థ ముద్రణము]

శతావధాని వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారి అనువాదము

ఖద్దరు బైండు

వెల రూ 5-0-0 లు

తపాలాచార్జి రూ. 0-9-0 లు.

(ద్వితీయ సంపుటము అచ్చగుచున్నది.)

ఆంధ్రగ్రంథమాల,

పోస్టుబాక్సు 212, మదరాసు 1.

ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము

ప్రథమ ద్వితీయ సంపుటములు

ప్రథమ సంపుటమునందు డిమ్మీ ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦ పుటలు గలవు. ఇందు 'అ' నుండి 'అధ్వర్య' వరకును గల విషయము గలదు. త్రివర్ణ పటములు ౮, ఇతరపటములు ౧౨౫, వివిధ విషయములు ౪౦౦ కలవు.

రెండవ సంపుటమునందు డిమ్మీ ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦ లకు మించిన పుటలు కలవు. 'అ' మొదలుకొని 'అశ్వినీ' వరకు గల విషయము గలదు. త్రివర్ణపటములు ౧౦. వానిలో ౨ అమరావతి స్తూపమునకును ౨ అనాహతమునకును చెందినవియు, ౬ చిత్రపటములును గలవు ఇవిగాక మరి ౫ సాదా దేశపటము కలవు. ప్రాచీనాంధ్రుల కళాసంపదను వ్యక్తముచేయు అమరావతి స్తూపమును గురించిన గొప్ప వ్యాసమునందు అమరావతి శిల్పమునకు సంబంధించిన హాఫ్ట్‌టో బొమ్మలు రమారమి ౧౦౦ ను, వేష భూషాదుల వెల్లడించు బొమ్మలు ౫౦ వఱకును గలవు. మరియు అభినయమును వ్యాసమున భరతశాస్త్రమునందలి వేటువేటు హస్తములను సూచించు బొమ్మలు ౫౨ ను, 'అనాహతము' నందు వట్చక్రాదుల చిత్రములును గలవు. ఇట్లు ఆయా వ్యాసములకు చెందిన చిత్రములు మొత్తముమీద ౨౫౦కి పైగా నున్నవి. వివిధ విషయముల సంఖ్య ౪౦౦ వరకు నుండును. సంపుటము చక్కని స్వదేశీచర్మముతోడను బంగారు కేఖలతోడను సంపుటికృతము. ప్రతీసంపుటమున ౬౦౦ పుట లుండును.

ప్రతిసంపుటము వెల రూ. ౧౦.

పోస్టుద్వారా : రూ. ౧-౪-౦.

రైలుద్వారా దగ్గరచోట్లకు ఖర్చులు అ. ౧౨.

మేనేజరు,

ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వ కార్యాలయము,

నెం. 7, తంబుచెట్టివీధి, మదరాసు.